ADATOK AZ OSZTRÁK-MAGYAR GYÓGYSZERÉSZI KAPCSOLATOKHOZ

1920 - 1990.

Gyógyszerészdoktori értekezés

Készítette

PUSKER MIKLÓS
okleveles gyógyszerész

Készült
a Semmelweis Orvostudományi Egyetem
Gyógyszerésztudományi Kar
Egyetemi Gyógyszertár és
Gyógyszerügyi Szervezési Intézetben
Igazgató:
Dr.Zalai Károly egyetemi tanár
Budapest 1992.

TARTALOMJEGYZÉK:

		oldal
BEVEZETÉS:		
	1. Az értekezés témaválasztása, kidolgozása	5
	2. A tárgyalt időszak előzményei	6
	3. Szakmai vonatkozások	7
1.	Az 192o-1945. közötti időszak	9
1.1.	Nyugat-Magyarország elcsatolása. Burgenland megalakulása	9
1.2.	Gyógyszerészek határmenti kapcsolatai 192o. után	1o
1.3.	Gyógyszerutánpótlás, gyógyszertárak felszerelése	19
1.4.	Az együttmüködés kiemelkedő ápolói	21
1.5.	Magyar szerzők cikkei osztrák szaklapokban	25
1.6.	Magyar származású gyógyszerészek osztrák egyetemeken	26
1.7.	Az Anschluss utáni helyzet 1938-1945.	42
2.	A II. Világháboru utáni események 1945-1962.	44
2.1.	Kapcsolatok újbóli felvétele 1945-1955. között	44
2.2.	Gyógyszerészképzés Magyarországon	48
2.3.	Gyógyszerészképzés Ausztriában	51
2.4.	Tudományos kongresszusok	62
2.5.	Tiszteletbeli tagok	63

3. Behatóbb kapcsolatok, elsősorban a F.I.P. révén 65

3.1. Magyarország újbóli F.I.P. tagságának előkészitése 67

3.2. F.I.P. Kongresszusok Bécsben 68

3.3. F.I.P. Kongresszus Budapesten 7o

3.4. Szervezeteink kapcsolatai. /Főbb események időrendje/ 72

3.41. Gyógyszerésztörténeti együttműködés 75

3.42. A MGYT Gyógynövény Szakosztálya kapcsolatai 79

3.43. Kórházi gyógyszerészek kapcsolatai 81

3.44. A Kneipp Társaság magyarországi indulása 82

3.45. Katona-gyógyszerészek kapcsolatai 83

4. Egyéb tudományos kapcsolatok 85

4.1. 75o éves a gyógyszerészi hivatása Európában 85

4.2. Paracelsus jubileum 86

4.3. Egyetemek kapcsolatai 87

4.31. Semmelweis Orvostudományi Egyetem Gyógyszerésztudományi Kar 88

4.32 Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem Gyógyszerésztudományi Kar 89

4.33. Egyéb tudományos kapcsolatok 91

4.4. Előadó cserék 91

4.41. Magyar szakemberek ausztriai előadásai 93

4.42 Osztrák szakemberek magyarországi előadásai 94

4.5. Tapasztalatcsere a posztgraduális képzés terén 95

4.6. Együttmüködés gyógyszerkönyvek szerkesztésében 97

5. További szakmai kapcsolatok 98

5.1. Határmenti együttműködés, tapasztalatcserék 98

5.2. Hálózatfejlesztés, gyógyszertárak berendezése lol

5.3. Die Freien Berufe in Österreich lo4
/Az Osztrák Gyógyszerész Kamara közreműködése/

5.4. Kapcsolatok számítógépes rendszerek terén lo6

5.5. Gyógyszerészi emblémák lo9

5.6. A két ország szaksajtója, szakkönyvtárai llo

Összefoglalás 114

Irodalom 116

Táblázatok jegyzéke 122

Ábrák jegyzéke 123

Köszönetnyilvánitás 125

BEVEZETÉS

1. AZ ÉRTEKEZÉS TÉMAVÁLASZTÁSA, KIDOLGOZÁSA

Minden szakterület számára lényeges, hogy megismerje más országok eredményeit. Ezért a tudomány, a gyakorlat fejlődéséhez a nemzetközi tapasztalatok ápolása elengedhetetlen.

Ez egyfelől a szakirodalom tanulmányozása, másfelől a személyes találkozások során valósitható meg. Egy külföldről származó mondás szerint a konferenciákon való személyes kapcsolatteremtés szinte hasznosabb, mint a szakirodalom rendszeres tanulmányozása. Igy ui. uj kezdeményezések indulhatnak el.

Értekezésem az osztrák-magyar gyógyszerészeti kapcsolatokkal foglalkozik. Ez az egyes korokban változó volt. A két ország közös történelme során korábban is voltak szakmai kapcsolatok. Amikor az I. Világháborút követően a Monarchia megszünt s a két ország szétvált, a kapcsolatok ujjá szerveződtek. Jelentős befolyást gyakorolt Nyugat-Magyarország elcsatolása, Burgenland kialakulása. Az Anschluss után és a II. Világháboru alatt megbénultak a kapcsolatok. Ezeket ujra kellett kezdeni, kiépiteni a háború után. Igy az értekezésben feldolgozott hét évtized változatos képet

mutat. A témaválasztás azért is volt időszerű, mert ezt a korszakot nem dolgozták fel és részben még élő személyektől lehetett adatokat gyűjteni.

A munka módszerei: Egyrészt a két ország szakirodalmát tanulmányoztam, ahol sok hasznos adatot találtam. Az osztrák egyetemeken sok magyar származású gyógyszerész tanult. Ezek adatait a három egyetemen /Wien, Graz, Innsbruck/, ezek levéltáraiban gyűjtöttem össze. Végül olyan élő személyektől kértem -személyesen- adatokat, akik a két ország kapcsolatainak fejlesztése terén tevékenykedtek.

2. A TÁRGYALT IDŐSZAK ELŐZMÉNYEI

A négy éve folyó I. Világháború utolsó esztendejében - 1918. nyarán - a központi hatalmak /Németország és az Osztrák-Magyar Monarchia/ helyzete válságossá fordult. A német hadsereg franciaországi kudarca és a Monarchia hadseregének sikertelen, súlyos veszteségekkel járó északolaszországi támadása után a balkáni arcvonal is összeomlott. Ezek döntő lökést adtak az osztrák-magyar haderő felbomlásához.

1918. október 16-án kelt császári manifesztum a Monarchia szövetséges állammá való átalakulását jelenti

be. A szövetségi állam proklamálásához fűzött remények, célok egyike sem valósult meg. A központi hatalmakkal szemben álló antant csapatok offenzíváját követően a Monarchia hadserege a teljes felbomlás képét mutatta. Erre a helyzetre való tekintettel a Monarchia külügyminisztere fegyverszünet megkötését kéri a háborúba időközben belépett Amerikai Egyesült Államoktól. November 3-án, a fegyverszünet megkötésekor az Osztrák-Magyar Monarchia már nem létezett. A Monarchia területén új, a központi hatalommal szakító önálló államok körvonalai bontakoztak ki. A Cseh Köztársaság október 28-án, Horvátország október 29-én kiválik a Monarchiából. Másnap pedig Bécsben megalakul "Deutsch-Österreich" kormánya. Magyarországon Károlyi Mihály lesz a kormányfő. Öt hónappal később pedig Magyarország Tanácsköztársasággá alakul (1).

3. SZAKMAI VONATKOZÁSOK

Háborús okokból kifolyólag már 1914-ben számos gyógyszertár bezár Magyarországon. Nyugat-Magyarországon /a mai Burgenland területén/ ezt a jelenséget akkor nem dokumentálták, erről nincs adatunk.

A gyógyszerellátás akadozik. A gyógyszerek beszerzé-

si ára évről évre emelkedik. 1915-ben rendelkezés jelenik meg a kénmáj, aktív szén és a sebkötöző anyagok forgalmazásáról. 1916-ban a benzol, benzin, glicerin, len- és repceolaj, disznózsir, terpentin és kolofónium kerül szabályozás alá. 1917-ben hiánycikk lesz a parafadugó. Majd a gyógyszeres üvegek, a cukor, a denaturált szesz, az ostya, a sebkötöző anyagok, szén, gáz, petróleum, buzaliszt, szappan, stb. A szacharin forgalmazása állami monopólium. A betegbiztositó felé 15 % felárat kell felszámolni azon cikkeknél, ahol a beszerzési ár állandóan emelkedik. A magán elszámolású gyógyszerárak emelése túl későn következik be (2).

Az 1919-ben létrejött Tanácsköztársaság tervezi vagyonadó bevezetését, ami a legtöbb gyógyszertárat érintené. Már az első időszakban tervezik a gyógyszertárak államositását. Zoltán Béla gyógyszerész - e téma vitájában - az államositás ellen foglal állást, mondván: "a közösség az államositás révén csupán kárt szenvedne". A beosztott gyógyszerészek is a Munka-és Népjóléti Minisztérium ezirányú terve ellen voltak. A vezetés április 12-én a gyógyszertárakat államositja. Rendelet tiltja meg a gyógyszerek un. kézieladását. Egykori gyógyszertár tulajdonosok fizetése nem lehet több, mint a legjobban fizetett munkás fizetése.

Az államosítás nem tart sokáig. 1919. augusztus 13-án megszűnik ez az állapot. Eredménye áremelkedés és óriási ráfizetés volt (3).

1. AZ 1920 - 1945. KÖZÖTTI IDŐSZAK

1.1. Nyugat-Magyarország elcsatolása. Burgenland megalakulása

A széteső Monarchia területén kialakuló új államok határát az 1920. junius 4-én megtartott Párizsi Békekonferencia, magyar szempontból a Trianoni békeszerződés határozta meg. Ennek következtében Magyarország területének nagy részét a körülötte létrejövő államok javára le kellett adnia.

Az így elcsatolt területekkel a 2016 magyarországi gyógyszertárból 1009 elveszett. E számból 43 Ausztriához került volna. A Sopron, Moson és Vas megyék egy részéből létrejövő új osztrák tartomány: Burgenland átadását 1921. augusztus 28-ára tervezték. Egy nappal a határidő előtt magyar szabadcsapatok fegyveres ellenállást tanusítottak a bevonuló osztrák csendőrséggel és vámcsapatokkal szemben. Ennek következményeként sikerült elérni, hogy 1921. december

14-én Sopronban népszavazásra került sor. Ennek eredményeképpen Sopron és Környéke az eredeti szerződéssel ellentétben magyar maradt. Végül is 31 közforgalmu, 1 időszakos és 1 fiók-gyógyszertár került Ausztriához (2).

I.sz. táblázat

Burgenland gyógyszertárai

	Helységnév	Gyógyszer neve	Tulajdonos /Bérlő/ Vezető
	1. Boldogasszony Frauenkirchen	A Magyar Királyhoz, ma: Salvator	Sugár Gyula
M	2. Királyhida Bruckneudorf	Segitő Mária ma: Bahnhof Ap.	Tarján Andor
O	3. Köpcsény Kittsee	Megváltó Salvator	Engels Gyula
S	4. Nezsider Neusiedl am See	Isteni szeme ma: Alte Kreisapothene	Alexandru Aurél
O	5. Valla Wallern	Őrangyal Schutzengel	Spuller Artur
N	6. Zurány Zurndorf	Megváltó Salvator	Kiszely Imre

	7.	Czinfalva Siegendorf	A Megváltóhoz ma: Burgenland-Ap.	Egész Lőrinc /Wallner Rezső/
S	8.	Felsőpulya Oberpullendorf	A Szerecsenyhez ma: Mohren-Ap.	Szepanszky Alfréd
O	9.	Fertőfehéregyháza Donnerskirchen	Őrangyal Schutzengel	Herter Károly
P	10.	Kismarton Eisenstadt	Az Arany Koronához ma: Salvator	Berke Miklós
R	11.	Kismarton Eisenstadt	Irgalmas Rend Gyógyszertára Gránátalmához	Berecz Fidél
	12.	Lajtaujfalu	Őrangyal	Vargyassy Gyula
O		Neufeld a. d. Leitha	Schnutzengel	
	13.	Lakompak	Arany Sas	Nyitrai Vilmos
N		Lackenbach	Adler	
	14.	Locsmánd Lutzmannsburg	Őrangyal Schutzengel	Omischl Ottó
	15.	Nagymarton Mattersburg	Megváltó Salvator	Molnár György
	16.	Pecsenyéd Pöttsching	Isteni Gondviselő Zur göttlichen Vorsehung	Paskuj Antal

17.	Ruszt Rust	A Magyar Királyhoz ma: St. Hubertus	Bauer Ignác
18.	Savanyukut Sauerbrunn	Isteni gondviselés Ma: Kurbad Ap.	Papp. K. Zsigmond
19.	Sopronkeresztur Deutschkreuz	Szentlélek z. hl. Geist	Göllner Frigyes
2o.	Szarvkő Hornstein	Kigyó Schlange	Nyulassy István

21.	Alho Alhau	Az Arany Kereszthez zum Goldenen Kreuz	Tóbiás György
22.	Felsőlövő Oberschützen	Isteni gondviselés zur göttlichen	Kiss Alex Ledwinka Hans
23.	Felsőőr Oberwart	A Magyar Királyhoz ma: Kronen: Apo.	Kövér Mátyás
24.	Gyanafalva Jennesdorf	Megváltó Salvator	Mihellyes Zsigmond
25.	Léka Lockenhaus	Szt. Margit Zur heiligen Margaretha.	Hary Anton
26.	Mogyorókerék Eberau	Pinkataler Apo.	Moser Béla
27.	Nagyszentmihály GroBpetersdorf	őrangyal Schutzengel	Herbst József

V

A

S

28.	Németujvár Güssing	Diana zur Diana	Herbst Béla
29.	Pinkafő Pinkafeld	Megváltó Salvator	Stőhr Emanuel
3o.	Rohonc Rechnitz	Arany Oroszlán ma:Engel-Apoth.	Incze béla
31	Szentélek Stegersbach	Megváltó Salvator	Kottas Alois
32.	Városszalónak Stadtschlaining	Fekete sas zum schwarzen Adler	Jánossy Aladár
33.	Tarcsa-fürdő Bad-Tatzmannsdorf	Fiók - majd Fürdőgyógyszertár	Rechnitz György /Deutsch Adolf a tulajdonos/

Megjegyzések az I.sz. táblázathoz:

5. Valla 1921-ben kap gyógyszertárat. Október 2o-án irja Pharmazeutische Post: "Herr Mr. Arthur Spuller... hat die ihm verliehene Apotheke in Valla (Wieselburger Komitat) am 1. Sept. eröffnet".
Wallern még magyar néven és még magyar vármegyéhez tartozóan szerepel.
Vallán közforgalmu gyógyszertár létesítését a belügy-miniszter már 1916-ban engedélyezi.

16. 1913-ban Papp Károly kéri, hogy az eddigi

törzsgyógyszertárat Pecsenyédről Savanyukútra áthelyezhesse és ugyanakkor Pecsenyéden fiókgyógyszertárat üzemeltethessen. Az engedélyt megkapja, majd később - 1923-ban a fiókgyógyszertárat bezárja.

18. Fiók gyógyszertár - lásd még 16-

22. A magyar Gyógyszerész zsebnaptár szerint 1916-1922. között Kiss Alex a tulajdonos.
A Pharmazeutische Almanach szerint (192o): Ledwinka Hans
Mindkettőnél a megjegyzés: szezonális gyógyszertáruk van Tarcsfürdőn.

26. A gyógyszertár 1951-ben bezár.

32. A gyógyszertár 193o. augusztus 3o-án 1o2 éves fennállás után megszünt.

33. Saisonapotheke /időszakos Gyógyszertár/

1.2. Gyógyszerészek határmenti kapcsolatai 1920 után

Mivel Burgenland kialakulásával 33 gyógyszertár is Ausztriához került, ez jelentős változást hozott a szakmai életben. Még néhány évig átjöttek a kollegák a magyarországi ülésekre. Igy a Gyógyszerész Egylet Soproni Kerülete jegyzőkönyve szerint alábbi burgenlandi gyógyszerészek vettek részt soproni üléseken: (4)

1920. aug. 24.:

Papp K. Zsigmond	Savanyukút	= Sauerbrunn
Bauer Ignác	Ruszt	= Rust
Göllner Frigyes	Sopronkeresztur	= Deutschkreutz
Wallner Rezső	Czinfalva	= Siegendorf
Nyulassy István	Szarvkő	= Hornstein

Közülük Bauer Ignác és Nyulassy István - a jegyzőkönyv szerint - fel is szólaltak és javaslatokat tettek a további együttmüködésre nézve.

1920. okt. 21.:

Berecz Fidél	Kismarton	= Eisenstadt
	/az Irgalmasrend gytr-ának vezetője/	
Göllner Frigyes	Sopronkeresztur	= Deutschkreutz
Herter Károly	Fertőfehéregyháza	= Donnerskirchen

1921. jul. 9.:

Ez a soproni közgyülés kimagasló volt. Részint itt voltak az országos Egyesület vezetői: Karlovszky Geyza, Koritsánszky Ottó, Müller Vilmos. Másrészt Sopron város vezetői: Dr. Zsembery István főispán, Dr. Thurner Mihály polgármester, Dr.Kurtschy István megyei főjegyző, Dr. Schőnberger Gusztáv városi főorvos, Dr.Szilvásy Kálmán megyei főorvos.

Burgenlandból résztvettek:

Papp K.Zsigmond	Savanyukut	=	Sauerbrunn
Berecz Fidél	Kismarton	=	Eisenstadt
Szepánszky Alfréd	Felsőpulya	=	Oberpullendorf
Nyulassy István	Szarvkő	=	Hornstein

A közgyülésen még megmutatkozott a magyar hazához való tartozás érzése. Igy a Burgenlandhoz csatolt monsonmegyei kollegák kijelentették, hogy a boldogasszonyi, nezsideri és vallai járás csatlakozik a Magyarországi Gyógyszerész Egyesület soproni szervezetéhez.

Ezen az ülésen Müller Vilmos országos alelnök ismertette a trianoni békeszerződés következményeit. Igy szerinte az ország több, mint 2ooo gyógyszertárából alig 1ooo maradt meg Csonkamagyarországon.

Itt jegyezzük meg, hogy Koritsánszky Ottó országos

ügyvezető igazgató, akinek Sopronban rokonsága is volt, ugyszólván minden soproni ülésen résztvett.

1922. jan.5.:

Ezen a választmányi ülésen nem vett részt burgenlandi gyógyszerész. De a soproni kerület reményét fejezi ki, hogy a kapcsolat megmarad.

1922. szept. 16.:

A megcsonkított nyugat-magyarországi kerületek együttmüködését határozták el. Ezért a soproni kerület a Vas-Zalai kerülettel veszi fel a kapcsolatot. Ez az együttmüködés később is megmaradt.

1924. aug. 24.:

A Burgenlandhoz csatolt gyógyszertárak elmaradása most már véglegessé vált. ezért az irattár ezen részét lezárták és "az átcsatolás kérdésének végleges rendezéséig kezelés, illetve megőrzés végett Floderer Jenő alelnök vette át."

1923. jun. lo.:

Wallner Rezső czinfalvi gyógyszerész eladta burgenlandi gyógyszertárát és Felsőságon vett gyógyszertárat, a csepregi járásban. Ezen az ülésen már innen jelent meg. Személyéről külön szólunk.

1928. máj. 15. :

Ezen az ülésen Papp K. Zsigmond savanyukuti gyógyszerész, "gremiumi elnök" már az "elcsatolt nyugat-magyarországi gyógyszerészek képviseletében" jelent meg.

193o-tól:

Berke Miklós kismartoni gyógyszerész továbbra is rendszeresen bejárt Sopronba és szoros kapcsolatot tartott fenn a soproni kerülettel.

Két gyógyszerészről külön meg kell emlékezni, akik éppen ellentétes érzelműek voltak:

Wallner Rezső Czinfalván volt gyógyszertártulajdonos. Erősen magyar érzelmű volt. 1921. után összetűzései voltak a burgenlandi hatóságokkal, politikai szervezetekkel. Tudomásunk szerint /családja, ill. saját kijelentései alapján/ ott tettleg is bántalmazták.
Ezért gyógyszertárát eladta és 1923-ban megvette a felsőági gyógyszertárat Magyarországon, a csepregi járásban.

Göllner Frigyes sopronkereszturi gyógyszertártulajdonos viszont német /osztrák/ érzelmeit korábban sem titkolta. Az I. Világháboru végén még a magyar szervekkel voltak differenciái. Örömmel üdvözölte Burgenland elcsatolását (5).

Amikor a nyugat-magyarországi részt Ausztriának ítélték, Sopron lett volna Burgenland fővárosa. Az 1921. évi népszavazás során - néhány szomszédos községgel együtt Sopron magyar maradt. Ezután fokozatosan épült ki Kismarton /Eisenstadt/ s ez a kis város lett Burgenland fővárosa.

Ennek ellenére Sopron vonzotta még sokáig a burgenlandi lakosságot, ide jártak bevásárolni, piacra és gyógyszertárakba is.

1938-ban, az Anschluss után ez a szabad határátkelés megszünt. Csak külön engedéllyel lehetett közlekedni. Ez érződött többek között a nyugat-magyarországi gyógyszertárak forgalmában is.

1.3. Gyógyszerutánpótlás, gyógyszertárak felszerelése

A nyugatmagyarországi gyógyszertárak hosszabb ideig a gyógyszerutánpótlást Bécsből eszközölték. Ez tradició volt még az I. Világháboru előtti időszakból. A háborút követően ez rendszeressé vált. Ennek oka elsősorban az osztrák főváros közelsége és egyben a választék bővitésének lehetőségei. Igy ui. magyarországi gyógyszertárakban is hozzá lehetett jutni osztrák készitményekhez.

Ausztriában a két legnagyobb nagykereskedelmi vállalat a következő volt: Philipp Röder und Söhne, ill. Chemosan Union. Ezek később beolvadtak a Herba AG., most is müködő gyógyárunagykereskedelmi vállalatba.

A bécsi gyógyszerutánpótlás előnyös volt sulyos, terjedelmes gyógyszerek esetében /pl. növényi drogok, kemikáliák, kötszerek/.

Gyógyszertári berendezések: Bécsben két vállalat foglalkozott teljes gyógyszertári berendezéssel, felszerelés forgalmazásával: Hermann Steinbuch, ill. Karl Franke. Sok nyugat-magyarországi gyógyszertár innen szerezte be állványedényeit, kisgépeit, stb.

E két bécsi cég magyarországi képviselője volt Budapesten Oberländer Gyula /VII. Kertész, később Nagyatádi Szabó. 31./

1. sz. ábra

Az emlitett két bécsi cég a II. Világháboru után megszűnt és profiljukat a Herba AG vette át. Ennek a gyógyszerárunagykereskedelmi vállalatnak külön berendezésekkel, felszerelésekkel foglalkozó részlege van, mely napjainkban is kiállit magyar konferenciákon.

Még egy bécsi cég hirdetett Magyarországon: A Gyógyszerészi Zsebnaptár 1922. évi kiadásában Karl Engler tablettázó gépet és kupkészitő gépet hirdet (6).

OBERLÄNDER GYULA
GYÓGYSZERTÁRI ÉS LABORATORIUMI BERENDEZÉSEK
BUDAPEST, VII., NAGYATÁDI SZABÓ-U. 31
KÉPVISELETEK: CARL FRANKE, WIEN
HERMANN STEINBUCH, WIEN
TELEFON: 421-952

Levelezőlap.

Nagysdgos

N i k o l i c s M i l i v o j

gyógyszerész úrnak

S o p r o n .

Budapest, 1942 december 22.

Folyó hó 15.-én kelt nb.soraira válaszolva van szerencsém tisztelettel értesiteni, hogy a kivánt kivitelü Normal csppszámlálókkal legnagyobb sajnálatomra nem tudok szolgálatára lenni, mert ez a fajta üveg, mely németországi eredetü volt, teljesen kifogyott raktárról és ma a gyár nem szállitja.

Közölhetem azonban, hogy a Steinbuch cég legutóbb egy hasonló kivitelü nagyon elmés és pontos cseppszámlálót szállitott nekem, melyet azonnal megrendeltem raktárra és várom annak beérkeztét. Ez ugyancsak gummisapka szivással müködik és absolut pontos cseppet ad. Ez az üveg előreláthatólag február-március hó folyamán fog beérkezni s akkor szolgálhatok vele, kérem addig szives türelmét.

Készséggel állva mindenkor szolgálatára vagyok

kiváló tisztelettel

Oberländer Gyula

1. sz. ábra

Telephon: Serie B-48-5-20 bis B-48-5-29

„Herba"

Telegramme: Herbaban

Handels-Aktiengesellschaft österr. Apotheker

Die Wirtschafts- und Lieferstelle der österreichischen Apothekerschaft

Wien, IX., Michelbeuerngasse 9 a

Carl Franke, Wien I., Stadiongasse 10

Gegründet 1869 (Inh. Vinzenz MÜNNICH) Fernruf 25-5-65

Internationale pharmazeutische Ausstellung Wien 1913: Staatspreis und große goldene Medaille

liefert

Apotheken-Standgefäße **nur in Qualitätsware** aus hochfeinem, starkwandigem Kristallglas. Apparate, Geräte, Maschinen und Utensilien für pharmazeutische Laboratorien. Sämtliche Verbrauchs- und Verkaufsartikel für die Rezeptur.

Ausfuhr nach allen Ländern.

Eigene Glas- und Porzellanmalerei.

2. sz. dbra

Internat. pharmaz. Ausstellung, Wien 1913: Staatspreis, Ehrendiplom zum Ehrenkreuz und zur großen goldenen Medaille
Internat. pharmaz. Ausstellung, Wien 1883: „Goldene Medaille"
Hygien.-pharmaz. Ausstellung, Lemberg 1888: „Silberne Medaille"
Oesterr. Gesellschaft für Kochkunst, Ernährung, Hauswirtschaft Wien 1901: „Ehren-Medaille"

Preisblatt

von

Carl Franke

Magister der Pharmazie

WIEN

I. Stadiongasse Nr. 10

Abteilung III

Bedarfs-Artikel für Apotheke und Rezeptur
Artikel für Krankenpflege
Gummiwaren

3.12.abra

CARL FRANKE, Wien I, Stadiongasse № 10

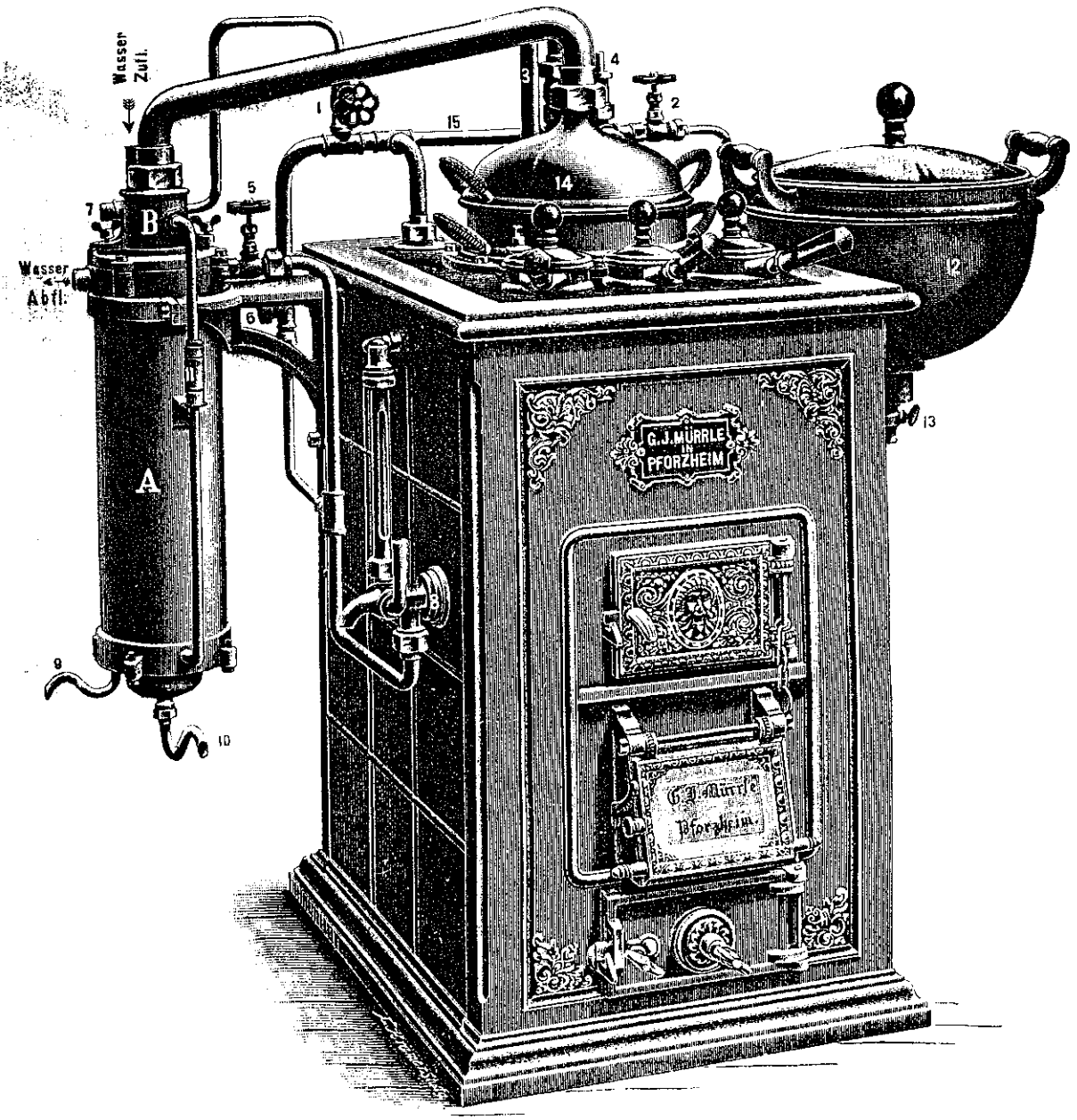

Dampf-Apparat für schwach gespannten Dampf

mit Regulier-Füllofen und Gegenstromkühler Mod. 1900.

Auch für Gasheizung lieferbar — Bitte besondere Liste zu verlangen.

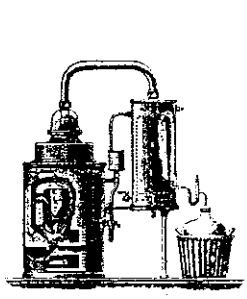

Wasserdestillir-Apparat mit constant Niveau

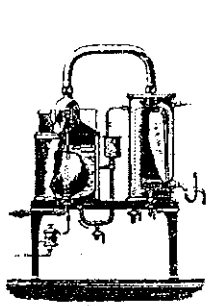

Wasserdestillir-Apparat für Dampfheizung

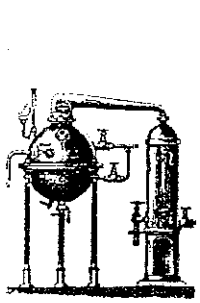

Vaccuum-Apparat

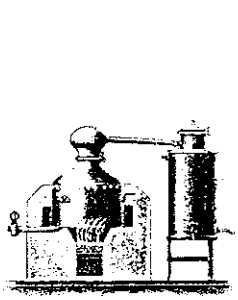

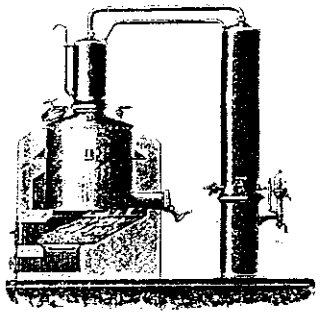

Branntwein-Brennapparate

4.52.dbra

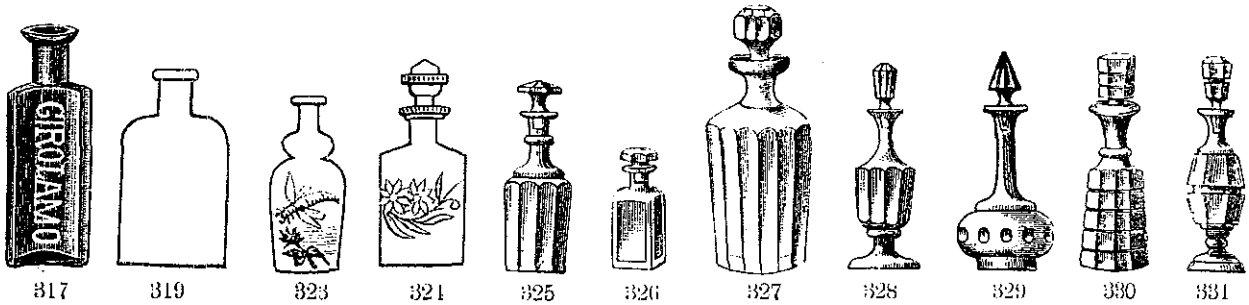

317 319 323 321 325 326 327 328 329 330 331

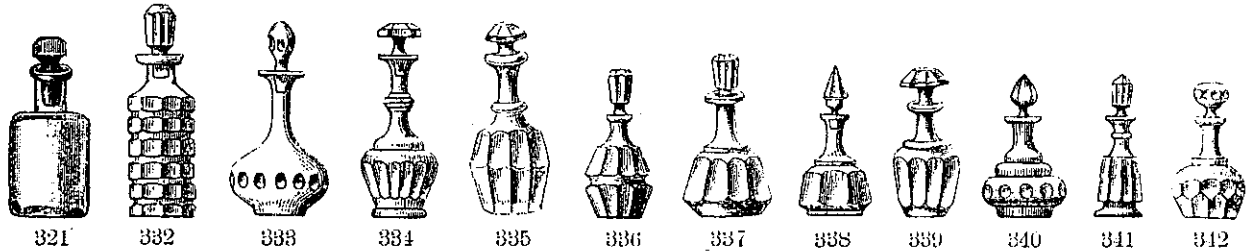

321 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342

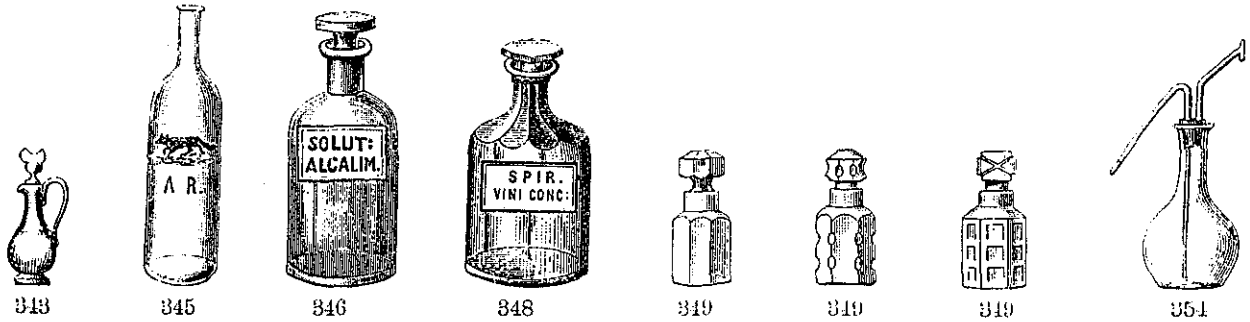

343 345 346 348 349 349 349 354

314 **Mundwasser-Flaschen** Ebermann *K* 12.—

315 „ Kothe *K* 8.–, complet *K* 12.—

316 **Opodeldocgläser,** Inhalt *g* 5–10 15–20 30 50–75 100 150 200 300 400 500

100 Stück *K* 4.— 4.20 4.80 4.95 5.60 6.20 8.— 10.— 13.— 14.—

317 **Pagliano-Flaschen,** 100 Stück *K* 5.—, Büchel *K* 14.—, Einwickelpapier mit Druck *K* 2.—, Siegelstöckel *K* 3.50

318 **Pain-Expeller-Flaschen,** siehe Linim. Capsic.-Flaschen Nr. 309

Parfum-Flacons, Façon Essbouquet (319) oder Maiglöckchen (320), glatt, 100 Stück 10 *g* *K* 4.20, 15 *g* *K* 4.50, 20 *g* *K* 5.20, 30 *g* *K* 6.—

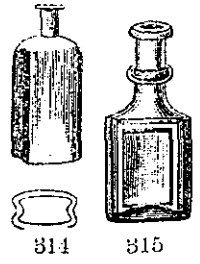

314 315

321 „ dieselben mit eingebohrtem Stöpsel um *K* 12.— bis 14.— mehr

322 „ „ mit 2 bis 3 Goldreifen versehen *K* 4.– bis 6.– mehr

323 „ „ bemalt mit Blumen in Farbe oder Email *K* 10.— bis 25.— mehr

324 „ „ mit Spritzkapsel versehen *K* 9.— mehr

325 „ „ achteckig, geschliffen, circa 15 *g* *K* —.28, 20 *g* *K* —.30, 30 *g* *K* —.38, 40 *g* *K* —.44

326–243 „ „ gepresst, geschliffen, decorirt in Gold und in Farben, per Stück *K* —.15, —.20, —.30, —.50, —.60, —.70, 1.50

344 **Pillengläser** mit Korkstöpsel und poliertem Holzdeckel

Inhalt *g* 20 35 50 70 100 150 200

100 Stück *K* 14.— 15.— 16.25 18.— 18.50 21.50 24.—

345 **Prinzesswasser-Flaschen** mit Fuchs *K* 10.—

5. sz. dbra

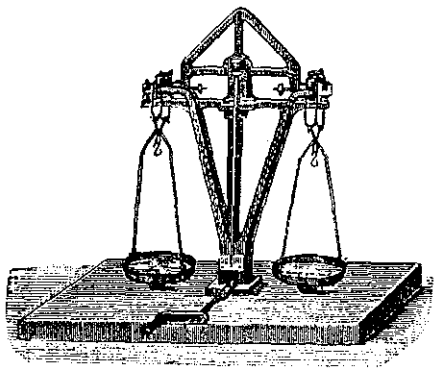

1222

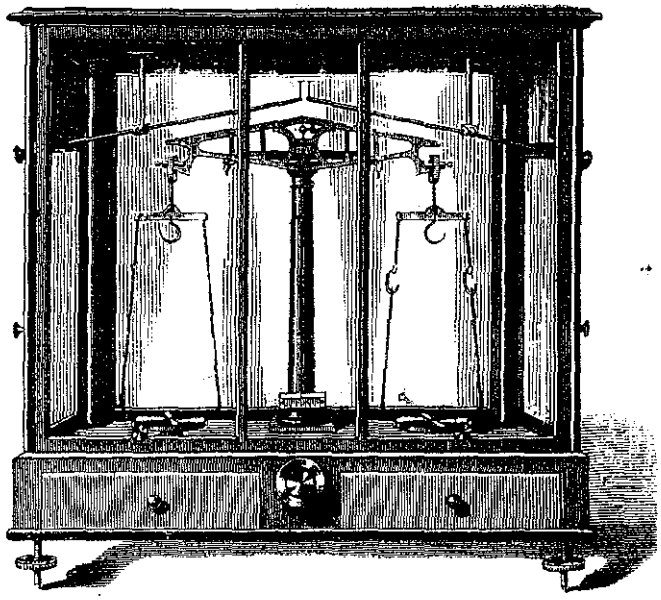

1228

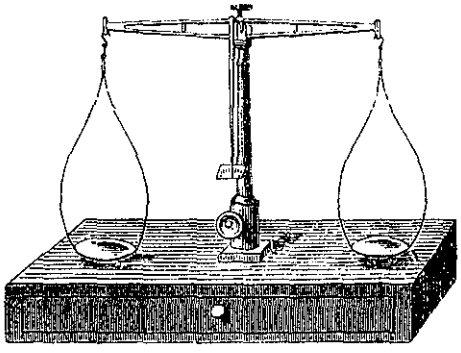

1224

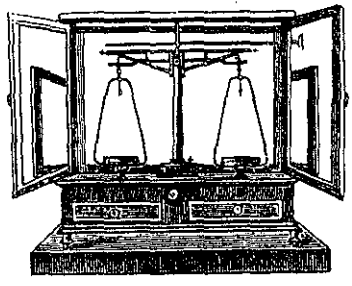

1227

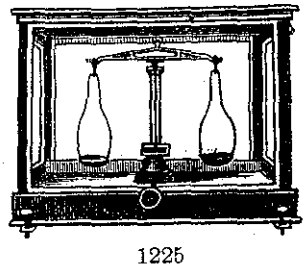

1225

1219 **Waagschalen-Einlagen** von Hartgummi flache, 13½ *cm*, per Paar *K* 1·60, 15 *cm* *K* 2·—

1220 „ „ „ „ tiefe, 15 *cm*, per Paar *K* 3·20

1221 „ „ „ Papiermaché

Durchm. *cm*	13	13½	14	14½	16
per Paar *K*	—·80	1·—	1·20	1·40	1·60

1222 **Receptur-Präcisionswaagen**, mit kurzarmigen Aluminiumbalken und langer Zunge, durch Kurbeldrehung wird mittelst eines Excenters der doppelt arretirte Balken, ohne in Schwingung zu kommen, gehoben.

Die Wägungen geschehen bei aller Raschheit mit grösster Genauigkeit. Messinggestell, vernickelt, mit Aluminiumbalken auf polirtem Holzkasten mit Gesims

Tragkraft *g*	5	50	200	1000
Preis *K*	44.—	52.—	64.—	80.—

1223 Dieselbe auf Eisengestell, fein emaillirt, mit Aluminiumbalken auf polirtem Kasten

Tragkraft *kg*	1	3	5	10	20
Preis *K*	76.—	90.—	104.—	148.—	194.—

1224 **Präcisionswaage**, System Mohr, mit excentrischer Hebevorrichtung, als Juwelen- u. Münzenwaage $^1/_{50000}$ bis $^1/_{100000}$ der Belastung angebend

Tragkraft *kg*	0·2	0·5	1	2
per Stück *K*	60.—	70.—	92.—	120.—

1225 **Analytische Waagen**, einfachste, Stativ m. Hebevorrichtung auf Kästchen m. Glaskasten *K* 60.—

1226 „ „ dieselbe in Glaskasten mit Reiterverschiebung *K* 76.—

1227 „ „ in Nussholzkasten verglast, Arretirung, Reiterverschiebung, Gehänge auf Prismen, Mittelaxe auf Stein, bei 50 *g* Belastung, $^1/_2$ *mg* empfindlich *K* 90.—

1228 „ „ in Glaskasten von Mahagoni, Arretirung des Balkens und der Schalen, Balken 10theilig, Mittelschneide auf Steinlager, Vorrichtung zur Reiterverschiebung, $^1/_5$ *mg* empfindlich

Tragkraft *g*	50	100	200	500
K	160.—	200.—	265.—	450.—

6.52. Abra

CARL FRANKE, Wien, I Stadiongasse Nr. 10

In meiner Glas- und Porzellanmalerei werden Apothekengefässe, Garnituren für neu zu errichtende Apotheken, von der einfachsten bis zur luxuriösesten Ausstattung, in reicher Dekor-Malerei und jeder Stilart hergestellt, ebenso Nachschaffung von Standgefässen aus Glas und Porzellan jeder Art und emaillierte Kastenschilder. Ferner empfehle Umsignierungen obsoleter Signaturen auf Gefässen durch Abschleifen und Neusignieren

Nachstehend eine Aufstellung derjenigen Apotheker, für die ich im Laufe der letzten Zeit Standgefässe für neuerrichtete oder renovierte Apotheken geliefert habe, und die sämtlich von meinen Lieferungen ganz befriedigt sind

Wien, im Jänner 1911

Mag. pharm. **Carl Franke.**

Apró Endre, Szeged
Barna Miklos, Nagytopolovecz
L. Bettinazzi's Erben, Riva
G. Cobelli, Rovereto
Colombis & Orebić, Triest
J. Enders, Goisern
Lad. Figler, Tarnow
Gallus Jenő, Sopron
Glück Rezső, Budapest
Görögh Dániel, Petrilla
Dr. Halász Zoltán, Budapest
Halmágyi Ilóna, Szilágynagyfalu
Hollé Géza, Budapest
Horváth Lajos, Tiszaistvánfalva
Ig. Jaksch, Neunkirchen
G. Kamner, Wien
A. E. Katkić' Erben, Agram
Kiebling Béla, Budapest
J. Kirchlechner, Paternion
Korbuly Dezső, Pozsony
J. Korn, Wien
Odilo Krakowka, Semmering
E. Koželj, Assling
Anton Klug, Altheim
J. Kraus, Wien
Kriegner György, Budapest
Lassu Nándor, Ruduó
Josef v. Lázár, Galgócz
S. Lapinski, Krakau
F. Luft, Wien
R. Lochner, Klosterneuburg
Pietro Liberi, Görz
Lukács István, Vácz
Mauer Richárd, Ujszivácz
Maderspach F., Rákosliget
Josef Maurer, Wien
Makranczy László, Abony
Mario Manfrini, Cembra
Mester F., Eszterháza
M. Mihelčić, Pisarovina
Marco Morpurgo, Triest
E. Netter, Wien
Ernst Percs, Czegléd
Pietro Petronio, Pola
St. v. Petrikovits, Lang-Enzersdorf
Raák Gyula, Pozsony
Simone Ravina, Bergamo
Max Schelle, Wien
Schwemmer M., Szolnok
Szokoly S., Arad
K. Turek, Teschen
Universitäts-Apotheke, Budapest
Vámosi Péter, Gurahoncz
Vlád V., Gyulafehérvár
K. Weinberger, Linz
H. Zihlarz, Wien

Riva, 1. Dezember 1910

Herrn Carl Franke, Wien.

In grösster Ordnung haben wir alle Gefässe für die Apotheke erhalten ohne den geringsten Bruch und sind wir bereit, unserer vollsten Genugtuung Ausdruck zu geben, nicht allein wegen der besten Qualität des Materiales, sondern auch wegen der Eleganz der Form und der Reinheit der Aufschriften und der korrekten Nomenklatur auf jedem einzelnen Gefäss, so dass wir gerne und gewissenhaft Ihre angesehene Firma allen unseren Kollegen empfehlen können, die die Absicht haben Apothekengefässe zu erneuern

Mit vollkommener Hochachtung begrüssen Sie

für Eredi Bettinazzi
Ida Witwe Bettinazzi

7 srebra

A Franke cég néhány felszerelési tárgyát mutatja be a 2., 3., 4., 5., és 6. sz. ábra. Magyarországi gyógyszerész vásárlóit találjuk a 7. sz. ábrán.

1.4. Az együttműködés kiemelkedő ápolói

Az osztrák-magyar gyógyszerészi kapcsolatokat széles körben ápolták. Két személy emelendő ki: magyar részről Koritsánszky Ottó, osztrák részről Ludwig Kofler.

KORITSÁNSZKY OTTÓ 1882-ben született Kölesden. Gyógyszerészi tanulmányait Budapesten végezte. Ezután Sopronban az Oroszlán gyógyszertárban dolgozott egy évig. Levéltári kutatások alapján feldolgozta a város gyógyszerészete múltját, majd Pozsonyét is. Munkájával loo korona pálya díjat nyert el. Ezután évekig külföldön dolgozott: Franciaországban és Svájcban. Különböző utjairól élménybeszámolókat irt, igy távoli országokba is eljutott. Hamarosan bekapcsolódott a magyar gyógyszerészi közéletbe. Résztvett néhány európai konferencián. 1912-ben az Osztrák-Magyar Monarchia képviseletében jelen volt a F.I.P. megalakulásán is. Nemzetközi szervezetünk életében is komoly szerepet játszott. Felismerték tehetségét, szervező készségét és

1930-1938. közötti időre a F.I.P. alelnökévé választották.

Magyarországon többirányu szakmai munkásságra tekinthetett vissza. A Gyógyszertártulajdonosok szervezetének: a Magyarországi Gyógyszerész egyesületnek titkára, majd ügyvezető igazgatója. Közben a tanácsköztársasági uralom alatt is bevonták néhány szervező feladatra. E korról könyvet is írt. Sokat harcolt a Gyógyszerész Kamara és a GYOJA létrehozásáért. A vidéki, megyei szervezeteket is sűrűn látogatta. Az általános jobbratolódás során megszűntették igazgatói pozicióját. Ettől kezdve budapesti "Aranykalász" gyógyszertárában működött, melynek öccse volt a társtulajdonosa. A II.Világháboru után visszavonult. 1952-ben hunyt el.

Mint hazai szaklapszerkesztő is ápolta az osztrák kapcsolatokat. Számos cikke jelent meg kinti szaklapokban. Maga is gyakran járt Ausztriában és vendégül látta osztrák kollegáit.

A MGYT születése 100. évfordulója alkalmából plakettet alapitott Koritsánszky Ottóról. Ezzel tüntették ki 1991-ben Binder Helmuth F.I.P. alelnököt is (7).

8. sz. ábra

KORITSANSZKY OTTÓ

8. sz. ábra

KOFLER LUDWIG 1891-ben született az ausztriai Dornbirnben /Vorarlberg tartomány/, régi gyógyszerész családból. Gyermekkorától kezdve szoros kapcsolatban állt a gyógyszerészettel. Apja gyógynövény kertjében végezte első botanikai vizsgálatait. Ugyanabban az évben doktorál a bécsi egyetem filozófiai karán botanikából, ill. megszerzi a gyógyszerészi oklevelet is.

Az első világháborúban letöltött hároméves katonai szolgálat után megszerzi az orvosdoktori oklevelet is. Tanulmányi ideje alatt egyidejűleg tanársegédként dolgozik a Farmakognóziai Intézetben Möller professzor mellett. További tanitómesterei közé tartoztak még Molisch és Wasiczky.

E sokoldalú képzés révén 1925-ben az innsbrucki egyetem farmakognóziai intézetének vezetésével bizzák meg. Ezt a tevékenységét 1945-ig gyakorolta. Előadásai és tudományos közleményei világosak, gondosan szerkeztettek voltak.

Munkásságának középpontjában a mikroszkóp állt. Előbb - Bécsben - a szaponinok kutatásával foglalkozik, felismeri ezek reszorpciót elősegitő tulajdonságát. Később, mivel innsbrucki intézetében anyagi lehetőségei korlátozottak voltak, olyan kutatási területet keresett, ahol a szerény körülmények között is eredményes munkát remélhetett.

Igy lett kutatási területe: a gyógynövények mikroszkópos-mikrokémiai vizsgálata, különös tekintettel azok mikroszublimációs eljárással történő hatóanyag meghatározása és azonositása a krisztallográfia módszereivel.

Munkája során fényt derített a szerves anyagok polimorfiájára. A szerves anyagok azonositására zseniális gondolattal új módszert dolgozott ki: a kristályok anizotropiája helyett azok olvadékának izotropiáját, és fénytörését használta fel.

Kofler számára a tudásának átadása, továbbadása kifejezett örömet jelentett és ehhez minden alkalmat megragadott. Látogatóinak készségesen magyarázta a legnagyobb egyszerűséggel tudományos eredményeit. 1951. augusztus 23-án tragikus hirtelenséggel halt meg.

Kofler professzor többször járt Magyarországon. Intézetében szivesen fogadta a magyar kollégákat. Az együttműködés elismeréseképpen a Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság 193o-ban levelező tagjává választotta. Tanszéki utóda: Kuhnert-Brandstätter Mária professzornő 1984-ben lett a Magyar Gyógyszerészeti Társaság tb. tagja.

9. sz. ábra

LUDWIG KOLLER

g. sz. dbra

1.5. Magyar szerzők cikkei osztrák szaklapokban

A két háború közötti időszakban számos közlemény jelent meg osztrák szaklapokban magyar szerzők tollából. Korábban a Pharmazeutische Post, a Pharmazeutische Monatshefte, valamint a Pharmazeutische Presse számolt be a magyar gyógyszerészet eredményeiről, eseményeiről. Ezekben általában az Ausztriát környező országok gyógyszerészeti tárgyu tudományos és társadalmi eseményeiről találunk adatokat.

A második Világháborut követően az Österreichische Apotheker Zeitung /ÖAZ/, az Osztrák Gyógyszerész Kamara heti folyóirata számol be tudományos, szakmapolitikai és gazdasági cikkek keretében időszerű kérdésekről. A két ország szaklapjainak későbbi kapcsolatairól az 5. 6. fejezetben számulunk be.

A Pharmazeutische Monatshefte elsősorban kisérletes közleményeket közölt. 192o-193o között 22 publikáció jelent meg magyar szerzőktől. Igy az ismertebb nevek a következők:

Augusztin Béla	Deér Endre	Kabay János
Kazay Endre	Lipták Pál	Mikó Gyula
Issekutz Béla	Orient Gyula	Schulek Elemér

A Pharmazeutische Post főleg a magyar gyógyszerészet multját és jelen eredményeit tárgyaló cikkeket közöl alábbi szerzőktől.

- Koritsánszky Ottótól származik a legtöbb cikk.

További szerzők: Baradlay-Breit János, Kazay Endre, Mozsonyi Sándor és Török Árpád (lo-41)

1.6. Magyar származású gyógyszerészek osztrák egyetemeken

Ausztriában a bécsi, gráci és innsbruck-i egyetemen folyik gyógyszerészképzés. E három egyetem levéltáraiban gyűjtöttem össze az idevágó adatokat. Nagyrészt az 192o-1938. közötti időszakban tanultak itt magyar diákok. Majd az 1956-ban Magyarországról ide menekültek végeztek nagyobb számban.

A vonatkozó adatokat nem lett volna célszerű az értekezés periodusai szerinti bontásban közölni. Ezért az összes adatokat ebben a fejezetben foglalom össze.

A trianoni békeszerződést követően az egykori magyar területekről - különösen Erdélyből - nagy számban jelentek meg diákok az osztrák egyetemeken. Nemzeti hovatartozásukat Zalai Károly kutatásainak mintájára az egyetemi levéltárakban fellelhető un. Nationale-ban,

szigorlati jegyzőkönyvekben, ill. avatási és doktori jegyzőkönyvekben szereplő adatok alapján próbáltam megállapitani. Magyarországról származónak tekintettem azokat, akiknek neve után a szülővárosán kivül a tartomány, ill. országként Magyarország, Érdély vagy Horvátország állt. Továbbá a születés dátuma az elcsatolás előtti időre esik. Helyesnek találtam ezt a fajta értékelést, mert számos helyen a vizsgált anyagban az illető személy adatait jóval az új állam létrejötte után is még az 192o. előtti formában adta meg. Sok esetben ezen állam új nevét nem is említve, csupán a tartományt nevezik meg. Feltűnő ez Erdély esetében. Siebenbürgen /Erdély/ mint "önálló állam" szerepel.

Az adatgyűjtést megnehezítette az érvényben lévő osztrák un. Datenschutzgassetz. Külön engedélyt kellett szereznem, hogy pl. a bécsi egyetemi levéltárban a legújabb kor magyar eredetű gyógyszerészhallgatóinak adataiba betekintést nyerjek.

Magyar, ill. magyar eredetű egyetemi hallgatók nyomait nemcsak a bécsi egyetemen, de a gráci és innsbrucki egyetemeken is sikerült felfedeznem.
Az osztrák főváros egyetemének vonzó hatása már korábban is megnyilvánult. Magyarországon csak 1851-ben nyilt meg a lehetőség gyógyszerészek számára a doktori fokozat megszerzésére. Igy sokan Bécsben végezték vagy fejezték

be gyógyszerészi tanulmányaikat előbb doctor chemiae, később doctor pharmaciae fokozattal.

Ezzel kapcsolatban említendő Zalai kutatása, mellyel felderitette, hogy Than Károly Bécsben szerzett doktori fokozatot (43).

Megemlitendő, hogy a Bécsi egyetem első gyógyszerész-doktora a magyar Nyiri Nagy Ferenc volt, akit "doctor chemiae" fokozattal 1819. julius 29-én avattak fel (44).

Innsbruck-ban 1807-ben nagy valószinüséggel az első magyar gyógyszerészhallgató Scabroth Antonius hungaricus studiosus chemiae volt. Róla csak annyi feljegyzést találtam, hogy 36 krajczárt fizetett (45).

A három osztrák egyetemről összegyüjtött adatokat a II., III. és IV. táblázatban közlöm.

II.sz. táblázat

Jkv -i szám	A bécsi egyetemen gyógyszerésszé avatott személy neve		Szül. helye	Avatás ideje
1.	721	PROTZKY	Ernő	Smolinsko /Ungarn/	1921. III. 18.
2.	753.	VOKOVIC	Dusan	Katy Bács-Bodrog	1921. VII. 18.
3.	785.	ÖEHL	Irene	Budapest	1921. XI. 11.

4.	8o4.	SCHMIEDEL	Karl	Pressburg /Ung./	1922.	IV.22.
5.	823.	JÖRDENS	Viktor	Schössburg /Siebenb./	1922.	V.26.
6.	862.	POKORNY	Johann	WeiBkirchen /Ung./	1922.	VII.22.
7.	938.	HOLSTEIN	Viktor	Dados Darlacz /Rum/	1923.	VII.13.
8.	942.	Weimann	Josef	GroBvardein /Rum/	1923.	VII.13.
9.	959.	KALMAN	Eugen	Nagyalacsony /Ung/	1923.	VII.19.
1o.	966.	FARKAS	Franz	Sárfalva /Rum/	1923.	VII.2o.
11.	967.	FARKAS	Zsigmond	Cristuralsa-cuese /Rum/	1923.	VII.2o.
12.	97o.	KLEIN	Ernst	Vásárosnamény	1923.	VII.2o.
13.	971.	KRAUSZ	Béla	Őrszállás /S.H.5./	1923.	VII.2o.
14.	978.	BEER	Nikolas	Marosvásárhely /Rum/	1923.	VII.21.
15.	1oo3.	LORENZ	Helmut	Broos /Siebenbürg/	1923.	X.29.

16.	1oo4.	NEWIJEL	Alfréd	Mediasch /Siebenbürg./	1923. X.29.
17.	1oo5.	TONTCH	Hermann	Rode /Siebenbürg./	1923. X.29.
18.	1o37.	PREISER	Ernst	Nyiregyháza	1924. I.29.
19.	1o6o.	SOBETZKY	Aladár	Osijek=Eszék /S.H.S!/	1924. XI.27.
2o.		BINDER	Ottó	Ujpécs /Sieb/	1925.VII.23.
21.	1o68.	HERMESCHER	Viktor	Sachrich-Regen /Siebenbürg./	neues Dipl. 1925.
22.	1o78.	WINKLER	Dénes /Dionysius/	ödenburg /Ung./	1926.VI.6.

az 1924/25. tanévtől a jegyzőkönyvben

uj sorszámozás kezdődik.

23.	36.	ÁDÁM	Endre	Kiskunhalas	1926.XII.17.
24.	1oo.	FARKAS	Elisabeth	Budapest	1927.VII.18.
25.	1o3.	KLEIN dr.phil.	Ervin	Daes in Ung.	1927.VII.18.
26.	165.	JAWETZ dr.phul.	Marcell	Kuczurmare	1928. X. 28.
27.	183.	KISS	Alexander	Oberschützen /Bgld/	1929. VI.27.
28.	185.	SCHLEXINGER	Alexander	Ács	1929. VI.27.

29.	2o5.	GRAESER	Bruno	Mediasch	1929. VII. 2o.
3o.	241.	EYPELTAUER	Kornélia	Pressburg /Ung/	193o. V. 16.
31.	28o.	HEKS	Hedwig	Budapest	193o. XII. 3o.
32.	288.	POPP	Robert	Lockenhausen Bgld	1931. III. 6.
33.	327.	KALTSCHMID	Aladár	Győr	1931. VII. 22.
34.	1o94.	KAHAN	Regina	Tigetul-Marmatici	1928. III. 16.

Különszám: Nostrifikatio:
1751/376 1929/3o-ból.

Teucherer Julius 19o5-ben Budapesten szerzett gyógyszerészi diplomáját 1929. dec. 19-én Bécsben honositották.

Sor szám	Jkv-i szám	A bécsi egyetemen gyógyszerésszé avatott személy neve	Szül. helye ideje	Avatás ideje
1.	54	Kerekes Margareta	Budapest	1935. jan. 21.
2.	91	Csongrádi Mária	Kittsee = Köpcsény	1935. nov. 3o.
3.	116o	Pázmándi szül: Koncz Márta	Győr 1932. jan. 8.	1959. jul. 22.

4.	1453.	Nagy Hildegard	Balatonalmádi 1939. febr. 26.	1964. jul. 9.
5.	1476	Polgár Edina	Budapest	1965. nov. 22.
6.	1589	Szepessy Éva	Budapest 1939. jul. 5.	1965. nov. 22.
7.	1731.	Galbács Hedvig	Zagyvaróna 1935. okt. 18.	1967. nov. 9.
8.	1927.	Horváth Ferenc	Pereszteg 194o. máj. 6.	197o. febr. 11.
9.	1959.	Düttner szül: Vargyas Melitta	Porcsed 1916. jun. 8.	1967. jun. 2.
1o.	2o31.	Kiss Katalin szül. Tabajdy	Sopron 1943. dec. 21.	197o. nov. 18.
11.	2o46.	Koncz Mónika Mária	Budapest 1945. márc. 17.	1971. febr. 1.
12.	2269.	Vágó Géza	Budapest 1939. dec. 14.	1972. dec. 2.

A "Sponsionsprotokoll" der Univ. Wien 1933-199o.-ből.

Promotionskanzlei der Univ. Wien

Leiter: Mr. Bársony

Sor-szám	jkv-i szám	A bécsi egyetemen gyógyszerésszé avatott avatott személy neve -Honositás-	Oklevél kelte	Honositás kelte
1.	4258	Mikes Tivadar	Budapest 1965. V. 28.	1966. VI. 22.
2.	4261	Éllő Erzsébet	1965. II. 12.	1967. I. 3o.
3.	4264	Kisbocskai, férjezett Farkas Éva	Szeged 1961. II. 18.	1967. V. 18.
4.	4271	Kantny Endre	Budapest	1968. III. 29
5.	4279	Balogh Gabriella	Budapest 1962. II. 17.	1971. I. 3o.
6.	429o	Macsenik Mária	Budapest 1955. II. 15.	1971. I. 3o.
7.	4297	Kenéz Ernő	Szeged 1947. XI. 1o.	1972. I. 26.
8.	43oo	Almási Szabó Katalin férj.: Czájlik	Budapest 196o. II. 15.	1972. V. 1o.
9.	43o4	Somorjai Zsuzsanna	Budapest 1961. II. 18.	1972. XI. 9.
1o.	43o8	Kováts Chatarina Solti	Budapest 1943. VI. 25.	1973. XI. 3o
11.	4313	Bárfai Julianna	Budapest 1948.	1976. III. 12
12.	4322	Szabó Erzsébet férj.: Regner	Budapest 1965.	1983.

13.	4334	Huszár Andreas	Budapest 195o.	1955. II. 14.
14.	4358	Klauda Magdaléna szül: Virsik	Budapest 1944. XI. 17.	1958. X. 22.
15.	4359	Mérei Stefan	Budapest 1941. XI. 14.	1958. XI. 12.
16.	4361	Hidvégi Mária szül:Szarka	Budapest 1951. VII. 1.	1958. XII. 18
17.	4362	Engel Katalin	Budapest	1959. IV. 14.
18.	4363.	Losonczy Johann	Budapest	1959. VII. 2o
19.	4368	Gonda Thomas	Budapest 1951. VII. 1.	1959. XII. 12
2o.	4371	Balthazár Tibor	Budapest 1931. VI. 19.	196o. IV. 1.
21.	4377	Saary Ladislaus	Szeged 1944. II. 4.	196o. XII. 17
22.	4378	Storfer Helena szül: Vértes	Budapest 1934. VI. 19.	1961. III. 24
23.	4382	Biczó Marianne szül:Farcsi		1962. I. 2o.
24.	4383	Csányi Márta szül: Vörös		1962. I. 16.
25.	4391	Pálfy Erika		1964. XI. 1o.
26.	4395	Niederkircher Anna-Mária	Budapest 1955. II. 15.	1965. V. 25.

27.	4398	Bánó József	Szeged 1961. XII. 18.	1965. XI. 15.
28.	4424	Madarász Emerich	Budapest 1947. II. lo.	Olvashatatlan
29.	4442	Scher Alexander	Budapest 1947.	1949. IX. 7.

Honositási bejegyzések

A "Sponsionsprotokoll Pharmazeuten III."

jegyzőkönyvből.

Promotionskanzlei der Univ. Wien.

III.sz. táblázat

Jkv-i szám	A gráci egyetemen gyógyszerésszé avatott személy neve		Szül. helye	Avatás ideje
1.	35	IGL Ladislaus	Feketics	1927. III. 25
2.	36	LAURENTZI Friedrich	Sachsisch-Regar ?	1927. III. 25
3.	37	REIMESCH Ervin	Kelling /Siebenb./	1927. III. 25
4.	4o	LINGNER Helmuth	SchöBburg /Siebeng./	1927. VI. 17.
5.	42	BAYER Emilie	Cilli /S. H. S./	1927. VIII. 14

6.	67	OLDALI Ilse	Sarajevo	1929. VII. 12.
7.	76	CSALLNER Erna	Bistrica	193o. III. 22.
8.	89.	Dr. phil. RUCKERT Mária	Hanischitsch	193o. XI. 8.
9.	92	SCHIESZL Kasimir	Seiden	1931. III. 18.
1o.	94.	HENNING Waldemar	Bistriz	1935. V. 15.
11.	1o4.	BITTENBINDER Franz	Grabatz	1931. XI. 1o.
12.	122.	ZIMMERMANN Gorg	Scharzburg /SØiebengb./	1932. VII. 16.
13.	13o	KLEIN Peter	Grablaz	1932. IX. 29
14.	142.	WAGNER Hildegard	Czernovitz /Rum/	1923. V. 2o.
15.	17o	MERLE Nikolaus	Comlos /Rum/	1934. III. 23.
16.	2o4	MOSER Adalbert	Eberau /Bgld	
			Mogyorókerék	1935. III. 22.
17.	2o7	Ing. SPITZER Ladislaus	Olad/Ung.	1935. III. 22.
18.	233	KREMLING Herbert	Bistriza Hostein Tsch.	1937. Jan. 3o.
19.	31o	BIELEK Adalbert	GroBbetschke-rek/Ung	1945. XII. 27.
2o.	322	MINARIK Ingeborg	Verdes/Y.	1946. III. 6.
21.	344.	FABINI Marga	Brasov	1946. XII. 4.
22.	349	GALL Felix	Gablonc (Cs)	1947. X. 29.
23.	362	WEIGL Inge	Iglau/Cs.	1947. X. 29.
24.	373	PFEIFFER Josef	Bácsszentiván	1947. XII. 19.

25.	398	HIETSCH Hansjörg	Hermanstadt	1948.XI.8.
26.	697	Stollmayer Susanne	Moravitza	1952.XII.4.
27.	1289	HAJTÓ Therezia	Szentgotthárd	1967.XII.21.
28.	1318	HUTAI Piroska	Rábafüzes	?
29.	1361	MOLNáR Mária	Szombathely	1966.XI.24.
3o.	1422	MOLNáR Katalin	Kassa/1944/	1967.VI.16.

A gráci egyetemen tanultak még:

Alexics Georg/Budapest, magyar anyanyelvű 192o.Somm.Sem.

Brummer Erich/Ödenburg, magyar anyanyelvű

Flobert Herman/ Mediasch, Siebenbrg. német anyanyelvű

Gutlohn László/Ofen.Pest, német anyanyelvű

Halász Gyula/Ruszkicsar, románia német anyanyelvű...

Róluk a "Sponsionsprotokoll"-ban nem találtam feljegyzést, valószinű, hogy tanulmányaikat nem fejezték be a graci egyetemen.

Számos végzős hallgatónál a diploma átvételekor a jegyzőkönyvben ugynevezett reverzálist kellett aláirni, hogy "az osztrák állampolgárság hiányában orvosi tevékenység gyakorlásától tartózkodni fog".

27.Ápr.192o.Z.2o.792/19.Abt,2.

A felsorolásban szereplő személyek között a népcsoport szerinti hovatartozás alapján a magyarországi svábokhoz tartozókat is meg lehet találni. Az adatgyűjtés során találtam személyeket, akik egyértelmű magyar nevük és származásuk alapján nem valották magukat magyarnak és voltak olyanok, akiknek magyar volta nem tűnt egyértelműnek, idegen hangzású nevük ellenére magyarnak érezték magukat.

Az Erdélyből és Bánátból származók magyarországi eredetük ellenére is anyanyelvként a németet adták meg érthető módon, esetleges hátrányos megkülönböztetések elkerülése végett.

IV. sz. táblázat

	Az innsbrucki egyetem gyógyszerésszé avatott személy neve	**Szül. helye**	**Avatás ideje**
1.	MüNTZ Georg-Fritz	Roselin /Siebenbürgen/	1921. III. 15.
2.	RAMERT Mária	Budapest	1921. VII. 16.
3.	WEICHELT Oskar	Arad	1922. XII. 4.
4.	ZEINER Árpád	Arad	1922. XII. 4.
5.	KALMAN Ludwig	Arad	

6.	ZIEGLER Heinrich	Habolagen /Siebenbürgen/	1923. VII. 12.
7.	HOLLANDER Johann	Cermes /Ungarn/	1925. VII. 18.
8.	LÁZÁR Zoltán	Porcsed /Siebeng./	1925. X. 7.
9.	ENDERST Oskar	Sacaramb /Rum/	1926. VII. 22.
lo.	LUDWIG Hans	Oravica /Banat/	1921. V. 11.
11.	PUSKER Miklós	Sopron	1983. II. 3.

V. sz. táblázat

Doktori oklevelet szereztek:

	A bécsi egyetemen	
1.	Kálmán Eugen	1926.
2.	Beck Zoltán	1934.
	A gráci egyetemen	
1.	Gutlohn Ladislaus /budapesti születésű/	1923.
	Az innsbruck-i egyetemen	
1.	Lázár Zoltán	1927.
2.	Tóth Dénes	1939.

Két személyt kiemelek, akiknek szoros magyarországi kapcsolata volt:

BINDER OTTó 19oo-ban Ujpécs-en, Erdélyben született. A bécsi egyetem filozófiai karán tanul. 1921-1924. között.

Indexében szereplő tanárok közül ismertebbek voltak Magyarországon is:

Wasiczky: Pharmakognosie

Kofler: Phytochemie

COPIA.

NOS DECANUS

ET FACULTAS MEDICA IN ANTIQUISSIMA AC CELEBERRIMA UNIVERSITATE

VINDOBONENSI

OMNIBUS ET SINGULIS NOTUM FACIMUS

DOMINUM

Ottonem Binder

ORIUNDUM EX OPPIDO: *Ujpécs*

IN: *Hungaria*

POSTQUAM PRAELECTIONES PUBLICAS AD MAGISTRI ARTIS PHARMACEUTICAE DIGNITATEM RITE IMPETRANDAM PRAESCRIPTAS, QUAE IN HAC UNIVERSITATE HABENTUR DE PHYSICA, DE BOTANICE, DE CHEMIA ET GENERALI ET ANALYTICA ET PHARMACEUTICA, DENIQUE DE PHARMACOGNOSIA, FREQUENTAVIT ATQUE EXERCITIIS, QUAE CUM DISCIPLINA CHEMICA ET PHARMACOGNOSTICA CONIUNCTA SUNT, DILIGENTISSIME OPERAM DEDIT, EXAMINA QUAE ANTECEDUNT AD PHYSICAM, BOTANICEN CHEMIAMQUE GENERALEM PERTINENTIA AC DEINDE EXAMEN RIGOROSUM PHARMACEUTICUM LEGE CONSTITUTUM PROSPERO CUM EVENTU SUBIISSE ATQUE IN OMNIBUS EIUS PARTIBUS SATISFECISSE

QUARE EAM

ARTIS PHARMACEUTICAE MAGISTRUM

AGNOSCIMUS APPROBAMUS DECLARAMUS, EA TAMEN CONDITIONE, UT PRO SPONSIONE SOLEMNITER NOBIS DATA LEGES UNIVERSITATIS FACULTATISQUE NOSTRAE SEMPER ET UBIQUE RELIGIOSE OBSERVET

CUIUS REI DOCUMENTUM HOC EI DIPLOMA EXHIBEMUS FACULTATIS NOSTRAE SIGILLO ET SUBSCRIPTIONE DECANI ET PROFESSORIS *Chemiae* MUNITUM

ACTUM VINDOBONAE, DIE *XXIII. Julii* ANNO MCMX*XV*.

Mit Rücksicht auf den Mangel der österreichischen Staatsbürgerschaft Revers wegen des Verzichtes auf die Ausübung der Praxis in der Republik Österreich eingelegt K. U. M. Erlass vom 28. April 1912, Z. 8840.

Dr. Viktor Vlasicky mp
h. t. dec. fac. med.

L. S.

Dr. F. Faltis mp
prof. Chemiae

10. 12. 1926
Copiam cum originali in charta signo publico instructa

ad 446-1936-37
ad 295-1936-37

ad verbum concordare fidem facit universitatis Vindobonensis cancellaria

Vindobonae, die XXIII. Julii *MCMXXV.*

cancellariae universitatis
director.

M á s o l a t

a 10 pengős okmánybélyeggel ellátott eredeti oklevél honositási

---------- z á r a d é k r ó l. ----------

1097/1936-37.
E.T.szám.

168638

--------- Ezt a külföldi gyógyszerészmesteri oklevelet szigoruan megvizsgálva és a bennünket kötelező honositó szabályzat-, valamint a magyar királyi vallás- és közoktatásügyi Miniszter Urnak 1936.évi november hó 4.-én kelt 27.687/1936.IV.számu leiratában foglaltak szerint hiven eljárva, ezennel honositjuk, saját gyógyszerészmesteri oklevelünkkel teljesen egyenértékünek tartjuk, tulajdonosát, **BINDER OTTÓ urat**, aki Ujpécs-en, Torontál vármegyében 1900.évi október hó 24.-én született és az evangelikus vallást követi, a ránk ruházott hatalomnál fogva mindazon jogokban és előnyökben részesitjük, amelyek a mi egyetemünk oklevelével egybekötve vannak. ----------

--------- S z e g e d, 1937.évi március hó 1.-én. ----------
DR.MISKOLCZY DEZSŐ s.k. a m.kir.Ferencz József-Tudományegyetem orvostudományi karának Dékánja. ----------
DR.SZENTPÉTERY ZSIGMOND s.k. a m.kir.Ferencz József-Tudományegyetem mathematikai- és természettudományi karának Dékánja. ----------
DR.RUSZNYÁK ISTVÁN s.k. a m.kir.Ferencz József-Tudományegyetem orvostudományi karának jegyzője. ----- P.H. ----------

Approbációs záradék.

-------- B I N D E R O T T Ó ---------- gyógyszerészmester ~~úr~~ a gyógyszerészi approbációs vizsgát a m kir Ferencz József-Tudományegyetem Orvostudományi Karán 1937.március hó 26.-án ~~jó~~ jóváhagyólag tett. melynek alapján gyógyszertár nyitására vagy annak önálló vezetésére jogosultságot nyert.
Szegeden, 1937.évi március hó 1.-n.

Dr. ISSEKUTZ BÉLA s.k.
kormánykiküldött

P. H.

Dr.MISKOLCZY DEZSŐ s.k.
e. i. dékán

Igazolom, hogy a fenti oklevél honositási és gyógyszertárvezetésére feljogositó záradék kiállás. 11 példára
S z e g e d, 1937.évi március hó 1.-én.

e.i.D é k á n.

Oklevelének kelte Wien 1925. julius 23.
Aláirás: Dr. R. Wasiczky orvoskari dékán,
Dr. F. Faltis kémia professzor
a hiteles másolatot aláirta Dr. Wagner egyetemi hivatali igazgató.

A bécsi oklevél honosítása végett Binder Ottó beiratkozott 2 félévre a szegedi Ferencz József Tudományegyetemre /1935-36/. Az oklevelet 1936. november 4-én honosították. Majd 1937. márc. 26-án tett approbációs /gyógyszertár vezetésére feljogosító/ vizsgát.
Aláírások: Dr. Miskolczy Dezső orvoskari dékán
Dr. Issekutz Béla kormányképviselő

Binder Ottó, akinek édesapja 1914-ben megvette a soproni "Magyar Király" gyógyszertárat, 1918-ban Sopronban érettségizett, Bécsben tanult s édesapja halála után ezen gyógyszertár tulajdonosa lett. Az államosításnak 195o-ben bekövetkezett végrehajtása után 1 évvel a Soproni Kórházban felállitott intézeti gyógyszertár vezetője lett. 196o-ban halt meg.
lo. 11. sz. ábra
vajkai MOLNáR LAJOS
Sopronban az Oroszlán gyógyszertár tulajdonosa volt a mult század második felében id. vajkai Molnár Lajos.

Fia: Ifjabbik Lajos nem kívánt Sopronban maradni. 1919-ben Frankenburg-ban /Oberősterreich/ vett gyógyszertárat. Ott nősült. De rendszeres kapcsolata maradt Soronnal. 193o-ban hazatérve, amikor özvegy édesanyját látogatta meg,útközben agyvérzés érte és elhunyt.

Ezt követően az özvegy bérbeadta a gyógyszertárat, mely férje /Ludwig von Molnár/ tulajdona volt. Fia: Árpád von Molnár szintén a gyógyszerészi pályára lépett. 1976-ban ő vette át a gyógyszertár vezetését. ő is azóta elhunyt (46).

1.7. Az ANSCHLUSS utáni helyzet 1938-1945.

Ausztria bekebelezése a német birodalomba széles körben éreztette hatását. Mint előzőekben említettük, megszünt a szabad közlekedés. Igy a gyógyszerészek egymás közötti kapcsolata is szűk mederre korlátozódott. Általában visszafejlődés mutatkozott.

A II. Világháború kitörésével osztrák gyógyszerészek is nagy számban bevonultak a német hadseregbe. Csak közvetett és részben családi kapcsolatok maradtak meg az osztrák kollegákkal.

1941-től Magyarország is belesodródott a II. Világháborúba. A két hadsereg között fennálltak gyógyszerészi kapcsolatok. Igy különösen a háboru végefelé részben kitelepültek magyar egészségügyi alakulatok, kórházak. Részben gyógyszerutánpótlást is kaptak egyes magyar alakulatok.

/Nikolics Károly a Légierők Egészségügyi Anyagszertáránál szolgált tartalékosként. A Légierők egyes egészségügyi alakulatai 1944. végén Wr. Neustadt-ba települtek át. Az Egészségügyi Anyagszertár pedig a német Luftwaffe-től próbált hiányzó gyógyszereket kérni./

1944. végén/november elején /a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemet bezárták. A hallgatókat egyes karokról Németországba telepítették. Igy a gyógyszerészhallgatók közül azokat, akik elérhetők voltak, néhány oktatóval osztrák területre irányitották, majd német földön részben folyt is oktatásuk. A háború befejezése után tudtak visszakerülni Budapestre (47).

2. A II.VILÁGHÁBORÚ UTÁNI ESEMÉNYEK 1945-1962

Az osztrák-magyar és általában a nemzetközi kapcsolatokat döntő módon a politikai helyzet befolyásolta. 1945 után rövid ideig tartó enyhülés mutatkozott. Ezután a kommunista uralom elzárta az országot s a szakembereket az utazásoktól, a külföldi szakirodalom behatóbb tanulmányozásától.

Az osztrák kapcsolatokban 1956 után néhány évvel kezdett némi enyhülés mutatkozni. Nagyobb lendületet hozott a Nemzetközi Gyógyszerész Szövetséggel /F.I.P./ való ismételt kapcsolat felvétel. Erről a 3.fejezetben szólunk bővebben.

2.1. Kapcsolatok újbóli felvétele 1945-1955. között

Az 1945 utáni időszakot jól tükrözi akkori egyetlen szaklapunk: "A Gyógyszerész". Az 1945-1956 közötti időszak évfolyamait áttanulmányozva látható, hogy az ország egyre inkább a szovjet irányba terelődött és bezárták a nyugati kapcsolatokat.

A Magánalkalmazottak Szakszervezete kiadásában jelent meg az említett havi szaklap. Felelős szerkesztője

Székely Jenő volt, aki a Magyar Kommunista Párt, ill. folytatólag a Magyar Dolgozók Pártja tagjaként - ennek megfelelően - irányitotta a szerkesztést. Aránylag kevés a szakmai közlemény. De pl. Lenin halála évfordulója, Sztálin és Rákosi születésnapja szerepel a lapban.

A szakmai részben főleg a szovjet rendszert ismerteti, az ottani gyógyszertári szervezet, berendezés, müködés kerül bemutatásra.
Ottani könyvekről tudósit és dicsőiti az ottani viszonyokat.

Ezen időszakban elvétve találunk osztrák-magyar vonatkozásokat:

a. Kedvessy György beszámol a gyógyszerész dokumentációs munkáról. Megalakult az Orvostudományi Dokumentációs Központ Gyógyszerészi Dokumentációs Albizottsága. Ez a csoport többek között az Österreichische Apotheker Zeitung és a Scientia Pharmaceutica közleményeit is referálja (48, 49, 5o, 51).

b. Egy osztrák szakkönyv ismertetésével találkozunk: Halmai János /H.J./ ismertette Berger F. "A drogismeret" c. könyvét (52).

Magán uton ismerkedhetünk meg és szereztük be Magyarországon Vieböck: Analysengang zur Erkennung von Arzneimitteln c. könyvét. Ez lényegesen jobb volt, mint Perelman és Brodszkij: Gyógyszerkészitmények analizise c. munkája, mely a szovjet viszonyokat tükrözi. Vieböck könyve éppen a háboru után az országban fellelhető, ismeretlen eredetű gyógyszer- és vegyszer alapanyag felismerésében nyujtott segitséget.

c. 1954-ben vált lehetségessé, hogy magyar szaklapokat külföldre lehessen küldeni. A Kultura Külkereskedelmi Hirlapterjesztő Vállalat hirdetéseket tett közzé - igy a mi szaklapunkban is - hogy magyar folyóiratok külföldi forgalmazását bonyolitja. Igy cserepéldányokat tudtak Ausztriába is kijuttatni, ill. behozatni.

d. Tulajdonképpen még az un. fordulat előtt került sor 1948. október 9-16. között a Centenáris Gyógyszerész Hétre. Az 1848-as Szabadságharc centenáriuma alkalmából különböző szakterületek rendeztek gyűléseket, konferenciákat. Ez kitűnően szervezett, kiemelkedő tudományos konferencia volt. Ekkor nyilt meg az Ernyei József Gyógyszerésztörténeti Muzeum is. Egyes külföldi szaklapok is megemlékeztek erről a konferenciáról és jó visszhangja volt.

e. Külföldi kongresszusokon való részvételre alig volt lehetőség. Rendkivül hátrányosan érintette a magyar gyógyszerészetet, hogy a Magyar Gyógyszerésztudományi Társaságot - más egyesületekkel együtt - 1949-ben megszüntették. Ezzel a Nemzetközi Gyógyszerész Szövetségben /F.I.P./ 1912. óta fennálló tagságunk is megszünt. Mintegy másfél évtized alatt két alkalommal voltak magyar küldöttek F.I.P. kongresszuson: 1954-ben Koppenhágában és 1955-ben Londonban.

f. Ezen korszak értékelése során emlitésre méltó, hogy a két ország életszinvonala terén 1946-1948. között Magyarország volt előbbre.
Az ujjáépités gyors üteme, a Forint bevezetése lendületet hozott a gazdasági életben. Ezt követően Ausztria fejlődött jobban. Különösképpen 1955-től, az Osztrák Államszerződés kihirdetése, a semlegesség kinyilvánitása után az osztrák állapotok rohamosan javultak. Ezt azért kell kidomboritanunk, mert ez a tény kihatott a korszak gyógyszerészeti kapcsolataira is.

2.2. Gyógyszerészképzés Magyarországon

A magyar gyógyszerészképzés 194o-ig két gyakornoki évből és két egyetemi évből állt. Kijelölt gyógyszertárban kellett a gyakornoki időt tölteni, a második év végén Budapesten, ill. Szegeden 4 hónapos gyakornoki tanfolyamon vettek részt a jelöltek. Ezután következett a gyakornoki vizsga gyógyszerészetből, kémiából és gyógyszerismeretből /farmakognózia/. A gyakornoki vizsga tulajdonképpen már bizonyos gyógyszerészi feladatokra képesitett. Ezeket hivták "nem okleveles gyógyszerész"-nek. Ezután két egyetemi év alatt kapták meg a hallgatók az összes kémiai, növénytani, majd farmakognóziai, gyógyszetechnológiai, közegészségtani ismereteket. A két év eredményes befejeztével kapták meg a gyógyszerészi oklevelet. Ujabb három év gyógyszertári gyakorlat után lehetett un. approbációs vizsgát /gyógyszertár vezetésére feljogositó vizsgát/ tenni. Ezzel záradékolták az oklevelet.

Magyarországon Budapesten a Pázmány Péter Tudományegyetemen, Szegeden a Ferenc József Tudományegyetemen folyt gyógyszerészképzés.
Utóbbi 192o-ban költözött át Kolozsvárról Szegedre.

A Gyakornoki tanfolyamot a Magyarországi Gyógyszerész Egyesület szervezte. Előadok voltak Budapesten:

Kémia; Weszelszky Gyula, majd Schulek Elemér

Gyógyszerészet: Nagy Béla és Wéber Rezső

Gyógyszerészeti gyakorlat: Spergely Béla

Farmakognózia: Augusztin Béla

Jogszabályok: Réthelyi József

Mozsonyi Sándor professzor szervezőkészsége folytán 194o-től uj kiképzési rendszert vezettek be. Ez 4 egyetemi évből állt, az I. év után egy éves gyógyszertári gyakorlattal, tehát 5 éves lett.

A képzés során erősödött a gyógyszertechnológia oktatása, mely eddig főleg az approbációs vizsgán kapott hangsulyt. Kötelező tárgy lett a gyógyszerhatástan. A Pázmány P. Tudomány Egyetemen a következő professzorok révén erősödött a képzés:

Szebellédy László: Szervetlen és Analitikai Kémia

Széki Tibor: Szerves kémia, Gyógyszerészi Kémia

Fritz Gusztáv: Gyógyszerhatástan

Lipták Pál: Farmakognózia

Mozsonyi Sándor:
Gyógyszerészet /Gyógyszertechnológia/

Csipke Zoltán:

Ez a képzési rendszer a háboru után annyiban módosult, hogy az 1 éves közti gyakorlat megszünt, a 4 egyetemi év végén volt a féléves gyakorlat, majd következett az államvizsga. Ezt 1954-ben vezették be.

1972-től a képzés jellege annyiban módosult, hogy uj tárgyként bevezették a biofizikát, biokémiát és biofarmáciát.

1987-től - hosszu ideig tartó tárgyalások után - került bevezetésre az ötéves képzés. Ez 9 egyetemi félévből és 1 gyakorlati félévből áll.
Ezt az egyetemek és a Magyar Gyógyszerészeti Társaság egyaránt szorgalmazták. Ennek keretében többek között a klinikai gyógyszerészet és a számitógépes ismeretek is oktatásra kerültek.

Az általános oktatási rendelkezésekhez alkalmazkodva már 5 éve a gyógyszerészhallgatók is készitenek diplomamunkát /szakdolgozatot/ az általuk választott tárgykörből, egyetemi oktató irányitása mellet.
Ezek megvédésére az államvizsga előtt kerül sor (53, 54, 55, 56, 57).

2.3. Gyógyszerészképzés Ausztriában

Munkám egyik célja az, hogy az ausztriai helyzetet bemutassam.

Ezért a magyarországi gyógyszerészképzést követően bővebben tárgyalom az osztrák előírásokat. Mellékelem az egyetemi tanulmányokra vonatkozó szabályzatot és órarendet.

A XX. századi osztrák gyógyszerészképzés tulajdonképpen az 1922. augusztus 18-i belügy - és oktatásügyi miniszteri rendelettel kezdődik, mely hatálytalanította az 1989. december 6-i törvényt. Ezzel pontot tett egy több, mint 3o évig tartó átalakulás végére.

Az új rendelet egyik legfontosabb előírása az érettségi bizonyítvány megkövetelése volt a tanulmányok megkezdéséhez, és az egyetemi oktatás idejét három évben határozta meg. Ily módon a gyógyszerész a többi szakoknak megfelelően "teljesértékű" egyetemi képzésben részesült. Ez a rendelet némi módosítással 1971-ig volt érvényben. (Kivétel a német megszállás ideje, 1939-től a II. Világháború végéig, amikor a német oktatási forma érvényesült: az egyetemi tanulmányok előtt gyógyszertári gyakorlat un.: praxis volt szükséges.)

A háború befejezése után a gyógyszerészet oktatásának alapja változatlanul az 1922-es rendelet maradt némi módosítással. Igy 1969-ben egy módosítás törvényesítette a de fakto helyzetet és az eddigi 6 egyetemi félévről 8-ra emelte a kötelezően előírt szemeszterek számát.

A tudományok gyors fejlődése az egyetemi oktatásban uj, korszerű törvények alapján történő képzést sürgetett.

Az Osztrák Nemzetgyűlés 1966-ban elfogadta az új Általános Főiskolai Tanulmányi Törvényt. Ez meghatározza azokat az alapokat, amelyekre az egyetemi tanulmányok általánosan felépülnek.

Pl.:

- a tudomány szabadsága valamint annak szabad oktatása
- a kutatás és oktatás összekapcsolódása
- a tanulás szabadsága
- egyetemi oktatók és hallgatók együttműködése
- a felsőoktatási intézmény önállósága stb.

E törvényhez kapcsolódóan 1971-ben érvénybe lépett az új oktatási törvény, amely szabályozza a bölcselettudományok és a természettudományok oktatási rendjét. Az azóta eltelt idő alatt a törvényt többször módosították. Legutóbb 199o-ben. A törvény alapján a

gyógyszerészek képzését Ausztriában a bécsi, a grazi és az innsbruck-i egyetemek végzik. Az oktatás korábban a bölcsésztudományi karon belül folyik. Megjegyzendő, hogy Magyarországon a gyógyszerészet oktatása 1955. óta önálló Gyógyszerésztudományi Karon történik. Az egyetemi képzés két részből áll és a tanulmányok végén diplomamunkát kell készíteni. A törvény ehhez 9 egyetemi félévet ír elő. Az első rész 4 félévből áll, az alaptárgyak oktatásával. A második rész 5 féléve szolgál az elmélyült tanulmányokhoz és a speciális képzésre, valamint a diplomamunka elkészítésére. A diplomamunka helyett lehetőség van zárthelyi dolgozat elkészítésére.

Az egyes részek /Studienabschnitt/ - szigorlattal zárulnak. Ezt a hallgató választása szerint egyszerre a vizsgabizottság előtt teszi le, vagy pedig az egyes tárgyak egyenkénti vizsgájával. Az utóbbi eljárás az általános.

Az első és a második Studienabschnitt heti óraszámai törvény által előírtak. Az órarend beosztását azonban az oktatókból és hallgatókból alkotott bizottság állítja össze.

Az első rész /Studienabschnitt) tárgyköre:

Kémia	66	
Fizika	8	a négy félévre
Növénytan és általános biológiai	12	vonatkoztatott heti
Szomatológia= Funkcionális anatómia	4	óraszám
Tantárgy a II. részből	1	

A második rész (Studienabschnitt) tárgyköre:

Gyógyszerészi kémia és gyógyszerészet biokémiai módszerei		53
Farmokognózia		34
Gyógyszerformázástan		3o
Pharmakodynamik és toxikologia		12
Biokémia	a. / melléktárgyként	3
	b. / főtárgyként	5
Hygiene és mikrobiológiai		
	a. / melléktárgyként	6
	b. / főtárgyként	8
A diplomamunka tárgyköre		2o

Az öt félévre vonatkoztatott heti óraszám

Az egyes tárgykörök az órarendi bontásban előadások és gyakorlatok formájában felölelik az adott tudományág legújabb eredményeit.

Az órarend összeállitásakor figyelemmel van a bizottság arra is, hogy olyan tantárgyak, mint a gyógyszerészet története, a környezetvédelem biológiája, szociálpolitika stb. se hiányozzék az órarendből.

A tananyag sokrétűsége következtében a hallgatók sokszor nem tudják a kilenc félév alatt tanulmányaikat befejezni. Ujabb oktatási reform során várhatóan növekedni fog az előírt félévek száma.

A diplomamunka sikeres megvédése után a hallgató a Magister der Pharmazie /Magister pharmaciae/ fokozattal fejezi be egyetemi tanulmányait, s lehetősége van a természettudományok doktori fokozat elnyeréséhez.

Az új gyógyszerésznek ezután egy év szakmai gyakorlatot kell végeznie - amennyiben a gyógyszerészi pályán marad - ahhoz, hogy felelős gyógyszerészi munkát végezhessen. Ez az időszak az un. "Aspirantenzeit" nagyjából a magyar "államvizsgás" időszaknak felel meg. Az egy év vizsgával zárul, amely a mindenkori tartományi Gyógyszerészi Kamara szervezésében történik. A vizsga gyakorlati és elméleti részből áll, a gyakorló gyógyszerészet anyagából.

Amennyiben önállósításra gondol, úgy törvényi előírásoknak kell megfelelnie. Az osztrák állampolgárságon túl bizonyos időbeli követelményeknek is eleget kell tennie. Olyan helységben, ahol még nincs közforgalmú gyógyszertár, a koncesszió elnyeréséhez ötéves belföldi szakmai gyakorlat szükséges /Quinquennium/. Ott pedig, ahol már működik egy közforgalmú gyógyszertár, tíz év a követelmény /Decennium/. Mindez az a "Gyógyszerészmunkaköri Szakvizsga" - Aspirantenprüfung - sikeres letételétől számit.

Az osztrák képzési rendszert mutatja be a VI.sz. táblázat.

VI. sz. táblázat

Bundesministerium
für Wissenschaft und Forschung

Österreichische Studienvorschriften

Textausgabe

Heft 4/55

Studienordnung für die Studienrichtung Pharmazie

Stand 20. Mai 1983

Wien 1983

Anhang zum Studienplan der Studienrichtung Pharmazie

Empfehlung der Studienkommission für die Verteilung der Lehrveranstaltungen in den einzelnen Semestern

Erster Studienabschnitt

1. Semester:	V	Ü
Allgemeine u. Anorganische Chemie I	5	
Qualitative anorganische Analyse	2	
Ergänzung zu "Allgemeine und Anorganische Chemie I"	4	
Chemisches Grundpraktikum		8
Experimentalphysik I	4	
Erste Hilfe	1	
Summe: 24	16	8

2. Semester:		
Allgemeine u. Anorganische Chemie II	4	
Quantitative anorganische Analyse	3	
Ergänzung zu "Qualitative anorganische Analyse"	1	
Qualitative anorganische Analyse		10
Experimentalphysik II	4	
Systematische Botanik	2	
Bestimmungsübungen an Blütenpflanzen		2
Summe: 26	14	12

3. Semester:		
Organische Chemie I	4	
Organisch-chemische Arbeitsmethoden	2	
Quantitative anorganische Analyse		4
Allgemeine Botanik	3	
Allgemeine Biologie	1	
Pflanzenanatomische Übungen		4
Somatologie	4	
Geschichte der Pharmazie	2	
Summe: 24	16	8

4. Semester:		
Organische Chemie II	2	
Chromatographie	1	
Einführung in die quantitativen arzneimittelanalytischen Übungen	2	
Molekülspektroskopie	1	
Organisch-chemische Übungen		16
Summe: 22	6	16

Nach Wahl des Studierenden im Verlaufe des ersten Studienabschnittes zu belegen:
Freifächer nach § 3 im Ausmaß von 5 Wochenstunden.
Außerdem wird für den ersten Studienabschnitt empfohlen:
Vorprüfungsfach nach § 5 (3) lit. b, sofern nicht "Geschichte der Pharmazie" als Vorprüfungsfach gewählt wurde.

Zweiter Studienabschnitt

5. Semester:	V	S	Ü
Pharmazeutische Chemie I (Anorg.)	2		
Pharmazeutische Chemie II, III oder IV	3		
Qualitative Arzneimittelanalyse	2		

Nachweismethoden spezieller Pharmaka	2		
Quantitative Arzneimittelanalyse			11
Drogenanalyse I	2		
Pharmakognostische Übungen I			4
Hygiene und Mikrobiologie I	1		
Übungen aus Hygiene und Mikrobiologie I			2
Biochemie (Vorprüfungsfach)	3		
Biochemie (Diplomprüfungsfach)	5		
Summe: 32 bzw. 34	15	-	17
	bzw. 17		

6. Semester:

Pharmazeutische Chemie II, III oder IV	3		
Qualitative Arzneimittelanalyse			21
Drogenanalyse II	1		
Pharmakognostische Übungen II			4
Einführung in die Thermomikroskopie			1
Allgemeine Pharmakologie und Pharmakokinetik			2
Hygiene und Mikrobiologie II	2		
Übungen aus Hygiene und Mikrobiologie II (Vorprüfungsfach)			1
Übungen aus Hygiene und Mikrobiologie II (Diplomprüfungsfach			3
Gesetzeskunde für Pharmazeuten	2		
Summe: 37 bzw. 39	8	-	29
			bzw. 31

7. Semester:

Pharmazeutische Chemie II, III oder IV	3		
Stereochemie	1		
Pharmakognosie I	5		
Phytochemische Drogenanalyse	1		
Analytisch-phytochemische Übungen			10
Moderne Methoden der Phytochemie			1
Pharmazeutische Technologie I	3		
Einführung in die Übungen aus Pharmazeutischer Technologie I	2		
Pharmazeutisch-technologisches Seminar I		2	
Übungen aus Pharmazeutischer Technologie I			8
Pharmakologie, Toxikologie und Bromatologie I	3		
Summe: 39	18	2	19

8. Semester:

Pharmazeutisch-chemisches Seminar		3	
Pharmakognosie II	5		
Pharmazeutische Technologie II und Biopharmazie	3		
Einführung in die Übungen aus Pharmazeutischer Technologie II	2		
Pharmazeutisch-technologisches Seminar II		2	
Übungen aus Pharmazeutischer Technologie II			8
Pharmakologie, Toxikologie und Bromatologie II	8		
Summe: 26	13	5	8

9. Semester:

Übungen aus Pharmakologie, Toxikologie und Bromatologie			4
Aus dem Fach der Diplomarbeit:			
Anleitung zur Diplomarbeit, Privatissimum bzw. Seminar			5
Anleitung zur Diplomarbeit, Übungen			15

Vorlesungsplan für die Studienrichtung Pharmazie im Sommer-Semester 1991 2. und 4. Semester

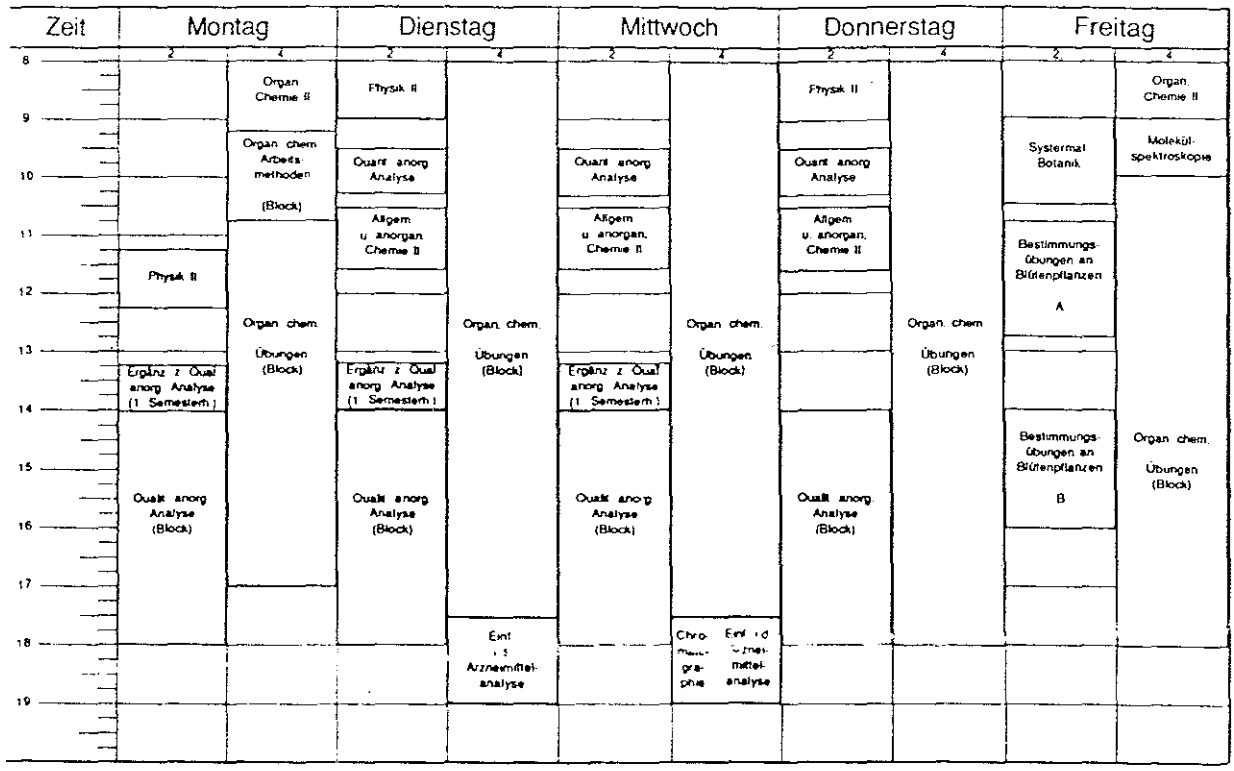

Vorlesungsplan für die Studienrichtung Pharmazie im Sommer-Semester 1991 6. und 8. Semester

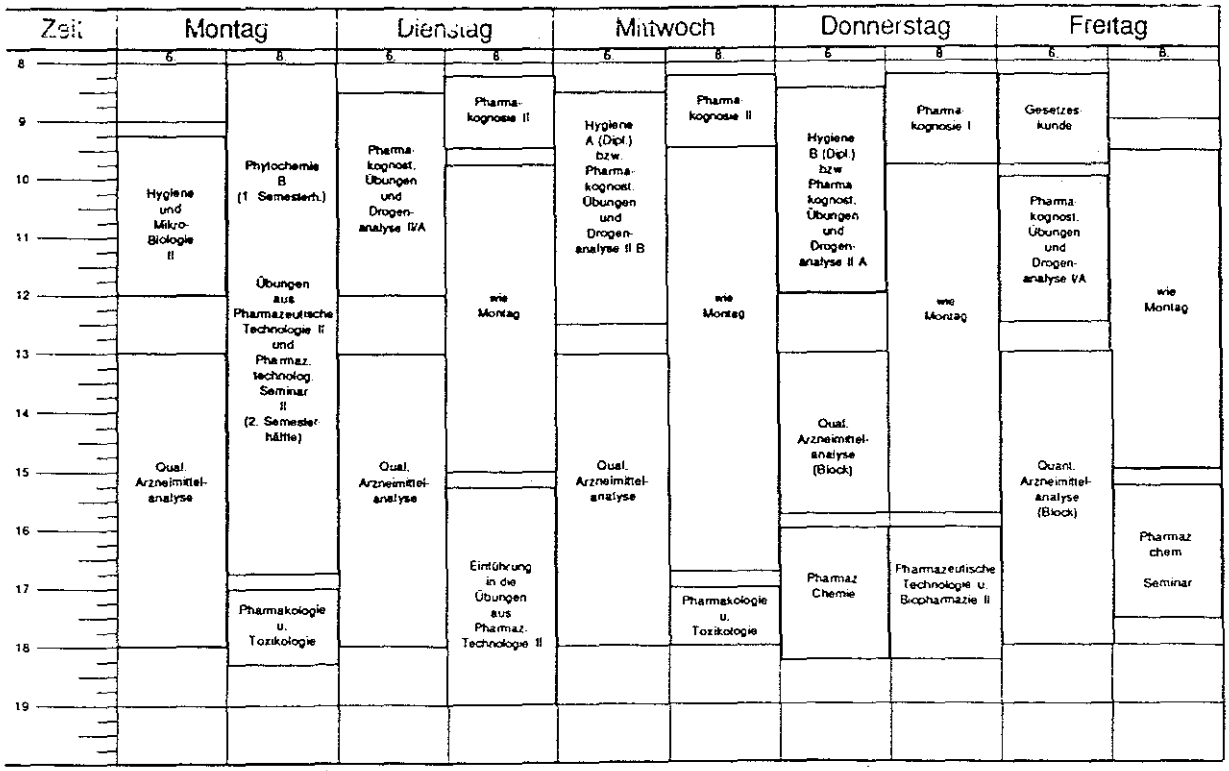

6. Sem.: Einführung in die Thermomikrospie V + UE 1 Block (Parallelkurse) /
6. Sem.: Allgemeine Pharmakologie und Pharmakokinetik UE 2 /.
8. Sem.: Übungen aus Pharmakologie und Toxikologie einschließlich Bromatologie UE 4 /

Vorlesungsplan für die Studienrichtung Pharmazie im Winter-Semester 1990/91 1. und 3. Semester

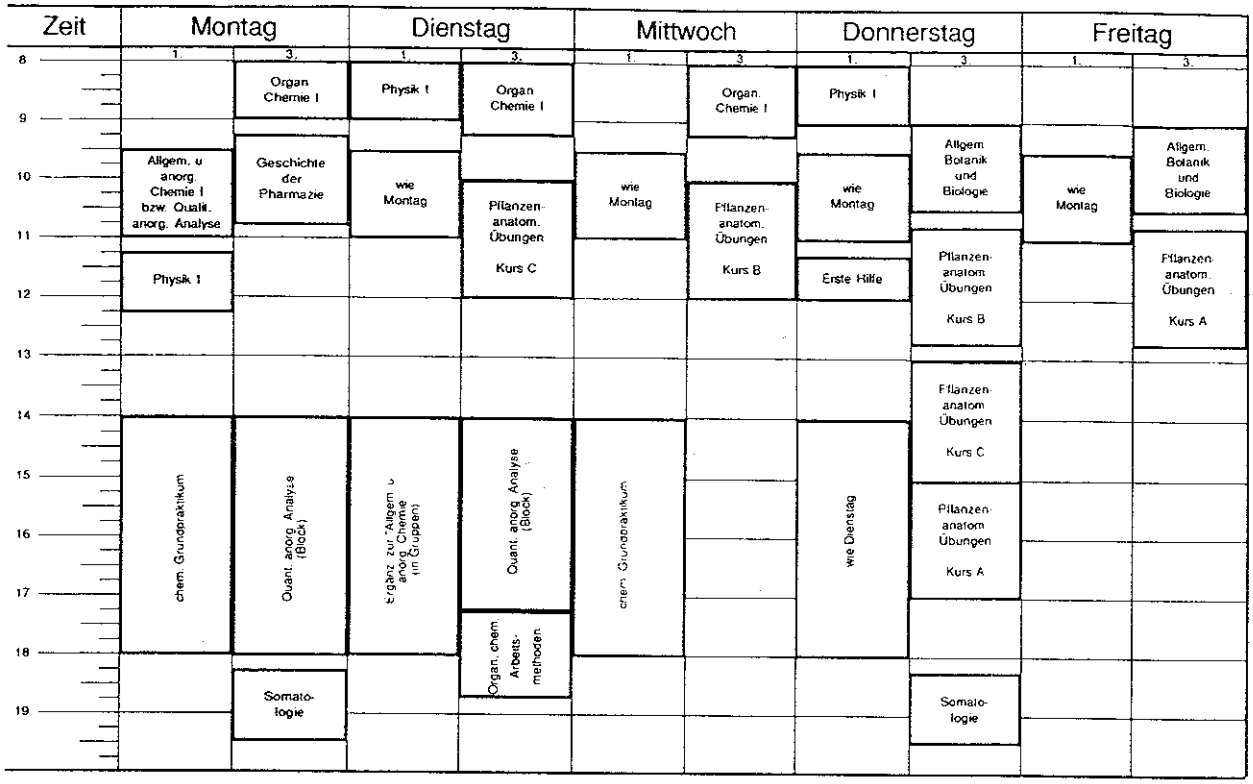

Vorlesungsplan für die Studienrichtung Pharmazie im Winter-Semester 1990/91 5. und 7. Semester

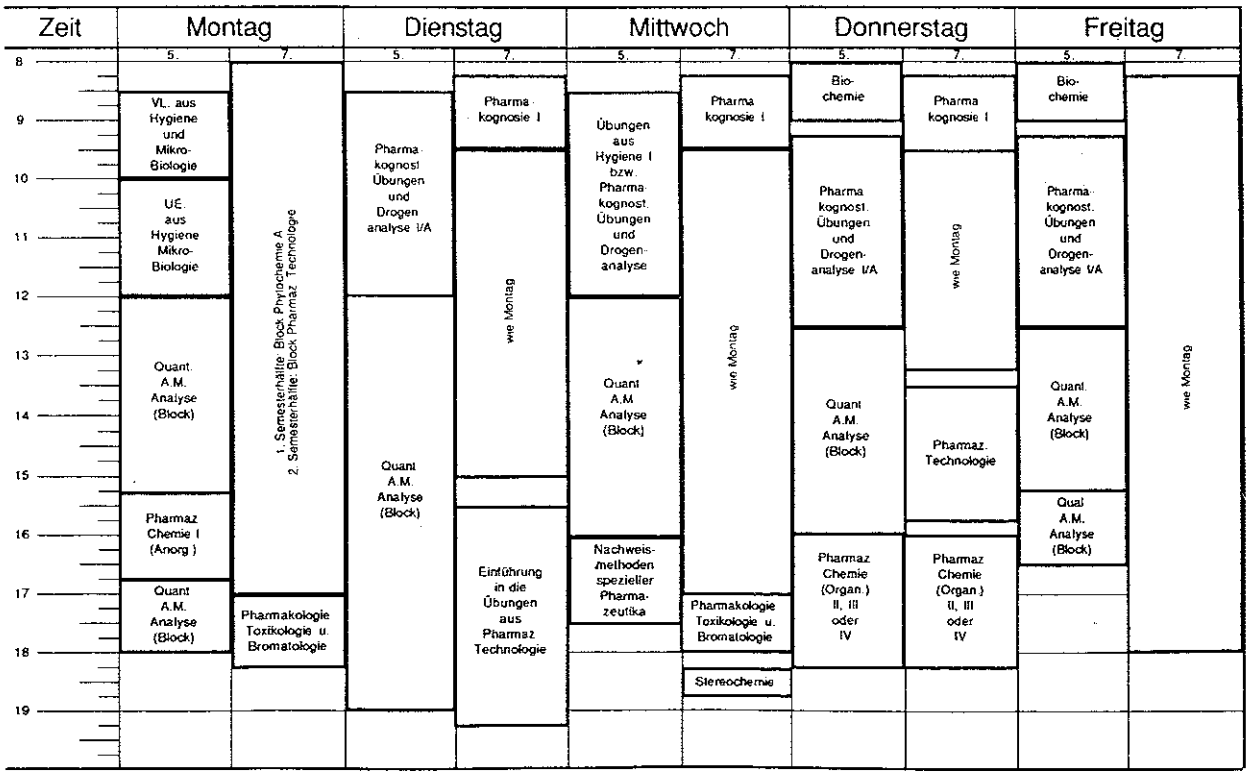

2.4. Tudományos kongresszusok

Magyarországon nagyobb részvételű tudományos kongresszusokra, konferenciákra a II. Világháborút követően került sor. Először Mozsonyi Sándor professzor kezdeményezésére 1948-ban rendezték meg az un. Centenáris Gyógyszerész Hetet, majd a Gyógyszerész Szakcsoport, ill. a Magyar Gyógyszerészeti Társaság szervezett időnként nagyobb tudományos seregszemléket:

I.	Gyógyszerész Nagygyűlés	Budapest	1954.
II.	" "	Szeged	1955.
III.	" "	Budapest	1959.
IV.	" " és Winkler Centenárium	Budapest	1963.
V.	Congressus Pharm. Hung.	Budapest	1969.
VI.	" " "	Budapest	1974.
VII.	" " "	Budapest	1979.
VIII.	" " "	Budapest	1988.

Ezt a sort az 1984. évi budapesti F.I.P. Kongresszus szakitotta meg, mely a Társaság életében a legnagyobb kongresszus volt.

A felsorolt rendezvények közül a III. Gyógyszerész Nagygyűlés volt az első, amelyen már néhány külföldi, részben osztrák kollega is résztvett. A IV.

Naggyűlésen, melyet összekötöttek Winkler Lajos professzor születése loo. évforduló jának megemlékezésével, már sokkal nagyobb számú külföldi vendéget vonzott. Itt néhány külföldi előadásra is sor került. Ettől kezdve rendszeresen résztvettek osztrák kollegák rendezvényeinken. Igy mind az Osztrák Gyógyszerész Kamara, mind az Osztrák Gyógyszerészeti Társaság kellően képviseltette magát.
A legnagyobb számú osztrák előadó a VIII. Congressusus Pharmaceuticus Hungaricus alkalmával szerepelt. Itt ui. a kiemelt témakör a fitoterápia, a természetes anyagok alkalmazása volt (59).

2.5. Tiszteletbeli tagok

A két ország közötti kapcsolatok egyik jele az, hogy időnként egymás kiemelkedő személyiségeit tiszteletbeli vagy levelező tag címmel tüntetik ki. Ezeket foglalom össze az 1929-1988. közötti időszakokra (6o, 6l).
Magyarországról az Osztrák Gyógyszerész Egyesület levelező tagja lett:

Mágócsy Dietz Sándor professzor,
a Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság
első elnöke 1934-ben,

Lipták Pál egyetemi magántanár,
a Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság
főtitkára 1935-ben.

Ausztriából a Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság tb. tagja lett:

Hans Heger professzor Wien 1929-ben,
Richard Wasiczky professzor Wien 193o-ban,
Ludwig Kofler professzor Innsbruck levelező tag lett 193o-ban.

Ausztriából a Magyar Gyógyszerészeti Társaság tb. tagja lett:

Georg Petrus, az Osztrák Gyógyszerész Kamara elnöke 1968-ban,
Helmuth Binder, F.I.P.-TPO titkára Wien 1978-nan,
Maria Kuhnert-Brandstätter professzor Innsbruck 1984-ben,
Franz Winkler, az Osztrák Gyógyszerész Kamara elnöke 1984-ben,
Hans Brauner professzor Leoben 1988-ban.

3. BEHATÓBB KAPCSOLATOK, ELSŐSORBAN A F.I.P. RÉVÉN

A politikai helyzet enyhülése lehetővé tette, hogy a Nemzetközi Gyógyszerész Szövetség /Federation International Pharmaceutique = F.I.P./ révén újból elindítsuk a nemzetközi kapcsolatokat. Amig 1956-ig csak elvétve tudott egy-egy hazai vezető az évenkénti F.I.P. Kongresszusokon résztvenni, addig 196o után az Egészségügyi Minisztérim lehetővé tette évenként 2-3 fős delegáció kiküldését. Továbbá személyes kapcsolatok révén néhány gyógyszerész magán utazás keretében is ki tudott jutni. Hasznosak voltak az 1962-től Európa nem túl távoli városaiban rendezett kongresszusok.

Előzményként említjük, hogy 1931-ben Budapesten tartott ülést a F.I.P. elnöksége.

Kiemelkedő, hogy eddig két magyar alelnöke volt a F.I.P.-nek: Koritsánszky Ottó 193o-1938. között és Zalai Károly 1976-1984. között.

Az 196o-as években elkezdett együttmüködés először bizottságokban volt eredményes. Helmuth Binder bécsi gyógyszerész a gyakorló gyógyszerészek munkáját koordináló T.P.O. röviditésü bizottság titkára volt.

Ez később kibővült az Officinai Szekció elnevezésű szervezetté. Magyar részről e szervezetekben előbb Zalai Károly, majd Écsy Zoltán képviselte a Magyar Gyógyszerészeti Társaságot.

Binder Helmuth hosszu ideig támogatta a magyar gyógyszerészet ügyeit. Hazánk ugyanakkor erősen támogatta az 1986. évi helsinki F.I.P. Kongresszuson Binder Helmuth alelnökké választását.

A Nemzetközi Gyógyszerész Szövetséggel való beható kapcsolatok jele, hogy a F.I.P. történetének megírására az 1962-1987. közti időről Zalai Károly professzor kapott felkérést. ebben is számos ausztriai adat szerepel.

12. ábra

Itt említjük meg, hogy a Gyógyszerészhallgatók Nemzetközi Szövetségével /International Pharmacy Student Federation = IPSF/ ugyancsak sikerült kapcsolatot teremteni. A Magyar Gyógyszerészeti Társaság elérte, hogy a magyar egyetemi hallgatók is közreműködhetnek ebben a nemzetközi szervezetben. 199o-ben az éves kongresszusuk Bécsben volt. Az osztrák partnerekkel való egyezmény révén öt magyar fiatalt sikerült erre a kongresszusra kiküldeni.

history of F.I.P.

Professor K. Zalai

International Pharmaceutical Federation (F.I.P.)

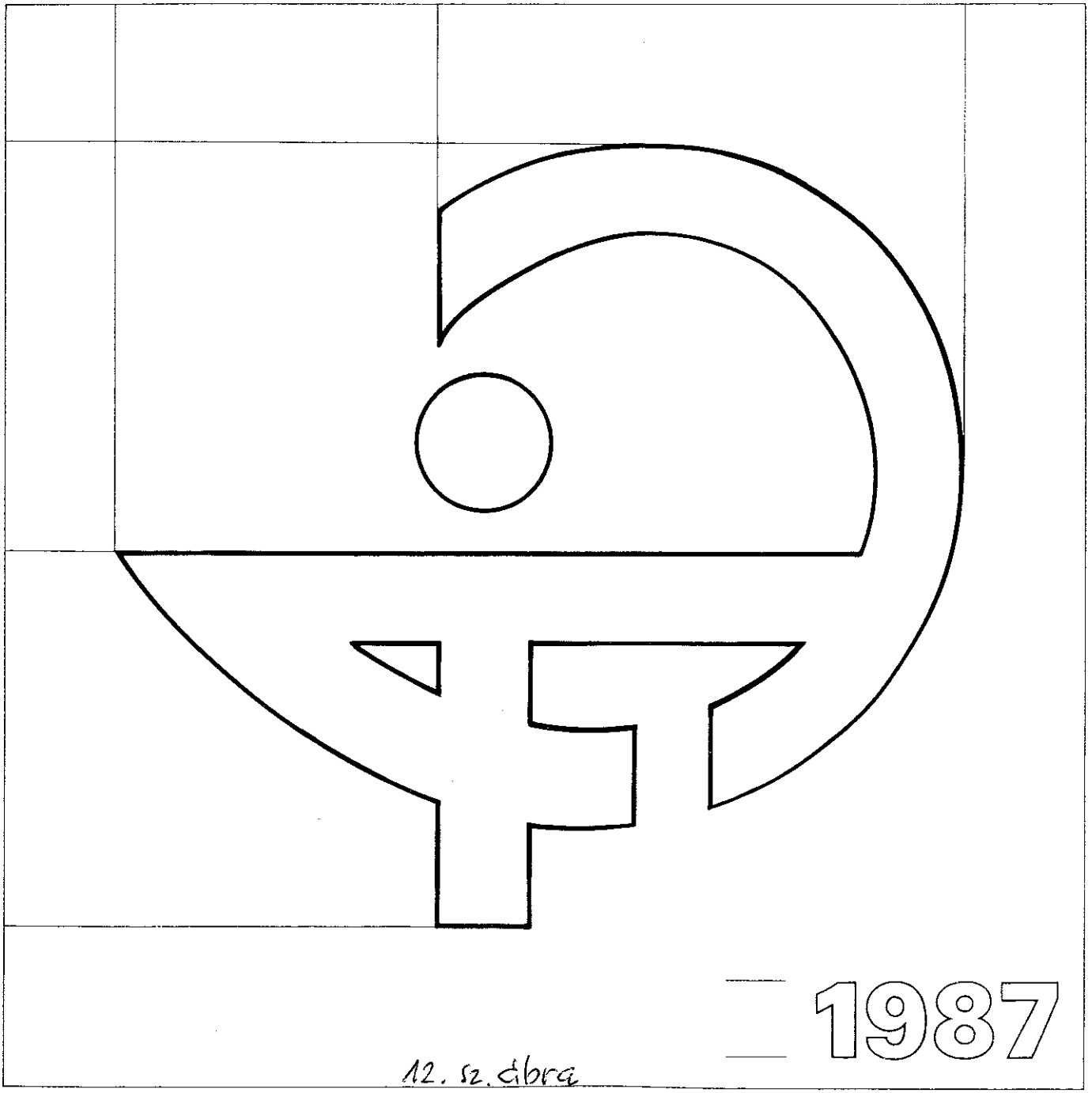

1987

12. sz. ábra

3.1. Magyarország újbóli F.I.P. tagságának előkészitése

Az 1964. évi amszterdami F.I.P. Kongresszuson Magyarország részéről hivatalos küldöttként Lázár Jenő min.főosztályvezető, Bayer István és Tamáska Lőrincz volt jelen. Kinti meghívás alapján Nikolics Károly vett részt.

Akkor a magyar gyógyszerészet tudományos társasága az Orvos-Egészségügyi Szakszervezethez tartozó Gyógyszerész Szakcsoport volt. A magyar delegáció részéről Bayer István és Nikolics Károly tárgyalásokat folytattak Sir Hugh Linstead-del a F.I.P. akkori elnökével, aki londoni gyógyszertártulajdonos és parlamenti képviselő volt. Ma szinte humorosnak tűnik Linstead kérdése, miszerint a magyar társaság hova tartozik: Mire megjegyezték: a szakszervezethez. Linstead válasza: "mi köze a szakszervezetnek a tudományhoz?". Erre Nikolics és Bayer egymásra néztek: erre magyarul is nehéz válaszolni, hát még angolul. De végül is a tárgyalás eredményesen végződött. A magyarok zsebpénzükből befizették a tagság induló összegét és Linstead megigérte, a F.I.P. elnökség elé terjeszti támogató javaslattal.

A Magyar Szakcsoport képviselői ezután több ország támogatását kérték. T.i. a kétévenként megrendezésre kerülő közgyűlés dönt e kérdésben s erre 1966-ban Madridban került sor. Ausztria képviselői is melegen támogatták kérésünket és valóban Madridban megszavazták újbóli F.I.P. tagságunkat. Ez ui. 1949-ben, amikor az akkori politikai vezetés minden korábbi egyesületet megszűntetett, ugyancsak megszűnt (60, 62, 63).

3.2. F.I.P. Kongresszusok Bécsben

Ausztria aktivitása a F.I.P. munkájában több irányban megmutatkozott. Igy az a tény, hogy két évtizeden belül kétszer is rendezhettek Bécsben nemzetközi kongresszust, a F.I.P. megbecsülését jelezte.

1962-ben volt először Bécsben F.I.P. Kongresszus. Ezen magyar részről az Egészségügyi Minisztérium kiküldetésében Mozsonyi Sándor és Novák István professzor, valamint Küttel Dezső vett részt. Részben magán utazás keretében, részben csoportos kiutazással népes magyar delegáció vett még részt a világkongresszuson. Közöttük Nikolics Károly és Zalai

Károly több tárgyalást folytatott a F.I.P. vezetőivel, ill. résztvettek néhány bizottsági ülésen. Igy a Gyógyszerkönyvi Bizottság ülésén bekapcsolódott Magyarország nemzetközi standardok elosztásába. Az 1962. évi bécsi kongresszus mind tudományos, mind társadalmi programjára nézve igen sikeres volt (64).

13. sz. ábra

1981-ben került másodszor sor bécsi F.I.P. Kongresszusra. Erre még nagyobb magyar delegációt sikerült kiküldeni. Ezt lehetővé tette az időközben szorossá vált osztrák-magyar kapcsolat. Ezáltal ui. a rendezők a magyar vendégek egy részének elengedték a részvételi dijat. A Magyar Gyógyszerészeti Társaság részéről hivatalosan Zalai Károly elnök és Stenszky Ernő főtitkár volt jelen s az országos vezetőség több tagja. A bizottsági ülésen rajtuk kivül még Nikoics Károly vett részt. Mind Budapestről, mind nyugatmagyarországi megyékből csoportok részvételét tudták biztositani. Ez a második bécsi kongresszus is igen eredményes volt a magyar kapcsolatok kibővitése szempontjából is (65).

Fédération Internationale Pharmaceutique

19. Generalversammlung
General Assembly
Assemblée Générale

22. Internationaler Kongreß der wissenschaftlichen Pharmazie
International Congress of Pharmaceutical Sciences
Congrès Internationale des Sciences Pharmaceutiques

Wien, Österreich, September
Vienna, Austria, 25.—29. September 1962
Vienne, Autriche, Septembre

13. 12. 62 bra

3.3. F.I.P. Kongresszus Budapesten

A MGYT már korábban szorgalmazta, hogy Budapesten kerüljön sor a F.I.P. tudományos Kongresszusának megrendezésére. A tervezett 1973. évi időpontra nem sikerült, mivel a magyar hatóságok nem adtak volna beutazási engedélyt néhány országból jövő kollegáknak, igy: Taivan, Izrael, Dél-Vietnam, Dél-Korea. Viszont 1984-re ezek az akadályok elhárultak.

Az 1982. évi koppenhágai F.I.P. Kongresszuson döntöttek ugy, hogy Budapest megkapja az 1984. évi Kongresszus rendezésének jogát. Ebben nagy szerepe volt Zalai Károly F.I.P. alelnök előkészítő munkájának. 1983-ban a montreux-i kongresszusra kiutazott a MGYT elnökségének több tagja, hogy a részleteket a F.I.P. vezetőkkel előkészítse, megtárgyalja.

A budapesti kongresszusra széleskörű szervezőbizottságot hoztak létre. Egyrészt a MGYT elnöksége élén Nikolics Károly elnökkel, másrészt a fogadóbizottság élén Zalai Károly elnökkel közel egy évig végezte a rendezés megszervezését. Résztvett a MOTESZ rendező iroda, ill. a társadalmi programokkal kapcsolatban az Ibusz is.

A kongresszus keretében tartott ülésen elfogadásra került az un. Budapesti Deklaráció, mely felhivja az összes kormányok figyelmét, hogy a gyógyszer utján végig igénybe kell venni a gyógyszerész szakértelmét.

A F.I.P. Kongresszoson 2loo vendég vett részt. A megnyitón Trautmann Rezső, az Elnöki Tanács h.elnöke mondott köszöntőt. Plenáris előadást tartott Szentágothai János professzor, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke.

A társadalmi programok közül kiemelkedett a Nemzeti Galériában tartott fogadás és az Állami Népi Együttes előadása az Erkel Szinházban.

A Kongresszuson népes osztrák delegáció vett részt, élén Franz Winkler kamarai elnökkel és Prof. Kuhnert-Brandstätter Máriával, az Őst. Pharm. Ges. elnökével. Továbbá F. Tschodner és H. Bünder képviselték az osztrák szervezeteket (66).

14. sz. ábra

44th FIP Congress

Budapest, Hungary
3-7 September 1984

14.52 ábra

3.4. Szervezeteink kapcsolatai

/Főbb események időrendje/

1968.

A Soproni Patikamúzeum megnyitása alkalmából itt alakult meg a MGYT Gyógyszerésztörténeti Szakosztálya. A rendező Győr-Sopron megyei szervezet meghivást küldött Bécsbe, az Osztrák Gyógyszerész Kamarához. Ennek képviseletében a tudományos ülésen megjelent: Franz Winkler, az Osztrák Gyógyszerész Kamara alelnöke és Helmuth Binder, a Kamara vezetőségi tagja, a F.I.P. TPO szervezetének titkára.

A rendezvényen Nikolics Károly, a MGYT Külügyi Bizottsága elnöke német nyelvű előadást tartott a magyar gyógyszerészet nemzetközi kapcsolatairól. Ez inditást is jelentett a két ország közötti kapcsolatfelvétel szempontjából.

1969.

Az Osztrák Gyógyszerész Kamara elnöksége: Georg Petrus elnök, Franz Winkler és Roland Srb alelnökök feleségeikkel együtt 3 napos hivatalos látogatást tettek Győr-Sopron és Vagy megyékben. Itt Nikolics Károly, ill. Küttel Rezső fogadták őket. Több szakmai létesitmény megtekintése és hivatalos tárgyalások szerepeltek a programban.

1973.

Franz Zeidler, az Osztrák Gyógyszerész Kamara elnöke és Helmuth Binder, a Kamara külügyi vezetője Budapestre látogattak. Itt megbeszélést folytattak Clauder Ottó professzorral, a MGYT elnökével és Nikolics Károllyal, a MGYT alelnökével. A felvett jegyzőkönyv a kapcsolatok felvételét, szorosabbá tételét tartalmazta és kilátásba helyezett rendszeres csere-látogatásokat. Ez az akkori helyzetben mint devizamentes csere lett volna lehetséges, mert a vendéglátó fél vállalja a meghívottak ellátását. A tárgyalások eredményes volta ellenére a felettes szervek egyezmény megkötését akkor nem engedélyezték.

1986.

Kellő előkészítés után az Osztrák Gyógyszerész Kamara és a Magyar Gyógyszerészeti Társaság között csereegyezmény aláírására került sor. Sopronban ünnepélyes keretek között írta alá az egyezményt Franz Winkler, az Osztrák Gyógyszerész Kamara elnöke és Nikolics Károly, a MGYT elnöke. Jelen volt osztrák részről: H. Binder, R. Kozumlik és F. Feigl. A MGYT részéről a Társaság elnöksége vett részt (68).

1991.

Az Osztrák Gyógyszerészeti Társaság /Österreichische Pharmazeutische Gesselschaft/ az ország tudományos társasága. Elsősorban egyetemi oktatók tömörültek benne. Két éven át folyt az előkészítés annak érdekében, hogy a MGYT ezzel a társasággal is csere-egyezményt kössön. A tárgyalások részint Sopronban, részint Bécsben voltak. Az egyezmény aláírására 1991. áprilisában, az osztrák partnernek Innsbruckban rendezett konferenciája keretében került sor. Osztrák részről Prof. Gottfried Heinisch elnök és Prof. Herbert Bartsch főtitkár írták alá az egyezményt. Magyar részről, Nikolics Károly a MGYT elnöke és Lipták József, a MGYT főtitkárhelyettese látták el aláírásukkal az egyezményt.

Kiemelendő ezen egyezmény azon pontja, miszerint az osztrák Társaság támogatja fiatal magyar gyógyszerészek posztgraduális képzését /továbbképzését, doktori értekezések elkészitését/ / bécsi, gráci és innsbrucki intézetekben/. A egyezményt a MGYT benyújtotta a Művelődési és Oktatási Minisztériumba. Igy beépült a két ország tárcaközi egyezményébe (69).

3.41. Gyógyszerésztörténeti együttműködés

Együttműködés a Nemzetközi Gyógyszerésztörténeti Társaság keretében /Internationale Gesellschaft für Geschichte der Pharmazie/

Ez a nemzetközi társaság nagy hagyományokra tekint vissza. Alapítói közt megtaláljuk Ausztriából az innsbrucki Winkler gyógyszerész család korábbi tagjait. Magyar részről korábban Halmai János professzor vett részt ezen társaság konferenciáin.

Majd e Társaság elnöke lett 1981-ben Zalai Károly professzor, aki e tisztet 1990-ig töltötte be.

Két kongresszust kell az osztrák-magyar kapcsolatok keretében kiemelni:

1977-ben Innsbruckban volt junius 7-11. között a Társaság kongresszusa. Ezen magyar részről Zalai Károly és Antall József tartott előadást (70).

Összesen 38 előadás hangzott el. Ezek megjelentek a Wiss. Verlagsgesellschaft MBH Stuttgart c. kiadónál 1979-ben. Szerkesztette Kurt Ganzinger.

15. sz. ábra

Veröffentlichungen der Internationalen Gesellschaft
für Geschichte der Pharmazie e. V.

NEUE FOLGE

Herausgegeben von WOLFGANG-HAGEN HEIN

Band 47

Die Vorträge des Internationalen Pharmaziehistorischen Kongresses Innsbruck 1977

veranstaltet
von der Internationalen Gesellschaft für Geschichte
der Pharmazie e. V.
in Innsbruck
vom 7. bis 11. Juni 1977

Redaktion:
KURT GANZINGER

WOOG

WISSENSCHAFTLICHE VERLAGSGESELLSCHAFT MBH
STUTTGART
1979

16 12 dibra

Veröffentlichungen der Internationalen Gesellschaft
für Geschichte der Pharmazie e.V.

NEUE FOLGE

Herausgegeben von WOLFGANG-HAGEN HEIN

Band 52

Pharmaziehistorischer Kongreß Budapest 1981

I. Vorträge zur ungarischen Pharmaziegeschichte
II. Vorträge in Zusammenfassungen

Redaktion:
WOLFGANG-HAGEN HEIN

WOVG

WISSENSCHAFTLICHE VERLAGSGESELLSCHAFT MBH
STUTTGART
1983

16 Sz. dbra

1981-ben Budapesten rendezték meg a Társulat kongresszusát a MTA épületében. Ezen 107 előadást tartottak. Megjelent a Wiss. Verlagsgesellschaft MBH Stuttgart kiadásában 1983-ban.
Szerkesztette Wolfgang-Hagen Hein (71).
16. sz. ábra

Rendkivül hasznos volt a kapcsolatok felvétele a gyógyszerészeti emlékek gyűjtése terén.

E téren Magyarországon korábban kezdődtek el az előkészületek. Először 1948-ban, a Centenáris Gyógyszerész Hét keretében Budapesten, a Hőgyes u. 7. sz. alatti kari épület udvari részében nyílt meg az "Ernyei József Gyógyszerésztörténeti Múzeum". Ez sajnos nem maradt együtt. Részben a később felállitott Semmelweis Orvostörténeti Múzeum és Könyvtár anyagához került.

Az 195o-es években központi gyűjtés indult meg az ország gyógyszertári emlékeinek felkutatása és összegyűjtése érdekében. Ezt a vidéki megyék kevéssé támogatták, mert maguknak kívánták megtartani saját anyagukat.

Három olyan kezdeményezést kell kiemelnünk, amelyek a magyarországi gyűjteményeknek lendületet adott:

Sopronban 1967-ben a Fő téri "Angyal" patika

Patikamúzeum Sopron

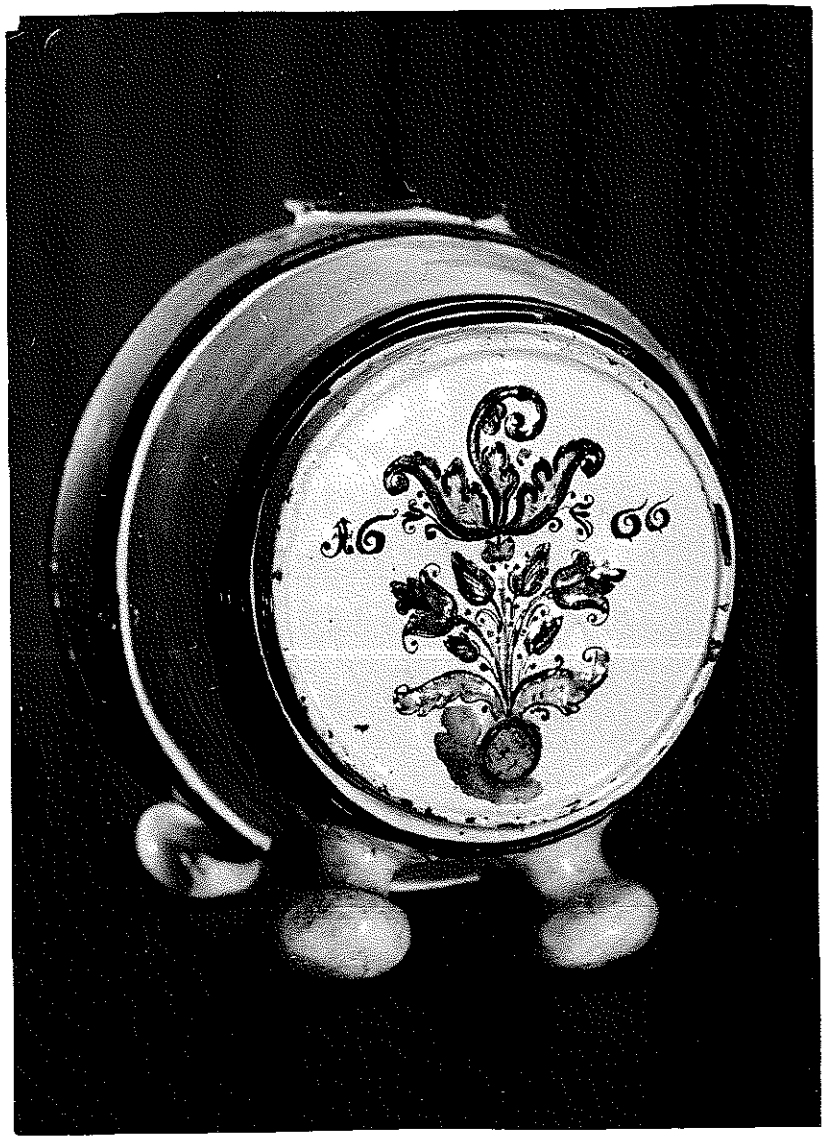

17. 12.
ábra

épületét felújitották. Boltíves ablakok, oszlopfők kerültek elő s az officina butorzatát nem lehetett visszahelyezni. A megyei központ gyári készítményeket kiadó "gyógyszerszobát" kivánt itt létesiteni. Két helyi gyógyszerész: Nikolics KÁroly és Horváth Dénes összefogott Domonkos Ottó múzeumigazgatóval, majd feljebb menve megszerezték Antall Józsefnek, a Semmelweis Múzeum igazgatójának támogatását és 1968-ban megnyitották az ország első Patikamúzeumát. Itt alakult meg a Magyar Gyógyszerészeti Társaság Gyógyszerésztörténeti Szakosztálya Halmai János professzor elnökletével. Ez alkalommal Franz Winkler és Helmuth Binder bécsi kollegák képviselték az Osztrák Gyógyszerész Kamarát (72, 73).

17. sz. ábra

Ezt követően siker koronázta a győri központ törekvéseit. A Bencés kolostor épületében korábban működő gyógyszertár helyiségeit sikerült visszaszerezni. Itt gyógynövényeket ábrázoló mennyezeti freskók diszítik az officinát. 1971-ben ismét gyógyszerésztörténeti konferencia keretében nyílt meg ez a második gyűjtemény. Osztrák részről Kurt Ganzinger és Ottó Nowotny előadást is tartott (74).

Harmadik fontos lépcső volt a következő: A kőszegi

volt jezsuita patika butorzata már hosszabb ideje Budapesten, az Iparművészeti Múzeumban volt. Kőszegen sikerült a gyógyszertár eredeti helyiségeit visszaszerezni. Küttel Dezső és Szigetvári Ferenc kitartó munkája révén és Antall József támogatásával visszakerült a berendezés eredeti helyére. Ma állandóan működő, több helyiségre kiterjedő kiállítás van itt (75).

Ausztriában sokáig csak kisebb, magán kézben lévő gyűjtemények voltak. Egyes gyógyszertárak, igy Bécsben az "Alte Hofapotheke" rendelkezik értékes állványedény gyűjteménnyel. Az első kiállitást Grácban rendezték be. Tapasztalatcserén voltak a szervezők Sopronban és Kőszegen s ezt követően a Stájerországban összegyűjtött edényzet, felszerelés képezte az első osztrák Patikamúzeum anyagát. Ezt a Győr-Sopron-, valamint Vas megyéből érkező kollegák számára azóta is bemutatják. A gráci gyűjtemény Manfred Lang adományából 1977-ben került megnyitásra. A biedermeier stílusú officina bútorzat és állványedények mellett különböző munkaeszközök és szignaturák láthatók (76).

18.sz. ábra

Patikamúzeum Grác
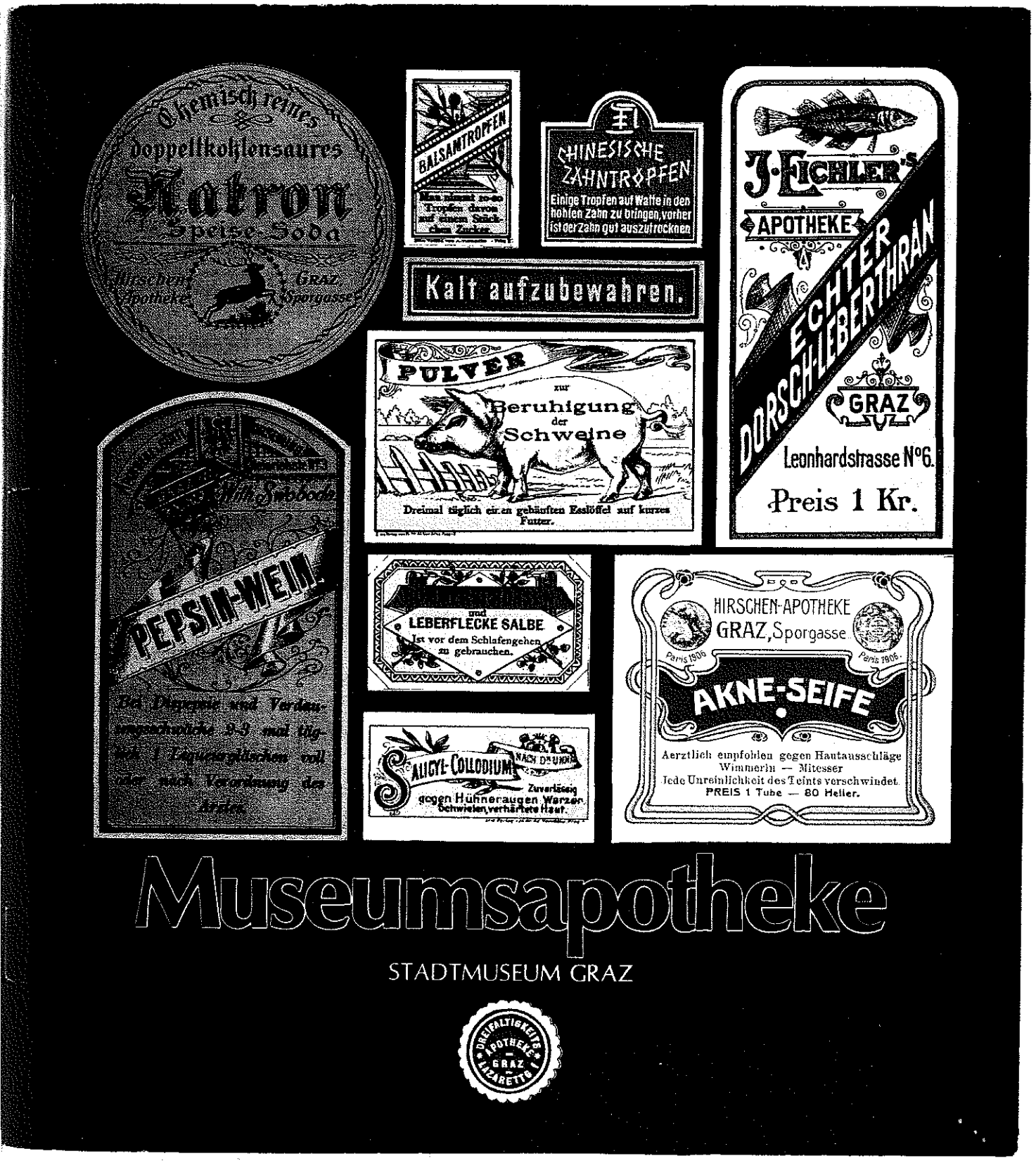
Museumsapotheke

STADTMUSEUM GRAZ

18. sz. ábra

3.42. A MGYT Gyógynövény Szakosztálya kapcsolatai

Ezek a kapcsolatok már a huszas évekre nyúlnak vissza, amikor magyar részről Mágócsy Dietz Sándor professzor, a Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság elnöke, és Lipták Pál egyetemi magántanár, a Társaság főtitkára és Augusztin Béla, a Gyógynövény Kisérleti Állomás Vezetője vették fel a kapcsolatot osztrák egyetemi oktatókkal. Osztrák részről R. Wasinczky professzor, a bécsi farmakognoszta, majd L. Kofler, későbbi innsbrucki professzor voltak a partnerek. A kooperáció közlemények megjelentetésében, személyes látogatásokban realizálódott.

A II. Világháború után magyar részről Halmai János professzor Budapestről és Novák István professzor Szegedről folytatta az eddigi együttműködést. Hozzájuk csatlakozott később Tétényi Péter, a Gyógynövénykutató Intézet Igazgatója is. Halmai és Novák után Verzárné Petri Gizella és Szendrei Kálmán vitte tovább az eddigi utat. Egymás rendezvényein rendszeresen előadásokat tartottak. Osztrák részről W. Kubelka profeeszor /Wien/, Th. Kartnig professzor /Graz/ és Mária Kuhnert-Brandstätter professzor /Innsbruck/ voltak a partnerek. Szendrei Kálmán később a bécsi ENSZ

Kábítószer Laboratórium vezetője lett és e minőségében is patrionálta az együttmüködést (77).

Fitoterápia terén is kialakult egymás eredményeinek megismerése. Itt az osztrákok korábbi eredményeit tudták a magyar szakemberek átvenni. Két osztrák kollega volt e téren a kérdés mozgatója: Prof. H. Brauner /Leoben/ és O. Maertens /Graz/. Utóbbi családja magyar származású. Maertens egy szakkönyv szerzője, ez hasznos forrásmunkának bizonyult magyar kutatók számára (78). Magyar részvétel is volt az 1989. évi bécsi Fitoterápiás Konferencián, mely jó indítást adott az együttműködésre (79).

Kiemelkedő esemény volt a VIII. Magyar Gyógyszertudományi Kongresszus 1988-ban. Itt a természetes eredetű anyagok, a fitoterápia volt a kiemelt témakör. Az osztrák szakemberek nagy számban vettek részt e nemzetközi rendezvényen.

19.sz. ábra

CONGRESSUS PHARMACEUTICUS HUNGARICUS VIII.

Budapest, 16–20 X. 1988

Hungarian Pharmaceutical Society

19. sz. ábra

3.43. Kórházi gyógyszerészek kapcsolatai

Az 1981. évi bécsi F.I.P. Kongresszuson nagyobb magyar delegáció vett részt kórházi gyógyszerészek, ill. a MGYT Kórházi Gyógyszerészeti Szervezet részéről. A kapcsolatfelvételt részben két kinti vállalat: a B.Braun és az IMMUNO segítette. Közvetítésükkel lehetőség mutatkozott egyrészt ausztriai gyógyintézetek és gyógyszertárak megtekintésére. Másrészt szóbeli megállapodást kötöttek Dora Rimmer főgyógyszerésznővel kölcsönös látogatások lebonyolítására.

Először 1984-ben a budapesti F.I.P.Kongresszusra jött el osztrák kórházi gyógyszerészek csoportja, majd 1986-ban 10 fős osztrák delegációt látott vendégül a magyar szervezet 4 napra Budapesten és Gyöngyösön. A következő évben a magyar 10 fős küldöttség vett részt ausztriai tapasztalatcserén.

Miután Dora Rimmer lemondott az ausztriai kórházi gyógyszerészi szervezet vezetéséről, már csak 2-3 fős csoportok látogatására került sor. A kapcsolat ma is fennáll az alábbi városok kórházi gyógyszerészeivel: Wien, St.Pölten, Linz, Graz.

Megemlítendő még, hogy a HERBA bécsi Gyógyárunagykereskedelmi Vállalat Vezérigazgatója:

Francz Zeidler többször résztvett magyar kórházi gyógyszerészeti konferenciákon. Ez alkalommal előadást is tartott és ismeretette vállalata szervezetét. A gyógyszertári berendezésekkel foglalkozó részleg pedig rendszeresen kiállit a magyar kórházi konferenciákon (8o).

3.44. A KNEIPP TÁRSASÁG magyarországi indulása

Ausztriában hagyományai vannak Kneipp Sebestyén természetgyógyászati tanításainak. Az Osztrák Kneipp Társaság elnöke: Hans Brauner leobeni gyógyszertártulajdonos, az Osztrák Gyógyszerész Kamara stájerországi szervezetének elnöke volt. Az ő révén Magyarországra is eljutottak a "Kneipp Blätter" c. népszerű ismeretterjesztő s egyben szakmai közleményeket is tartalmazó illusztrált folyóirat. Ugyancsak szakkönyveket is juttatott el Magyarországra.

Ezt a kezdeményezést Magyarországon felkarolta egy Ausztriában müködő magyar orvos: Franz Józsa, aki magyar partnerekkel megalapitotta a Kura Biomedika Centrum nevű vállalkozást. Majd 1988-ban Budapesten a Kongresszusi Centrumban rendeztek egy Kneipp-Szimpoziont. Ezen előadást tartott osztrák

részről többek között Brauner elnök is "Kneipp gyógynövényei" címmel. Továbbá még 2 osztrák orvos is szerepelt az előadók között (81).

Az együttműködés ettől kezdve rendszeressé vált. Igy Brauner elnök az 1990. évi augusztusi debreceni Gyógyszerkutatási Konferencián is jelentett be előadást Kneipp gyógynövényeiről. Az előadás szövege megjelent a Gyógyszerészet hasábjain (82).

3.45. Katona gyógyszerészek kapcsolatai

Az 1984. évi budapesti F.I.P.Kongresszus alkalmával találkoztak először csoportosan a két ország katona gyógyszerészei. Korábban csak 1-2 személy tudott Magyarország részéről a F.I.P. Kongresszusokra kijutni. A budapesti F.I.P.Kongresszus programjában egyrészt ezen szekció ülése volt eredményes. Másrészt a katona gyógyszerészek csoportosan megkoszorúzták a Hősök terén az Ismeretlen Katona emlékművét (66).

1989. októberében az Osztrák Katonaorvosi-Katona-gyógyszerészeti Társaság és az Osztrák Katonagyógyszerészek Bajtársi Szövetsége delegációja nem hivatalos látogatást tett Magyarországon. A szervezést a Magyar Néphadsereg bécsi katonai és

légügyi attaséja: Kalmár József ezredes és Mag. Pharm. Herbert Kőnig tartalékos gyógyszerész ezredes a fenti társaság bécsi csoportjának elnöke szervezte. A három napos program magába foglalta a budapesti Honvéd-Kórház megtekintését, valamint több szakmai és társadalmi programot is.

Osztrák részről az értékelést Mag. Pharm. Hans Stehno beszámolójából kaptuk meg. Szerinte uj korszak kezdődött. A jövőbe vetett bizalom jellemezte a kapcsolatfelvételt, a baráti beszélgetéseket. A csoport visszautazása utáni napon megszűnt Magyarország korábbi államformája s a Népköztársaságból Köztársaság lett (83).

2o. sz. ábra

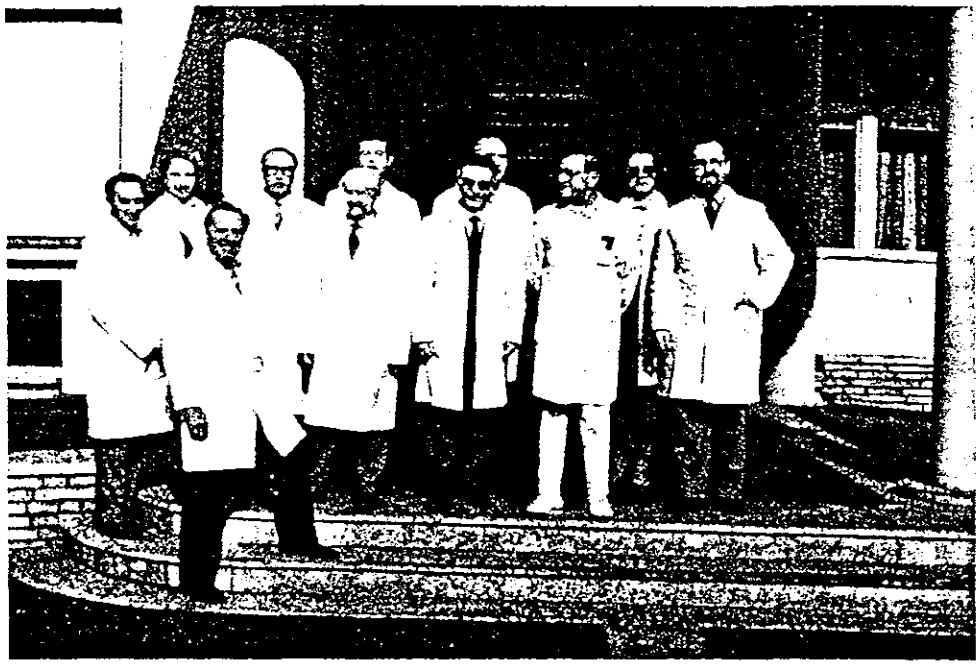

Delegation der Gesellschaft für Wehrmedizin und Wehrpharmazie vor dem Offizierskrankenhaus Budapest mit Gastgeber

Wachablöse am Grab des Unbekannten Soldaten – Milleniumsdenkmal Budapest

20. 52. dbra

4. EGYÉB TUDOMÁNYOS KAPCSOLATOK

Az előzőekben főleg a Társaságok, ezek szakosztályainak együttműködését foglaltam össze.

A következőkben egyetemek, egyéb szervezetek és tudományos személyiségekre vonatkozó adatokat találjuk.

4.1. 75o éves a gyógyszerészi hivatás Európában

1991-ben Európában több helyütt megemlékeztek arról, hogy II. Frigyes német-római császár dekrétuma kettéválasztotta az orvosi és gyógyszerészi hivatást.

Németországban Mainzban került erre sor. Az ünnepi ülésen Kohl Kancellár is üdvözlést mondott. A Magyar Gyógyszerészeti Társaság képviseletében Zalai Károly professzor vett ezen részt (84).

Budapesten a Magyar Gyógyszerészeti Társaság 1991. junius 14-én tartott ünnepi ülést. Antall József miniszterelnök hivatalos volt erre, más fontos elfoglaltsága gátolta meg előadása megtartásában. Zalai Károly "Az önálló gyógyszerészi hivatás kialakulása Európában" cimmel tartott előadást. Ennek szövege megjelent a Gyógyszerészet-ben azonos címmel (85).

21. 12. dbra

Az Osztrák Gyógyszerész Kamara és az alkalmazottak egyesülete /Pharmazeutischer Reichsverband für Österreich/ együtt ünnepelte ezt a jubileumot. T.i. ekkor volt 100 éves az alkalmazottak egyesülete. Ezen a kettős jubileumon a kormány, a F.I.P., a Szakszervezet és más szervek mondtak üdvözlést (86, 87).

21.sz. ábra

4.2. Paracelsus jubileum

Mind Ausztriában, mind Magyarországon megemlékeztek 1991-ben Paracelsus /Theophrastus Bombastus von Homenheim/ halálának 450. évfordulójáról. Ez a tudománytörténet kiemelkedő eseménye volt.

Magyarországon emléktáblát lepleztek le Tokajban. Paracelsus az 1520-as évek elején meglátogatta a tokaji bortermelő hegyvidéket és a Gömör Szepesi hegység ércbányáit. Azt vélte, hogy a tokaji szőlőtőke ásványi és növényi anyagokat tartalmaz és aranyat keresett benne. Ennek legendája később is felmerült. A tokaji tábla leleplezése alkalmával Zalai Károly professzor tartott emlékelőadást (89).

ALTERIVS NON SIT, QVI SVVS ESSE POTEST.
OMNE DONVM PERFECTVM A DEO, IMPERF. A DIABO.
LVS DEO, PAX VIVIS, REQVIES AETERNA SEPVLTIS.
AZOTH
AVREOLVS PHILIPPVS THEOPHRASTVS.

22. sz. dbra

Ausztiában is megemlékeztek ezen évfordulóról. A Gyógyszerésztörténészek üléséről és Paracelsus munkásságának méltatásáról O.Nowotny számolt be (9o).

A soproni Patikamúzeumban 1991. októberében különkiállítást rendeztek. Ezen bemutatásra kerültek a Soproni ősi Liceum /Berzsenyi gimnázium/ gyógyszerészeti vonatkozású könyvei. Közöttük: Omnia Opera Paracelsi /1658/ és Archidoxorum Avreoli P.H.Theophrasti Paracelsi /157o/.

Itt említem meg, hogy Paracelsus emléktáblát lepleztek le 1991-ben Pozsonyban is s erről a szomszédos ország történészeit is tájékoztatták (91).

22.sz. ábra

4.3. Egyetemek kapcsolatai

A budapesti és szegedi Gyógyszerésztudományi Kar és a bécsi, gráci, valamint innsbruck-i karok között az elmúlt két évtizedben egyre szorosabb kapcsolat alakult ki.

4.31. Semmelweis Orvostudományi Egyetem Gyógyszerésztudományi Kar

Ezen fakultás összes intézetei több ízben tettek látogatást osztrák partner tanszékein és kölcsönösen előadást tartottak.

SOTE Gyógyszerészi Kémiai Intézet igazgatója: Szász György egyetemi tanár a bécsi Gyógyszerészi Kémiai Intézettel működik együtt, nevezetesen Fleischhacker és Heinisch professzorokkal. Több ízben került sor előadásra a társintézetekben.

SOTE Szerves Kémiai Intézetéből korábban Clauder Ottó professzor Innsbruckban W.Klötzer professzorral működött együtt, utoljára 1972-ben járt kint. Mindketten azóta elhunytak. Utóda: Szabó László professzor is látogatást tett az innsbrucki tanszéken.

SOTE Gyógynövény- és Drogismereti Intézetéből Petri Gizella professzor mindhárom osztrák intézetben járt, előadásokat is tartott. Partnerei: W.Kubelka /Bécs/, Th.Kartnig /Grác/, M.Kuhnert-Brandstätter és A.Burger /Innsbruck/. Petri Gizella munkatársai is meglátogatták ezeket az intézeteket.

SOTE Egyetemi Gyógyszertár és Gyógyszerügyi Szervezési Intézet igazgatója: Zalai Károly professzor

főleg gyógyszerésztörténeti terén működik együtt az osztrák kutatókkal, elsősorban K. Ganzinger és K. Ryslavy történészekkel. Mint a SOTE Gyógyszerésztudományi Kar dékánja, a karok közötti kapcsolatot mélyítette ki. 199o. dec. 7-én Bécsben a következő címmel tartott előadást: " A gyógyszerészképzés szempontjai a Budapesti Gyógyszerésztudományi Karon".

SOTE Gyógyszerészeti Intézet: Rácz István professzor egyrészt több előadást tartott az osztrák gyógyszeripar és -kutatás egyes centrumaiban (92).

4.32. Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem Gyógyszerésztudományi Kar

A budapesti karhoz hasonlóan itt is két évtizedre tekintenek vissza a behatóbb kapcsolatok.

SZOTE Gyógyszertechnológiai Intézet: Kedvessy György volt két és fél évtizedig az intézet igazgatója. Széleskörü nemzetközi együttmüködése egyrészt a gyógyszerészképzés általános problémáit ölelte fel, másrészt kutatási kapcsolatokat is kiépített intézete munkatársaival együtt. Korábban Grácból Fischer professzorral, majd Innsbruckból M. Kuhnert-Brandstätter professzornővel és A. Burger professzorral. Továbbá az

azóta elhunyt E. Soos bécsi professzorral is volt együttmüködése. Soos családja magyar származású volt. ő volt az Osztrák Gyógyszerkönyv szerkesztője és a Scientia Pharmaceutica szerkesztője.

SZOTE Gyógynövény- és Drogismereti Intézet: Szendrei Kálmán tanszékvezető 1984-ben meghívást kapott a bécsi Narcotic Laboratory-ban való tevékenységre. Két éve ezen laboratórium vezetője. Ezalatt ellátta a szegedi tanszék irányitását is. Alkalma volt osztrák kollegáival való együttmüködés kiépitésére. Elsősorban W. Kubelka /Bécs/ és Th. Kartnig /Grác/ a partnerei.

SZOTE Gyógyszerészi Vegytani Intézet. Korábban Vinkler Elemér tanszékvezető inditott el osztrák kapcsolatokat. Majd utóda: Bernáth Gábor professzor tette intenzivebbé az együttmüködést. Partnerei: W. Wendelin professzor /Bécs/ és G. Heinisch professzor /Bécs, majd Innsbruck/.

SZOTE Gyógyszerhatástani Intézet: Minker Emil professzor részben Szendrei Kálmánnal együttmüködve a népgyógyászat megfigyeléseit kutatja és ebben talált osztrák partnereket a fitoterápia terén (93).

4.33. Egyéb tudományos kapcsolatok

Nikolics Károly 197o-ben Innsbruckban, Kuhnert-Brandstätter Mária profeszorasszony intézetében egy hétig tanulmányozta a Kofler módszereket. Különböző krisztallográfiai elemzéseket végzett. Elsősorban az ott alkalmazott, olvadékból történő kristályképzés során keletkezett polimorf módosulatokat tanulmányozta. Ez a tanulmányut segitséget nyujtott itthoni vizsgálataihoz. Az 1973-ban megjelent könyvében több helyütt hivatkozik az innsbrucki iskola eredményeire.

1974-ben ismét Innsbruckban volt. Ekkor átadta saját könyvét. Itt teremtett kapcsolatot Borka László, Oslo-ban dolgozó magyar kollegával. Igy hármas együttmüködés kezdődött el a polimorfia kutatás terén. Kölcsönösen hivatkoztak egymás közleményeire, ill. könyveire (94).

4.4. Előadócserék

A két ország tudományos társaságai, kamarái közötti együttmüködés már kezdettől fogva arra is irányult, hogy egymás ujabb eredményeit megismerjék. Eleinte csak alkalomszerűen rendeztek előadóülést a szomszéd ország

küldöttei számára. Később már rendszeresen résztvettek a szakemberek konfereciákon. Az idevágó adatokat részben az érintett személyektől, részben a szaklapokból s egyéb kiadványokból sikerült összegyűjteni.

4.41. Magyar szakemberek ausztriai előadásai

Az 1960-as évektől kezdve alábbiak tartottak Ausztriában - részben többször is - előadást: (95, 96, 97.)

Bernáth Gábor
Clauder Ottó
Fekete Pál
Gergely Judit
Kedvessy György
Kolbe Ilona
Kőrösi József
Láng Tibor
Milch György
Nikolics Károly
Orbán Ernő
Petri Gizella
Rácz István
Simon Lajos
Stájer Géza
Szabó László
Takács Mihály
Trestyánszky Zoltán
Zalai Károly

A magyar előadók egyfelől felkérésre átfogó referátumokat tartottak. Ilyen témák voltak többek között a magyar gyógyszerészet felépitése, gyógyszerészképzés, a gyógyszerészet multja, a gyógyszerkutatás és -gyártás egyes területei. Speciális, kutatási témákról szóló beszámolók szerepeltek elsősorban az Osztrák Gyógyszerészeti Társaság konferenciáin.

4.42. Osztrák szakemberek magyarországi előadásai

A magyar előadókhoz hasonlóan fokozatosan kiépült az osztrák szakemberek magyarországi előadásainak lehetősége.

Igy voltak alkalomszerű rendezvények, melyek egy-egy tárgykör ujabb eredményeit mutatták be. Másrészt magyar kongresszusokon, konferenciákon is egyre inkább résztvettek az osztrák szakemberek. Az utóbbi 3o év előadói: (67, 97)

Helmuth Binder
Hans Brauner
Helmuth Eickhoff
Kurt Ganzinger
Gottfried Heinisch
Theodor Kartnig
Wolfgang Kubelka
Maria Kuhnert-Brandstätter
Georg Petrus
Kurt Ryslavy
Erich Soos
Franz Winkler

A témakörök között főleg a farmakognózia, gyógyszerészet története és a szervezéstudomány szerepel. Emellett hasznos információk hangzottak el a gyógyszertári gyakorlattal kapcsolatos témákból, mint a hálózatfejlesztés vagy a számitógépek gyógyszertári alkalmazása.

4.5. Tapasztalatcsere a posztgraduális képzés terén

Magyarországon már az 193o-4o-es években volt szakmai továbbképzés. Intézményesen 194o-ben működött is a Gyógyszerész Továbbképzés Központi Bizottsága. A háboru után elszórtan voltak kezdeményezések. Igy az államositás után vidéken indítottak el előadás-sorozatokat. 1962-ben az Orvostovábbképző Intézet vette át az intézményes továbbképzés irányitását. Ettől kezdve erősen fejlődött és ma már többirányú képzés folyik.

Ausztriában ez a folyamat lasabban indult el. a magán gyógyszertárak jellegének megfelelően általában munkaidőn kivül: szombat-vasárnapi napokon szervezett egy-egy témakörből tanfolyamot az Osztrák Gyógyszerész Kamara. Emellett az Őst. Pharm. Gesellschaft konferenciái ugyancsak továbbképző célú előadásokat szerveztek.

A kölcsönös tapasztalatok részint a két ország egyetemei, részint a Kamara ill. MGYT együttmüködése következtében lett intenziv. Igy az osztrákok tanulmányozták a magyar rendszert, átvettek témákat és szervezési tapasztalatokat. Másfelől a magyar szakemberek elkezdték egy-egy témakör rövid: két napos konferenciáját megszervezni. Magyar részről ez ott mutatkozott meg, hogy a szakgyógyszerész képzésben

speciális témákat szerepeltetnek. Másfelől az 1990/91-ben elkezdődött privatizációs továbbképzéseket hét végére, tehát munkaidőn kivül szervezik (97).

Ma már mindkét ország tudományos társasága plenáris előadásként számos, továbbképző jellegü témát állit be konferenciáinak programjába. Itt élettani, hatástani, biofarmáciai tárgykörökkel találkozunk. Különösen az a cél vezeti a szervezőket, hogy a gyógyszerinformációhoz adjanak kellő alapismereteket, naprakész ismeretanyagot.

Másik szempont mindkét országban a decentralizálás. Magyarországon Budapest, Szeged, Debrecen, Pécs és Sopron a továbbképzés központjai. Ausztriában a 3, gyógyszerészképzéssel foglalkozó város: Wien, Graz, Innsbruck szervezi a továbbképzést és az Öst. Pharm. Gesellschaft is e 3 városban rendezi tudományos konferenciáit (98).

Speciális terület, amelyben az osztrák szakemberek jelentős eredményeket értek el, a dermofarmácia. Évente rendeznek e tárgykörből 2 napos továbbképző konferenciákat. A csereegyezmények lehetővé tették, hogy ilyen tipusu továbbképzésen is résztvehettek magyar kollegák (99).

23. 24. sz. ábra

9. Wissenschaftliche Tagung

der

Österreichischen Pharmazeutischen Gesellschaft

1. Ankündigung

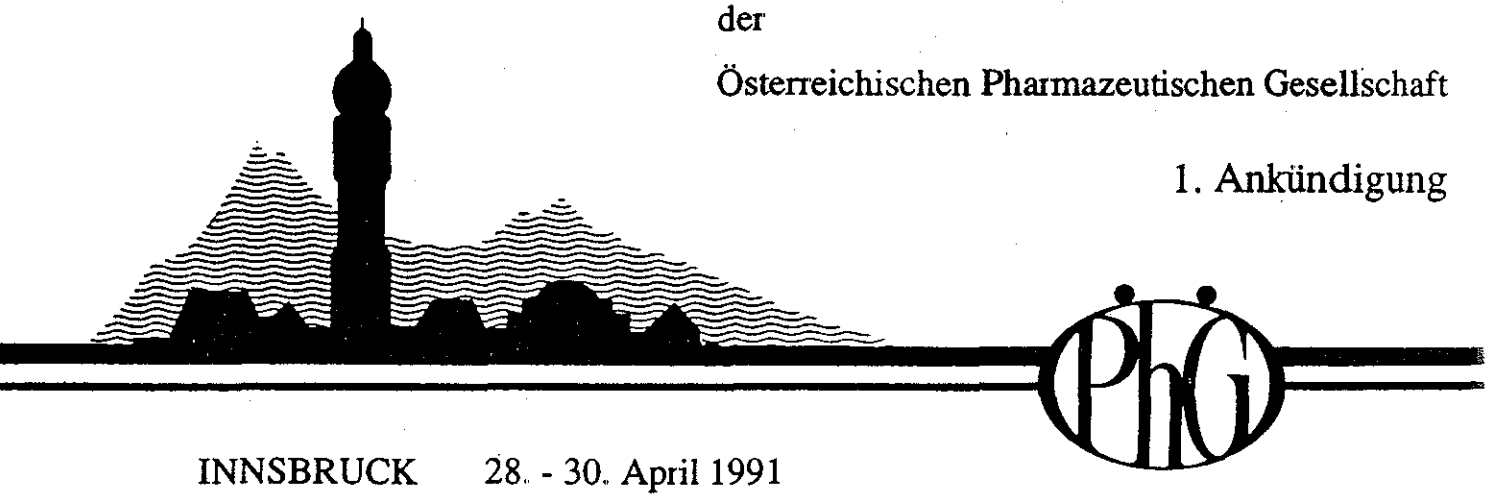

INNSBRUCK 28. - 30. April 1991

23, sz. ábra

25. Wissenschaftliche Fortbildungstagung der Österreichischen Apothekerkammer

Bad Hofgastein, 8. bis 12. März 1992

24. 52 ábra

4.6. Együttműködés gyógyszerkönyvek szerkesztésében

Magyarországon - mint ismeretes - 1871-ig az Osztrák Gyógyszerkönyv volt érvényben. Ekkor jelent meg Than Károly szerkesztésében az I. Magyar Gyógyszerkönyv.

Ausztria és Magyarország ezirányu kapcsolata is a II. Világháboru után indult el. Uj, korszerű gyógyszerkönyv szerkesztésére került sor Schulek Elemér irányitásával. A szerkesztőbizottság különböző külföldi gyógyszerkönyveket tanulmányozott, köztük az Osztrák Gyógyszerkönyvet is. A két ország gyógyszerkönyvi szerkesztőbizottságai között továbbra is megmaradtak a kapcsolatok.

Az 1962. évi bécsi F.I.P. Kongresszuson sikerült néhány osztrák, a szakirodalomból ismert nevű tudományos vezetővel kapcsolatot teremteni. Közülük kiemelkedő Erich Soos professzor, akiről már korábban szóltam. 1963-ban, majd 1965-ben két izben tartott Sopronban előadást. Ismertette a IX. Osztrák Gyógyszerkönyv uj szempontjait. Az Anschluss után ui. náluk a Német Gyógyszerkönyv /DAB/ volt érvényben. Soos professzor később Végh Antal professzorral, a Magyar Gyógyszerkönyv főszerkesztőjével teremtett kapcsolatot.

Helmuth Eickhoff, az Osztrák Gyógyszerész Kamara laboratóriumának vezetője 1972-ben Sopronban, a IV.

Gyógyszeranalitikai Kolokviumon tartott előadást az Osztrák Gyógyszerkönyv analitikai módszereiről.

Magyar részről Nikolics Károly professzor 1985-ben Innsbruckban, az Osztrák Gyógyszerészeti Társaság konferenciáján a megjelenő VII. Magyar Gyógyszerkönyv néhány uj szempontját ismertette előadásában (loo).

5. TOVÁBBI SZAKMAI KAPCSOLATOK

Ebben a fejezetben főleg a gyógyszertári gyakorlat, a közforgalmú gyógyszertárak és a szaksajtó vonatkozó adatait mutatjuk be.

5.1. Határmenti együttműködés, tapasztalatcserék

Az 1939. óta kezdődő bezártság nemcsak a szervezetek, egyesületek kapcsolatait tette lehetetlenné, hanem egyes személyek látogatására is csak ritkán kerülhetett sor. Hivatalos kiküldetéseket - kinti meghivás alapján - is csak bonyolult előkészités után, ritkán engedélyeztek. 196o. után enyhült a helyzet és fokozatosan csoportos utazásokat is lehetett szervezni.

Az ilyen határmenti kapcsolatokat a MGYT, ill. akkortájt még Gyógyszerész Szakcsoport Győr-Sopron megyei Szervezete kezdte el. Korábban személyes ismeretség révén 1966-ban egy 2o fős csoport személygépkocsikkal Bécsbe utazott, ahol az Osztrák Gyógyszerész Kamara vezetői fogadták őket, élén Franz Winkler akkori alelnökkel. A csoport látogatást tett a Gyógyszerkönyvi Bizottság laboratóriumában Prof. Erich Soos-nál. Megtekintették a Gyógyszerész Kamara Analitikai laboratóriumát, ahol Helmuth Eickhoff labor. vezető fogadta a csoportot. Emellett néhány gyógyszertár megtekintésére is sor került. - Kiemelkedő, hogy ilyen csoportos látogatás megszervezése akkortájt még igen bonyolult volt. A külföldi meghivó félnek kellett a meghivó levélben garantálnia, hogy viselik a költségeket. Itthon a MGYT ajánlása kellett, a Megyei Egészségügyi Osztály javaslata s ezután kerülhetett sor utlevél kiadására, majd a vizum beszerzésére.

Ezen első látogatás után - megismerve a bürokrácia utjait - további tapasztalatcseréket is szerveztek.

Bécsbe még egyszer kétnapos kirándulást sikerült lebonyolitani 1971-ben, Burgenlandba /Eisenstadt és környéke/ 1973-ban.

Ezt követően az Osztrák Gyógyszerész Kamara stájerországi szervezetének elnöke: Hans Brauner

leobeni gyógyszertártulajdonos kezdeményezte, hogy a nyugat-magyarországi gyógyszerészekkel szervezzenek rendszeres tapasztalatcserét. Ezt már a MGYT Győr-Sopron, valamint Vas megyei szervezete együtt intézte. 1978-tól kezdve minden évben találkoztak az osztrák és magyar kollegák. Egyik évben a magyarok utaztak ki, másik évben az osztrákok jöttek ide. A magyar csoport általában 4o-5o fő volt, személygépkocsikkal utaztak. Általában 3 napos volt az út. Hasonlóképpen 3 napra érkeztek autóbusszal az osztrák kollegák.

A stájerországi kirándulások dus szakmai programjában korszerű gyógyszertárak, a Herba AG gráci fiókjának megtekintése, néhány kisebb gyógyszergyártó üzem megtekintése szerepelt. Kiemelkedő, hogy számos olyan kisebb-nagyobb ujdonsággal találkoztak a magyar gyógyszerészek, ami ötletet adott itthoni megvalósitáshoz.

Brauner Hans 1988-ban lemondott a stájerországi elnökségről. Utóda H. Trousil kollega lett. ő folytatta a megkezdett tapasztalatcseréket. Utoljára 199o-ben volt kint Győr-Sopron megyei és Vas megyei csoport. Viszontlátogatásra 1991-ben került sor.

A csoportos látogatások során kis részben azonos személyek utaztak, főleg a vezetők. Nagyobb számban

azonban mindig uj, főleg fiatal kollegák. Az ő látókörük szélesitésére ezek a tapasztalatcserék rendkivül hasznosak voltak.

Az utóbbi évek programjából kiemelkedő egyrészt az az irányzat, mely az osztrák gyógyszertárak számitógépes rendszerét mutatja be. Mind a számvitel, mind a gyógyszergazdálkodás, valamint a gyógyszerinformáció terén nagyon fejlettek. Ugyanakkor a gráci Herba fiók automatizált expediciós rendszere volt ujszerű a magyar csoport számára (101).

5.2. Hálózatfejlesztés, gyógyszertárak berendezése

a./ Ausztriában a gyógyszertárak mindvégig magán kézben voltak. Az ország gazdasági helyzete az 1955. évi államszerződés óta felfelé ivelt. Ez megmutatkozott a gyógyszertárak helyzetében is. A gyógyszertártulajdonosok korszerűsitették a patikákat. Itt a gyári készitmények száma erősen nőtt. Aránylag kis volumenüvé vált a magisztrális gyógyszerkészítés. Továbbá a nagykereskedelem fejlődése, a gyakori szállitás folytán kisebb raktárkészlettel működnek a gyógyszertárak.

Ezen szempontok befolyásolták a hálózatfejlesztést és a berendezést is. Ausztriában a koncessziós rendszer

folytán kb. 55oo lakosra jut egy gyógyszertár. Igy a meglévők és ujonnan létesültek alapterülete közepes méretű. A specialitások nagy száma szükségessé tette kihuzható fiókrendszer kidolgozását. Itt nagyszámú készitményből aránylag kis mennyiségek célszerűen tárolhatók. Golyóscsapágy rendszerűek, könnyen nyithatók. Általában fémvázas kamrai és pincei polcrendszert alkalmaznak.

Nyugat-Európában több vállalat foglalkozik gyógyszertári berendezések előállításával. Igy a Fahrenberger cég, melynek székhelye Nyugat-Németországban van, Ausztriában is fiókot létesített. Hasonló nagy vállalat a Kohl. Ausztriában a Norer cég is praktikus berendezéseket szállít.

b./ E vállalatok prospektusai hasznosak voltak a magyar berendezések kialakitása során. Természetesen a magyar adottságok eltérőek voltak még az állami irányitás mellett. Egyrészt számos nagyméretű gyógyszertár épült. Másrészt nagyobbak a raktárkészletek. Továbbá a következő szempontok domináltak: Az officinában az expediciót üvegfallal választották el, a betegektől való fertőzés ellen. Nagyobb gyógyszertárakban külön vényező helyiség van. Általában az ülőtára kialakitása előnyös volt. A raktárakban fokozatosan vagy un. Salgó

rendszerű polcrendszer vagy mozgatható szekrénysor kiképzése jött előtérbe.

Az osztrák példák alapján ma a következő tapasztalatokat kezdik Magyarországon átvenni: Nincs üvegfal az expediciónál. Golyóscsapágyas fiókrendszert épitenek. Az expedicióhoz közeli specialitás-tároló szekrényeket képeznek ki.

Az aszeptikus gyógyszerkészités előretörése szükségessé tette a csiraszegény körülmények közt történő szemcsepp és szemkenőcs készitést. Magyarországon a manipulátorok terjedtek el. Ausztriában a Laminar-box rendszerű munkahelyekkel találkozunk. Az osztrák példák alapján hazánkban is megkezdődött a Laminar-szekrények gyártása és várhatóan egyre inkább elterjed.

A magyar tapasztalatok közül elsősorban az ülő munkahely tetszett az osztrák kollegáknál. Ez a magisztrális munkahely kiképzése során már sok helyütt bevezetésre került.

Kölcsönös tapasztalatokat hasznositottak még kisgépek terén is. Igy főleg a HERBA Cég berendezésekkel foglalkozó részlegének magyar konferenciákon való kiállitása volt hasznos. Igy pl. desztilláló készülék, kupöntőforma, kapszulázó került behozatalra. Ugyanakkor ez a cég Magyarországról

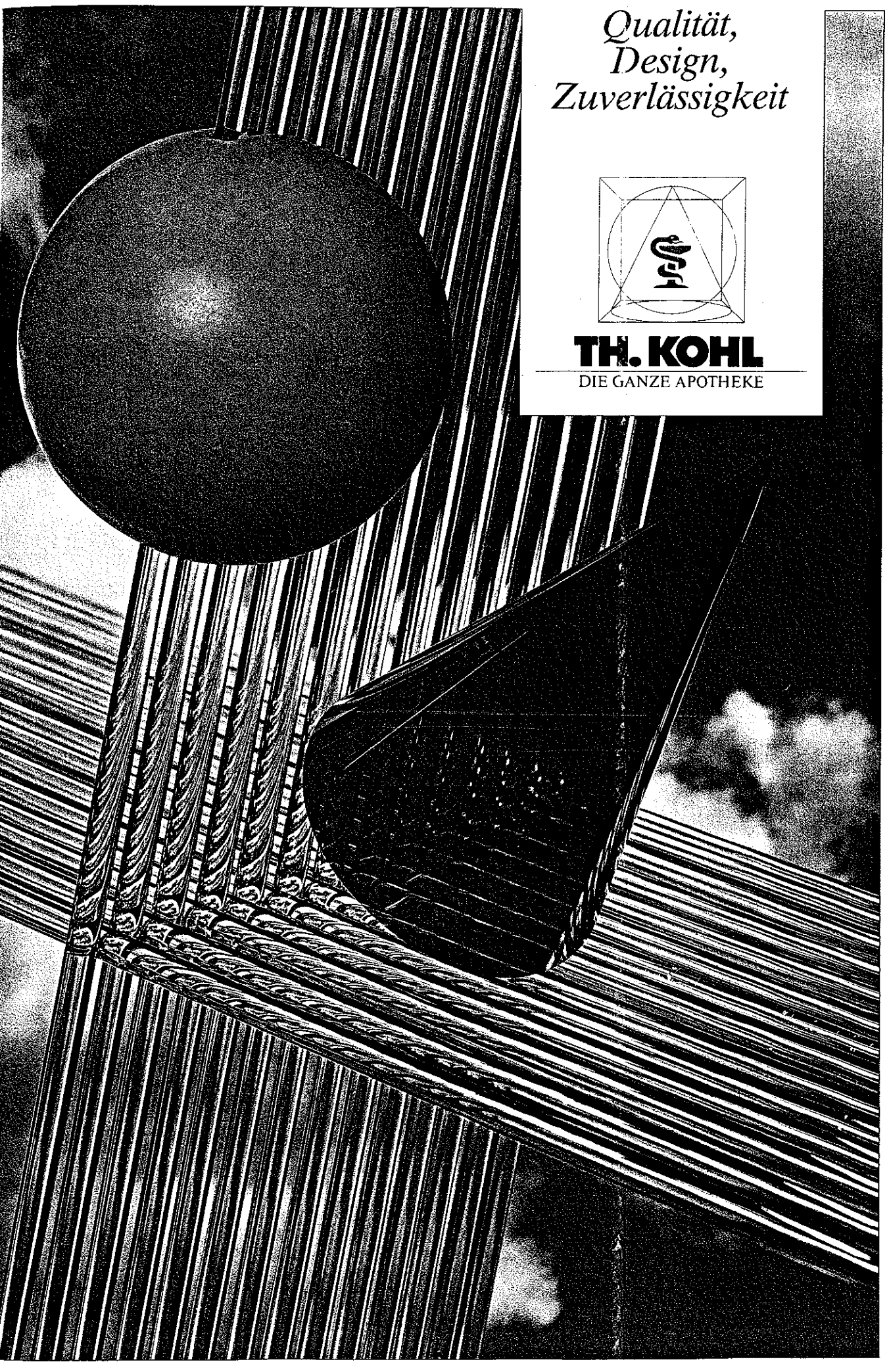

Qualität,
Design,
Zuverlässigkeit

TH. KOHL

DIE GANZE APOTHEKE

25 m
dbra

HERBA
LEISTUNGEN FÜR DIE GESUNDHEIT
Michelbeuerngasse 9a
A-1090 Wien

Aus unserem Lieferprogramm:

SUPPOSITORIEN-PRESSE

mit Wasserkühlung — Zylinder und Kolben aus rost- und säurebeständigem Stahl. Daher keine Verfärbung der Zäpfchen, Kühlung des Zylinders durch fließendes Wasser, somit auch im Sommer einwandfreie Zäpfchen. Gute Abdichtung des Zylinders durch Ledermanschette.

Pharmznr		
04 37 145	= Presse	
04 37 168	= Einsatz	1 g
04 37 174		2 g
04 37 180		3 g

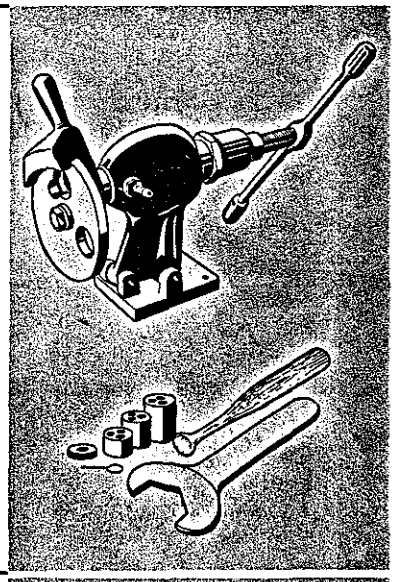

GIESSFORMEN UND ZUBEHÖR

PRÄZ. GIESSFORMEN aus Leichtmetall für torpedoförmige Zäpfchen

Kanäle		1 g	2 g	3 g
6	Pharmznr	04 25 107	04 25 113	04 25 136
12		04 25 142	04 25 159	04 25 165
24		04 25 171	04 25 188	04 25 194
48		04 25 202	04 25 219	04 25 225

Weitere Größen z. B. 100 oder 200 Kanäle auf Anfrage

PRÄZ. GIESSFORMEN aus Leichtmetall für Vaginalkugeln

Kanäle		2 g	3 g
6	Pharmznr	04 25 001	04 25 018
12		04 25 030	04 25 047
24		04 25 053	04 25 076
50		05 10 913	04 25 082

Weitere Größen z B. 4, 5, 6, 7 g auf Anfrage
Gießformen aus Hartmessing vernickelt oder Neusilber auf Anfrage

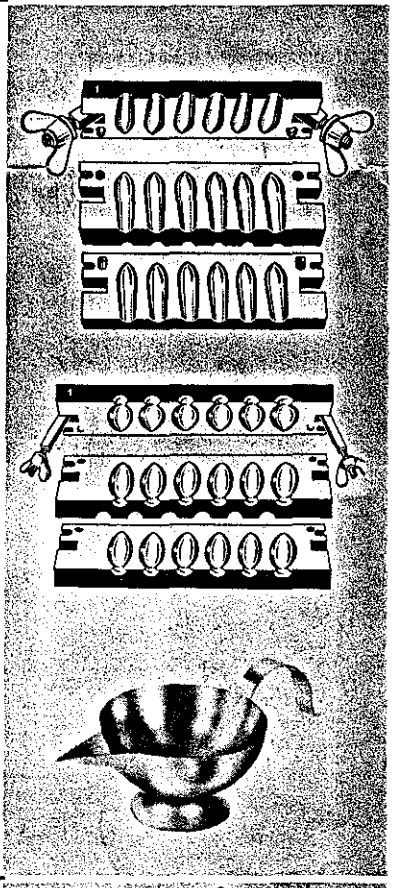

GIESSSCHALE FÜR SUPPOSITORIEN aus rostfreiem Edelstahl mit gutgeformtem Ausguß und Henkel.

Schalendurchmesser:	120 mm	140 mm
Pharmznr	04 25 254	07 34 179

Elektrische Faß- und Behälterpumpen

Mit nur 2,2 kg Gewicht ist die B2 „miniLutz" eine der leichtesten elektrischen Faß- und Behälterpumpen auf dem Markt. Das formschöne und bedienungsfreundliche Gerät zum Anschluß an 220 Volt, 50 Hz, mit seinem Pumpwerk aus Polypropylen eignet sich ideal zum Ab- und Umfüllen kleiner neutraler und aggressiver Medien

Pharmznr 04 32 751

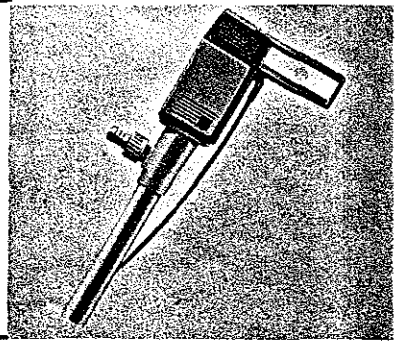

26 m. d. bra.

HERBA

LEISTUNGEN FÜR DIE GESUNDHEIT

G E R Ä T E

SALBENRÜHR- UND KNET-MASCHINE „KENWOOD"

Diese Maschine ist als Gewerbegerät mit einem leistungsstarken 450 W Universalmotor 220 V Wechselstrom ausgestattet und kann stufenlos geregelt werden. Das Getriebe besitzt 4 Anschlußmöglichkeiten, darunter das bestens bewährte Planetengetriebe
Grundgerät: Alu-Gußgehäuse (kein Plastik) rostfreier Kessel 7 l, 3 Rührwerke
Besonders geeignet zur Herstellung von: Salben (Emulsionssalben und Suspensionspaste wie Zinkpaste) — Schüttelmixturen — Granulaten — Zerkleinern von Drogen

Pharmznr 04 34 313

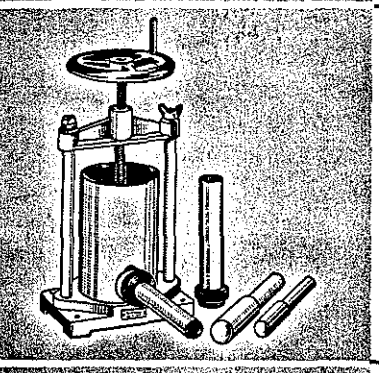

TUBENFÜLLMASCHINEN

Inhalt 2 + 4 l mit einem beliebigen Füllrohr
Weitere Füllrohre Größe 3—11 lieferbar.
Tubenschließzange Pharmznr 04 38 699
Tubenschließgeräte auf Anfrage

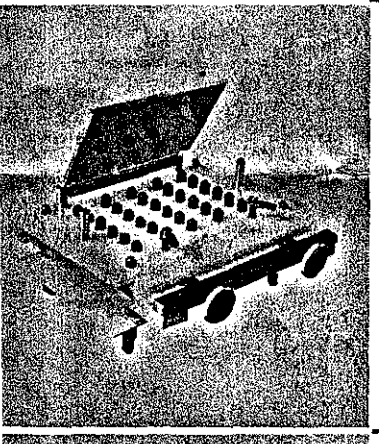

Kapselfüllgerät aus Plexiglas für Gelatine-Steckkapseln jeder Größe, zum Verschließen von 30, 60 oder 100 Kapseln.
Für jede Kapselgröße ist ein Gerät erforderlich.

Hartgelatine-Steckkapseln, die Abbildungen entsprechen der natürlichen Größe

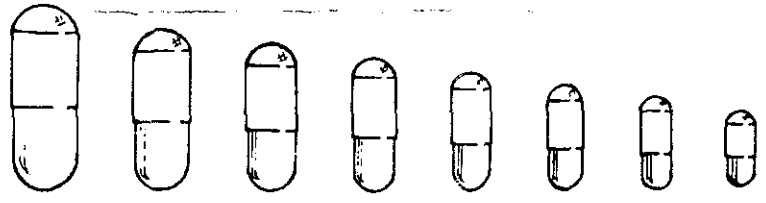

Nr.	000	00	0	1	2	3	4	5
± ml	1,37	0,95	0,68	0,50	0 37	0,30	0,21	0,13

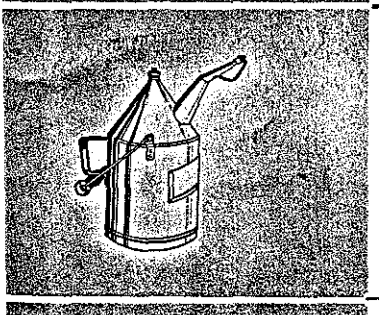

EXPLOSIONSSICHERE KANNEN

aus rostfreiem Chrom-Nickel-Stahl

Expl. Kannen	Pharmznr	Expl. Kannen	Pharmznr
250 ml	07 34 015	3 l	04 22 149
500 ml	07 34 009	5 l	04 22 155
1 l	06 55 882	10 l	04 22 161
2 l	06 55 899		

Weitere Größen auf Anfrage

Die oben angeführten Artikel sind vorwiegend aus unserem Lieferprogramm für Apotheken
Ein Auszug aus unserem weiteren Programm:
Abfüllmaschinen „Perpetua", Destillier-Apparate., Standgefäße aus Kunststoff, Reibschalen aus Kunststoff und rostfreiem Stahl, Tablettenpressen, Wasserbäder, Schüttelapparate, Regale, Kessel, Labor-Tiefkühltruhen, Wärme- und Kälteprüfkammern Trockenschränke, Waagen, Reagensglasrotator, Laborglas, Laborwaschmaschinen, u. s. w.
Da es uns leider nicht möglich ist, sämtliche Artikel hier anzuführen, bitten wir Sie, uns Ihre speziellen Wünsche mitzuteilen und wir werden uns erlauben, Ihnen völlig unverbindlich Prospektmaterial und Offerte zu übersenden.

HERBA

LEISTUNGEN FÜR DIE GESUNDHEIT

G E R Ä T E

Michelbeuerngasse 9a
A-1090 Wien
Tel : 0222/40104/DW 392
Fernschreiber 114677

27. m. ábra

állványedényeket, tubosolót és tubosukat vásárolt.

A leírt szempontok kölcsönös megismerésében nagy segitséget jelentette Helmuth Binder F.I.P. TPO titkár, majd F.I.P. alelnök gyakori magyarországi látogatása és nálunk tartott számos előadása. Igy megismerkedhettünk - vetitettképes előadásai révén - korszerű gyógyszertári berendezésekkel, gépekkel, stb.

Ugyancsak Binder Helmuth elhozta Sopronba /1988-ban/ R.Fahrenberger urat. Elismeréssel nyilatkozott a magyar hálózatfejlesztési eredményekről (1o2).

25., 26., 27., sz. ábra

5.3. Die Freien Berufe in Österreich

/Az Osztrák Gyógyszerész Kamara közreműködése

Ausztriában az önálló foglalkozások szevezetbe tömörültek. Ezek szakági kamarái együttmüködnek. Elnevezése: Die Organisation der Freinen Berufe is Österreich.

Ennek van országos szervezete. Ebben elnökségi tag Francz Winkler, az Osztrák Gyógyszerész Kamara elnöke.

Másfelől tartományi szervezetük is van, igy országos szintű az együttmüködés.

Tagjai a következő ágazatok, kamaráikon keresztül:

Orvosok

Gyógyszerészek

Fogászok

Közjegyzők

Szabadalmi ügyvivők

Ügyvédek

Állatorvosok

Gazdasági szakértők

Magán mérnökök

199o-ben a MGYT elnöksége részéről Nikolics Károly elnök és Vincze Zoltán főtitkár Bécsben látogatást tett F.Winkler kamarai elnöknél. Ennek keretében a Szabad foglalkozások szervezetének főtitkára : Anne-Marie Sigmund-dal folytattak személyes tárgyalást. Értékes irodalmi adatokat kaptak, melyek a magyarországi privatizáció során felhasználható. Ugyanezen évben a főtitkárnő Budapesten tett viszontlátogatást. A kapcsolat azóta fennáll (1o3).

28. a., b., c. ábra

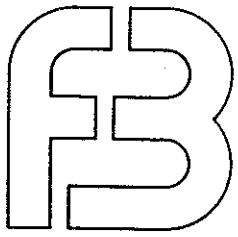

Bundeskonferenz
der Kammern der Freien Berufe Österreichs

Die Freien Berufe in Österreich

Jahrbuch 1984/85

28. a ábra

Präsidium (Stand 31. 12. 1985)

Präsident

Prof. Dr. Kurt WAGNER
Präsident der Österreichischen Notariatskammer

Vizepräsidenten

Prim. Dr. Richard PIATY
Präsident der Österreichischen Ärztekammer

Dentist Kurt G. SIPEK
Präsident der Österreichischen Dentistenkammer

Prof. Dipl.-Ing. Dr. Kurt KOSS
Präsident der Bundes-Ingenieurkammer

Präsidialmitglieder

Dkfm. Dr. Franz BURKERT
Präsident der Kammer der Wirtschaftstreuhänder

VetR Dr. Günther GEBAUER
Präsident der Bundeskammer der Tierärzte Österreichs

Dipl.-Ing. Walter HOLZER
Präsident der Österreichischen Patentanwaltskammer

Dr. Walter SCHUPPICH
Präsident des Österreichischen Rechtsanwaltskammertages

Mag. pharm. Franz WINKLER
Präsident der Österreichischen Apothekerkammer

28 b. dbra

Vorstand (Stand 31. 12 1985)

Österreichische Ärztekammer

Prim Dr Richard PIATY
Präsident der Österreichischen Ärztekammer

OMR Dr Herbert CHRIST
Vizepräsident der Ärztekammer für Wien

Prim Dr Michael NEUMANN
Vizepräsident der Österreichischen Ärztekammer und Präsident der Ärztekammer für Wien

MR Dr Anton STRASSER
Vizepräsident der Österreichischen Ärztekammer und Präsident der Ärztekammer für Niederösterreich

Österreichische Apothekerkammer

Mag pharm Franz WINKLER
Präsident der Österreichischen Apothekerkammer

Mag pharm Leonhard KOZUMPLIK
Vizepräsident der Österreichischen Apothekerkammer

Österreichische Dentistenkammer

Dentist Kurt G SIPEK
Präsident der Österreichischen Dentistenkammer

Dentist Otto MIGL
Vizepräsident der Österreichischen Dentistenkammer

Bundes-Ingenieurkammer

Prof Dipl -Ing. Dr Kurt KOSS
Präsident der Bundes-Ingenieurkammer

Architekt Dipl -Ing Manfred NEHRER
Präsident der Ingenieurkammer für Wien, Niederösterreich und Burgenland

28.c.dbra

5.4. Kapcsolatok számítógépes rendszerek terén

Ausztriában a számítógépek alkalmazására a gyógyszerészet különböző területein korábban kezdődött el, mint Magyarországon. Elsősorban a következő területeken kerül alkalmazásra:

gyógyszerkiadás

gyógyszergazdálkodás /rendelés/

pénzügyi nyilvántartás

gyógyszer információ

Ausztriában több cég forgalmaz kifejezetten gyógyszertári programokat.

A jelentősebbek: MEDATA

DATAPHARM

Ezeket Magyarországon főleg Binder Helmuth F.I.P. alelnök előadásaiból ismerhették meg a magyar kollegák.

Magyarországon először az Országos Gyógyszerészeti Intézet létesített e témakörrel foglalkozó csoportot. Később néhány ujabb programmal találkozhattunk:

a./

A Számitástechnikai Kutató Intézet és Innovációs Központ /SzKI/ az Országos Gyógyszerészeti Intézettel

karöltve kidolgozta az "Interact" gyógyszerkölcsönhatást kezelő rendszert. E rendszer tudásbázisa tartalmazza a hazai gyógyszerkincs és a gyakrabban előforduló import hatóanyagok, ill. hatóanyagcsoportok vonatkozásában a lehetséges kölcsönhatásokat. Ez kb. 15oo gyógyszert, 2oo-3oo hatóanyagot és 5oo-7oo kölcsönhatást jelent.

b./

A Mikroszerviz Számitástechnikai Műszaki fejlesztő Szolgáltató Kereskedő Rt. többirányú gyógyszertári számitógép rendszereket dolgozott ki és forgalmaz: Micropharma gyógyszertári programrendszer, /pénztárgépek/, gyógyszergazdálkodási rendszerek, magán gyógyszertárak számitógépes rendszere.

c./

A Növodata Rt. "Gyógyir" c. gyógyszertári információs rendszere a munkahelyi eladó terminálból /MET/ és a vezetői programból /VIP/ áll. A gyógyszerkiadás, ár-adat követelés és számos pénztárgép feladat megoldására alkalmas. Továbbá interakciók értékelését is végzi.

29. 3o. sz. ábra

INTERACT

Gyógyszerkölcsönhatást kezelő rendszer

Az INTERACT a gyógyító orvos részére készült tudásalapú rendszer, amely segíti a tájékozódást a gyógyszerek, , hatóanyagok, ill. hatóanyagcsoportok közötti lehetséges kölcsönhatásokról (interakciókról).

A rendszer tudásbázisa

Az INTERACT tudásbázisa tartalmazza majd a hazai gyógyszerkincs és a gyakrabban előforduló import hatóanyagok, ill. hatóanyagcsoportok vonatkozásában a lehetséges kölcsönhatásokat. Ez kb. 1500 gyógyszert, 200—300 hatóanyagot és 500—700 kölcsönhatást jelent.
Tárolja a kölcsönhatások esetleges megnyilvánulási formáit,
informál a klinikai jelentőségéről és bekövetkezésének valószínűségéről,
útmutatást ad a manifeszt klinikai tünetek elkerülésére, ill. kezelésére.

A tudásbázist képező interakciós ismeretanyagot az OGYI (Országos Gyógyszerészeti Intézet) szakértői állították össze és a későbbiekben ők fogják karbantartani, azaz időszakonként bővíteni és felülbírálni.

A rendszer szolgáltatásai

Az INTERACT használatának elsőrendű célja a tájékozódás, amely a rendszer lekérdezésével történik. A felhasználó munkáját vezérlik és segítik a képernyőn megjelenő, választási lehetőséget nyújtó menük és látványos ablakozás.

Az INTERACT segítségével megtudható

- egy adott gyógyszerről, hatóanyagról vagy hatóanyagcsoportról, hogy ismert-e valamilyen kölcsönhatása
- van-e kölcsönhatás két adott gyógyszer vagy két adott hatóanyag, ill. hatóanyagcsoport között
- milyen kölcsönhatások állnak fenn adott gyógyszerek között
- mely gyógyszerek befolyásolják egy adott gyógyszer valamely hatását?

További kérésre kiírathatók képernyőre vagy nyomtatóra a gyógyszerekről, hatóanyagokról, ill. kölcsönhatásokról tárolt információk, ill. azok kívánt része.

A tudásbázisban tárolt információ és a felhasználóval való párbeszéd nyelve a magyar orvosi, gyógyszerészi szaknyelv.
A jelenlegi demonstrációs célú prototípus a véglegesnél kisebb tudásbázissal rendelkezik, nyelve angol.

29. n. ábra

Ausztriában a számitógépek terén mutatkozott meg a legjelentősebb fejlődés. Ebből nem maradhatott ki a gyógyszerészet sem.

A legfontosabb alkalmazási lehetőségek - osztrák tapasztalatok alapján - a következők:

Gyógyszergazdálkodás: A számitógép pontosan számon tartja a raktárkészletet. Az utánpótlás /rendelés/ automatikusan, a kiadást követően azonnal lehetővé válik. Megfelelő számitógépes összeköttetést létesitenek a gyógyszertár és a nagykereskedelem között.

További előnye, hogy elmarad a vények kézzel történő taxálása. Igy több idő marad a beteggel való foglalkozásra. A betegtől átvett receptre vonalkódot ragaszt a gyógyszerész. Ez a recept "azonossági száma". Az érzékelővel /scanner/ beolvassa a számot és a gyógyszerek vonalkódját a számitógépbe. Az ujabb csomagolásokon már a gyár nyomja rá a vonalkódot. A recept elszámolásnál dekódolják a receptet és az irószerkezet révén a gép elvégzi az összes számitási müveleteket.

Az Osztrák Gyógyszerész Kamara különböző programokat bocsát a gyógyszerészek rendelkezésére. Pl.:

- utazási információk, javaslatok,
- gyógyszeres interakciók,

Számítunk MIKROSZERVÍZ

MICROPHARMA

MAGÁNGYÓGYSZERTÁRAK SZÁMÍTÓGÉPES RENDSZERE

A rendszer nyilvántartja a gyógyszertár készleteit, könnyíti és gyorsítja az értékesítést, támogatja a TB-elszámolás tetszőleges időszakra vonatkozó elkészítését, egyszerűsíti a forgalmi adatokhoz és a készletekhez kapcsolódó adminisztrációs munkák elvégzését.

Főbb funkciók

- készletek pontos nyilvántartása, karbantartása,
- készletek paraméterezhető lekérdezése,
- készletek változásainak analitikus és összesített kimutatása,
- immobil, minimum-, maximumkészletek figyelése,
- vevők és szállítók adatainak nyilvántartása, karbantartása,
- magánszemélyeknek történő értékesítések támogatása,
- közületeknek történő értékesítések támogatása,
- TB-elszámolás készítése floppyra (az OTF előírásai szerint),
- TB-elszámolás összesítése (az OTF előírásai szerint),
- megrendelések feladásának segítése,
- beszerzések rögzítésének egyszerűsítése,
- speciális forgalmi adatok rögzítésének támogatása,
- forgalmi adatok paraméterezhető lekérdezése,
- készletek központi adatlemez segítségével történő átárazása,
- leltározás és kiértékelésének segítése,
- az adatállományok archiválásának menüből való támogatása.

A gyógyszertári rendszerhez könyvelési programcsomagok kapcsolhatók.

A beszerzés és az értékesítés adatait a gyógyszertári rendszer szolgáltatja, az egyéb könyvelési tételeket (bérfizetés, SZTK, adók befizetése) billentyűzetről fogadja. Elkészíti a havi, a negyedéves és az éves zárást, kiszámítja a VÁNYA összegét. Havonta kimutatást ad a fizetendő/visszaigényelhető ÁFA összegéről, a fizetendő SZJA összegéről. Negyedévente kimutatja a fizetendő VÁNYA-előleg összegét.

Mindkét programrendszer menüvezérelt. A programok használatát megkönnyíti a beépített útmutatók rendszere. A programok adat- és információszolgáltatásai képernyőre és nyomtatóra is kérhetők. A programrendszerek a különféle hardware-konfigurációkra egyszerűen installálhatók, a feldolgozás hálózatos üzemmódban is folytatható.

MIKROSZERVÍZ Számítástechnikai Műszaki Fejlesztő Szolgáltató Kereskedő Részvénytársaság
1144 Budapest, Gvadányi u. 87. Telefon: 25-24-703; 18-33-737 Telefax: 25-24-322

30. m. ábra

- homöopátiás információk,
- táplálkozási javaslatok,
- egyéb speciális információk.

Az osztrák-magyar kapcsolatok e téren is fejlődnek. Igy Magyarországról már több magán gyógyszertár bejelentette igényét a Datapharm programjaira. 199o-ben már két gyógyszertárat el is láttak - a magyar viszonyokra alkalmazott - programokkal.

31.a., b., c., ábra

32. sz. ábra

33. sz. ábra

5.5. Gyógyszerészi emblémák

Nemzetközi szinten különböző emlémák ábrázolják a gyógyszerészetet. Főleg az ókori kigyó és kehely szolgál ehhez alapul.

Ausztria az "A" = Apotheke betühöz kapcsolta a kigyót és a kelyhet. Magyarországon is megpróbálták a "GY" betűhöz kapcsolni, de nem alakult ki egységes álláspont. Igy Magyarországon elsősorban a Medimpex emblémája lett honos.

t. Stephan-Apotheke
12 WATTENS, Innsbrucker Strasse 2 22.11.91

REISETIPS VOM APOTHEKER (Stand 1991 - Alle Angaben ohne Gewähr)

Land: **Ungarn**

Lage: Mittel-Europa
Staatsform: Republik
itverschiebung: keine
Währung: Forint/Filler
Hauptstadt: Budapest
Landessprache: Madjarisch
Fläche: 93 032 km²
Einwohner: 10 610 000

ophylaxe gegen

lbfieber: ---
olera: ---
phus: ---
patitis-A: ---
n.Men. ---
lio: zu empfehlen
tanus: zu empfehlen
laria: ---

ere als Krankheitserreger:
****
Durch Zecken übertragene Meningoenzephalitis (FSME) kommt in mehr oder weniger weiten Teilen vor. Desgleichen können Zecken und Stechfliegen Borreliose übertragen.
Tollwut!

Maßnahmen:
Prophylaxe (FSME-Impfung), Repellents. Vorsicht vor streunenden Hunden und besonders zutraulichen Tieren, die üblicherweise als scheu gelten.
(Tollwutgefahr!)

rch Nahrungsmittel und Wasser übertragene Krankheiten:
****
Bei Beachtung der allgemeinen Hygienerichtlinien kein besonderes Risiko.

Maßnahmen:
---

31. a. sz. dbra

t. Stephan-Apotheke
112 WATTENS, Innsbrucker Strasse 2 22.11.91

REISETIPS VOM APOTHEKER (Stand 1991 - Alle Angaben ohne Gewähr)

EISETIPS VOM APOTHEKER

ir: XY (80kg) für: Ungarn

reisedatum: Donnerstag, 12.12.91 Reisedauer: 2 Wochen

rsorge-Zeitplan:
****
Bitte besprechen Sie diesen Vorsorgeplan rechtzeitig mit Ihrem Arzt.
In speziellen Fällen (Schwangerschaft, Diabetes usw.) muß von diesen
Vorschlägen individuell abgegangen werden!

Leider haben Sie den vorgeschlagenen Termin bereits versäumt.
Wenden Sie sich an Ihren Arzt oder Apotheker!

Do, 14.11.91 (ca. 4 Wochen vor der Abreise):
Tetanus und Polio-Impfschutz kontrollieren und event. ergänzen!

hutz der einzelnen Impfungen:
****
Men.Men.: 5 Jahre (ab ca. 2 Woche); Kinder besser jedes Jahr neu impfen
Tetanus: 5 Jahre (ab 1 Woche nach der letzten Impfung)
Polio: 10 Jahre (ab kurz nach der 3.Teilimpfung)

ine Hepatitis-A-Vorsorge empfohlen!

ine Malariavorsorge empfohlen!

31. b. 52. Abra

St. Stephan-Apotheke
6112 WATTENS, Innsbrucker Strasse 2 22.11.91

REISETIPS VOM APOTHEKER (Stand 1991 - Alle Angaben ohne Gewähr)

Woran Sie bei der Zusammenstellung einer Reiseapotheke denken sollten:

"Flugambulanz"-Reiseapotheke

Hustenreiz:	Prospan Tropfen
Fieber-, Schmerzzustände, 'Grippe':	Ascorbisal
Mund und Rachenentzündung:	Bradosol Lutschtabletten
Verstopfung:	Dulcolax Dragees
Reisekrankheit:	Fortravel Kaudragees
Hautdesinfektion:	Merfen Orange 15ml
Sonnenbrand, Insektenstiche:	Polaramin Creme 30g
niedriger Blutdruck:	Effortil Tropfen 15 g (+)
Durchfall:	Tannalbin Tabletten
	Carbo animalis Tabletten
Wundsalbe:	Vita Merfen Salbe 20g
Verbandstoffe:	Almulin 15 x 25 cm
	Elastische Binde 5m x 6cm
	Mullbinde 6cm, Mullbinde 8cm
	Hansaplast Strips
Augentropfen:	Visadron
Schwellungen,Verstauchungen,Schmerz	Parkemed 250 mg Kapseln (+)
Erbrechen:	Motilium 10 mg/ml-Tropfen (+)
kolikartige Schmerzen, krampflösend	Buscopan Dragees (+)
Weiters wird empfohlen:	Injektionsset Apotheker-Verlag

UND ALLE MEDIKAMENTE DIE SIE ÜBLICHERWEISE NEHMEN !

+) - Diese Medikamente sind rezeptpflichtig und daher vom Arzt zu verschreiben

Ihr Apotheker wünscht Ihnen einen schönen Urlaub

31.c.sz.dbra

32 n. cibra

INVODATA

DATAPHARM

Handels Ges. m. b. H.

Tel. 0222/964956
1010 Wien, Museumstraße 4

KUNDE:

TEL. NR.: DATUM:

VERSPROCHEN FÜR: SOFORT ○ NICHT MÖGLICH PARAPHE

ANZAHL | GRÖSSE | PRÄPARAT-NAME

VERK.-PREIS:

BEMERKUNGEN:

BESTELLT BEI: AM:

VORAUSSICHTL. LIEFERTERMIN: HEUTE MITTAGS ○ ABENDS ○ ODER BIS

BEMERKUNGEN:

AUF LAGER NEHMEN ○ JA ○ NEIN

MERKZETTEL-EVIDENZ ERLEDIGT VON:

33. sz. dbra

34.12.dbra

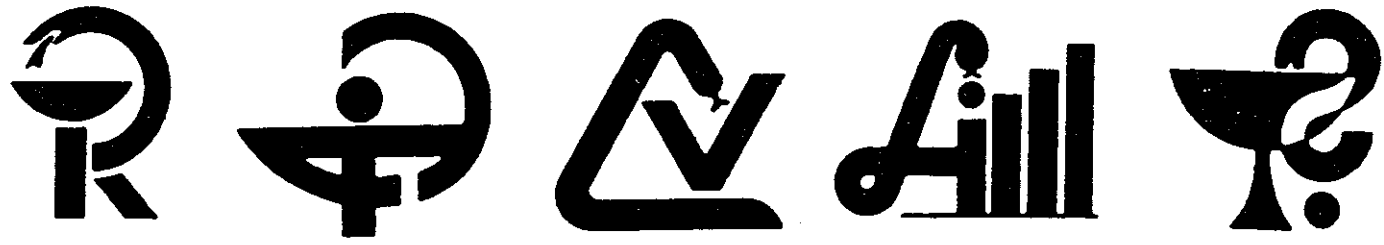

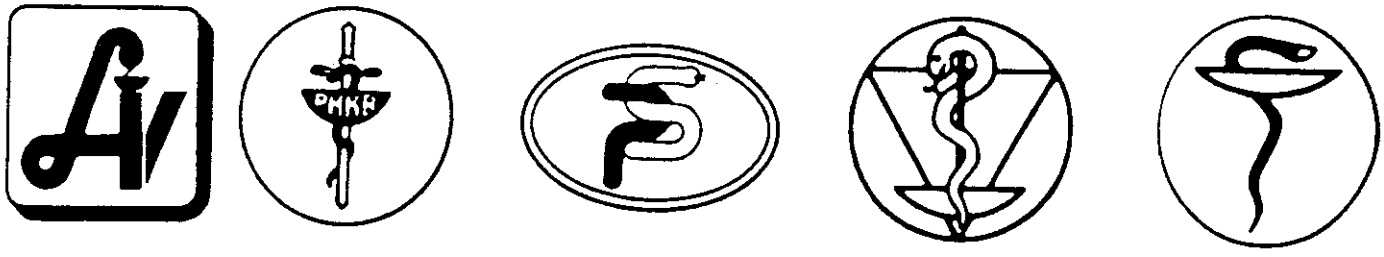

35. sz. dbra

36 sr. dbra

Osztrák tapasztalatok azonban fokozatosan megvalósulnak a szaklapokban. Igy a "Gyógyszerészet" rovataiban az "Österreichische Apotheker Zeitung" rovataihoz hasonló emblémákat vezet be.

Koch közleménye /104/ foglalja össze a szakterületet ábrázoló emblémákat. Magyar részről a "Gyógyszerészet" kivánja rovatai számára a kinti tapasztalatokat bevezetni. Továbbá uj magán gyógyszertárat is fokozatosan igazodnak az osztrák és más kezdeményezésekhez.

34., 35., 36. sz. ábra

Itt emlitem meg, hogy egy soproni kezdeményezésre figyeltek fel bécsi kollegák, köztük Binder Helmuth. A gyógyszerkiadás információjához kis ábrákat /piktogrammokat/ készitettek házilag. Ezeken feltüntették az interakcióra, gépjárművezetés tilalmára, stb. vonatkozó adatokat. Ezeket Ausztria is átvette s a F.I.P. révén kinyomtatták (102).

5.6. A két ország szaksajtója, szakkönyvtárai

Az 1.5. fejezetben már szóltam magyar szerzőknek osztrák szaklapokban közölt cikkeiről. A korábbi kezdeményezések az 1962. évi bécsi F.I.P.Kongresszus

után váltak behatóbbá. Személyes találkozások szorosabb együttmüködést inditottak el.

Ausztria szaklapjai: Österreichische Apotheker Zeitung c. hetilap az Osztrák Gyógyszerész Kamara hivatalos lapja. Tartalma: továbbképző cikkek, aktuális beszámolók különböző konferenciákról, szervezetek hire, hivatalos közlemények, stb. Figyelemmel kiséri a környező országok gyógyszerészettel kapcsolatos eseményeit. Ezekről hosszabb-rövidebb terjedelemben beszámol. Igy pl. Roland Wannenmacher felhivja a figyelmet Zalai Károlynak a müncheni F.I.P.Kongresszuson tartott előadására, amely a német és magyar gyógyszerészet kapcsolatait tárgyalta (lo5). Mária Kuhnert-Brandstätter "Az Osztrák Gyógyszerészeti Társaság lo éve" c. beszámolójában visszaemlékezik az 1985. évi gráci kongresszusra, melynek minden várakozást felülmúló hallgatósági rekordját "a rendkivül nagyszámu magyarországi résztvevők" javára irja (lo6).

A Scientia Pharmaceutica kisérletes közleményeket közöl. Magyar szerzők előadásainak összefoglalóit is közli a konferenciák alkalmából kiadott külön számokban.

Ezen időszak magyar szaklapjai közül a korábbiak, melyek az Országos Gyógyszerész Egyesület, ill. az

Okleveles Gyógyszerészek Országos Egyesülete lapjai voltak. Elvétve megtalálhatók az osztrák könyvtárakban. Nem jutott el ide a háboru után kiadott "A Gyógyszerész". Viszont az 1957-ben meginditott "Gyógyszerészet" már cserepéldányként eljut mind az osztrák szaklap, mind a Kamara Könyvtárába. A Gyógyszerészet rendszeresen referálja az osztrák szaklapok cikkeit, beszámol osztrák konferenciákról és szakkönyveket ismertet.

Az Acta Pharmaceutica Hungarica a Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság Értesitőjének jogutóda. Elsősorban kisérletes közleményeket publikál. Cserekapcsolata van a Scientia Pharmaceutica-val. A legujabb kiadvány, " A gyógyszerészeti tudomány aktuális kérdései" még nem jutott el az osztrák kollegákhoz.

Az értekezés anyagának összegyűjtése során személyesen tanulmányoztam mind a bécsi Kamara konyvtárát, mind a budapesti Ernyei József könyvtárat. Megállapitható, hogy mindkettő őrzi a mult emlékeit, figyelemmel kiséri a két ország szakmai eredményeit s beszerzi ujabb könyveit.

A könyvtárak közül még a Győr-Sopron megyei Gyógyszertári Központ soproni szakkönyvtárában tanulmányoztam két gyógyszerészdoktori értekezést,

melyek az anyag összeállitásában segitségemre voltak. Kocsis Krisztina a volt Sopron megye gyógyszerészete multját dolgozta fel (lo8), Józsa Alajos pedig Győr-, valamint Moson megye gyógyszerészete multjának adatait foglalja össze (lo9).

Végül rámutatok arra, hogy ugyan az értekezés cimében a hét évtized 192o-199o. közötti időszakra vonatkozik, de az 1991-es évben is találtam irodalmi utalásokat és néhány szóbeli közlést kaptam. Igy az anyagot 1991-ben zártam le és igyekeztem naprakészen összeállitani.

ÖSSZEFOGLALÁS

Munkám során hét évtized osztrák-magyar gyógyszerészi kapcsolatait dolgoztam fel. Ez lényegében olyan időszak, amelyet az idősebb generáció részben irodalomból, részben saját tapasztalataiból ismer. Eddig erről összefoglaló munka nem készült.

A korszakon belül változó politikai időszakokat találunk. Nyugat-Magyarország elszakitása /Burgenland kialakulása/, az Anschluss /Ausztria bekebelezése/, a II. Világháboru, majd "vasfüggöny" révén bekövetkezett elzártság mindvégig befolyást gyakorolt a szakmai kapcsolatokra is.

Megállapitható volt - a két vesztett háborút követő időszak összehasonlitása révén - hogy az I. háború után hamarabb indult meg a kapcsolat felvétel. Viszont a II. háborut követően a nehezebb periódusok után szélesebb körüvé vált.

Az utolsó három évtized alatt sok lemaradást kellett behozni. Azt elősegitették egyfelől személyes kapcsolatok, melyek az ujrakezdés mozgató rugói voltak. Másfelől a két ország egyesületei, szervezetei igyekeztek a személyes barátságokat szélesebbre tárni, a köz javára forditani. Igy a Magyar Gyógyszerészeti

Társaság, valamint az Osztrák Gyógyszerész Kamara és az Osztrák Gyógyszerészeti Tárásaság egyezményeket kötött. Ez az együttmüködés a Nemzetközi Gyógyszerész Szövetség /F.I.P./ keretében vált még behatóbbá. Ezt tanusitotta a bécsi és budapesti F.I.P. kongresszusok sikere is.

Kiemelendő, hogy a kölcsönös tapasztalatcserék kiterjedtek az egyetemekre, a tudomány különböző területeire, a gyógyszertári gyakorlatra is. Ugy vélem, az osztrák tapasztalatok sokoldalúan segitették a magyar kollegák ismereteinek bővitését. Ugyanakkor több esetben éppen a magyar kezdeményezések adtak inditást az osztrák kollegáknak.

Megállapitható, hogy a magyar gyógyszerészet nemzetközi kapcsolatainak tanulmányozása terén - az osztrák szervekkel, kollegákkal való együttmüködés - sok tekintetben mintául szolgálhat.

IRODALOM

1. Magyarország története: Akadémiai Kiadó Bp. 1978.

2. Ryslavy, K.: Materialien zur Geschichte der Apotheken und Apotheker im Burgenland. Burgenländische Forschungen, Eisenstadt 1979.

3. Koritsánszky, O.: A magyar gyógyszerészet a proletárdiktatura és a politikai átalakulások idején. Magvető: Bp. 192o.

4. A Magyarországi Gyógyszerész Egylet XXIV. /soproni/ járásának jegyzőkönyve 1895-195o.

5. Nowotny,O.: Öst. Apoth. Ztg. 35, 938 /1981/

6. A soproni Oroszlán gyógyszertár egykori irattára /Nikolics K.-től/

7. Hegedűs,L.-Zboray,B.: A Magyar gyógyszerészet Pantheonja. MGYT Bp. 1985.

8. Kuhnert-Brandstätter, M.: Mikrochemie 38, 2o /1951/

9. Kuhnert-Brandstätter, M.: Geschichte der Mikroskopie. Umschau Verl. Frankfurt 1962.

1o. Kazay,E.: Pharmazeutische Monatshefte 1, 7 /192o/

11. Vámossy, Z.: Pharm. Monatshefte 1, 77 /192o/

12. Kazay, E.: Pharm. Monatshefte 2, 77 /1921/

13. Orient, Gy.: Pharm. Monatshefte 2, 17 /1921/

14. Koritsánszky, O.: Pharm. Monatshefte 4, 84 /1923/

15. Deér E. jun.: Pharm. Monatshefte 6, 117 /1925/

16. Deér E. jun.: Pharm. Monatshefte 6, 185 /1925/

17. Ambrus, T.: Pharm. Monatshefte 6, 155 /1925/

18. Tukats, S.: Pharm. Monatshefte 6, 77 /1925/

19. Augusztin, B.: Pharm. Monatshefte 7, 173 /1926/

2o. Mikó, Gy.: Pharm. Monatshefte 8, 26 /1927/

21. Lipták, P.: Pharm. Monatshefte 8, 125 /1927/

22. Lipták, P.: Pharm. Monatshefter 9, 251 /1928/

23. Lipták, P.: Pharm. Monatsherter 1o, 243, /1929/

24. Göllner, K.: Pharm. Monatshefte 1o, 243, /1929/

25. Issekutz, B.: Pharm. Monatshefte 1o, 18 /1929/

26. Mikó, Gy.: Pharm. Monatshefte 1o, 133, /1929/

27. Augusztin, B.: Pharm. Monatshefte 11, 27 /193o/

28. Csipke, Z.: Pharm. Monatshefte 11, 32 /193o/

29. Kabay, J.: Pharm. Monatshefte 11, 73 /193o/

3o. Schulek, E.: Pharm. Monatshefte 11, 229 /193o./

31. Mikó, Gy.: Pharm. Monatshefte 11, 3 /193o/

32. Koritsánszky, O.: Pharm. Post 44, 1. /19o5/

33. Kazay, E.: Pharm. Post 53, 11 /192o/

34. Koritsánszky, O.: Pharm. Post 54, 6 /1921/

35. Koritsánszky, O.: Pharm. Post 29, 146 /1926/

36. Baradlay-Breit, J.: Pharm. Post 56, 277 /1923/

37. Koritsánszky, O.: Pharm. Post 63, 2o8 /193o/

38. Mozsonyi, S.: Pharm. Post 63, 29 /193o/

39. Koritsánszky,O.: Pharm. Post 7o, 4o9 /1937/

4o. Török, Á.: Pharm. Post 71, 227 /1938/

41. Koritsánszky,O.: Pharm. Post 68, 1o7 /1937/

42. Koritsánszky,O.: Pharm. Post 69, 123 /1929/

43. Zalai, K.: M. Kémikusok Lapja 28, 48o /1973/

44. Zalai, K.: Acta Pharm. Hung. 42, 235 /197o/

45. Univ.Bibl. Inssbwrck Matrikelkatalog
1792-181o. 1o3. old.

46. Ryslavy, K.: Die Geschichte der Apotheken
Oberősterreichs.
Őst. Apothekerverlag Wien 1991.

47. Zalai, K.: Szóbeli közlés

48. "A Gyógyszerész" Krónika rovata 4, 5 /1949/

49. " " " " 4,18 /1949/

5o. " " " " 4,184 /1949/

51. " " " " 5,25o /195o/

52. " " " " 1o.226 /1955/

53. Zalai, K.: Acta Pharm. Hung 42, 233, /1972/

54. Zalai,K.: Pharm. Ztg. 116, 2oo2 /1971/

55. Zalai,K.: Gyógyszerészet 16, 186 /1972./

56. Zalai,K.: Őst. Apoth. Ztg. 36, 97o /1982./

57. Zalai,K.: Őst.Apoth.Ztg. 45, 997 /1991/

58. Ullrich, W.: Őst.Apoth.Ztg. 25m 713 /1971/

59. Kovács,L.: Gyógyszerészet 32, 565 /1988/

6o. Zalai, K.: A MGYT ötven éve 1924-1974. MGYT Bp.1974

61. Zalai,K.: A GYT története 1975-1989. MGYT BP.199o

62. Nikolics,K.: Szóbeli közlés

63. Rayer, I.: Szógeli közlés

64. Küttel, D.: Gyógyszerészet 7, 228 /1963/

65. F.I.P.Kongresszus Programfüzet WIEN 1981.

66. Nikolics, K.és mtsai: Gyógyszerészet 28, 241 /1984/

67. Józsa,A.-Nikolics,K.: A Győr-sopron megyei Gyógyszertári Központ 25 éve /195o-1975/ Győr, 1975.

68. Reisner,E.: Gyógyszerészet 31, 116 /1987/

69. Nikolics,K.: Szóbeli közlés

7o. Die Vorträge des Internationalen Pharmaziehistorischen Kongresses Innsbruck 1977. Wiss.Verl.Stutgart 1979.

71. Pharmaziehistorischer Kongress Budapest 1981. Wiss.Verl Stuttgart 1983.

72. A Soproni múzeum Gyógyszerészeti Gyűjteménye Sopron 1968.

73. Nikolics, K.: Patikamúzeum Sopron, Tájak-korok-Múzeumok Bp. 1982.

74. Józsa,A.-Vide,M.: Széchenyi Múzeumpatika Győr Tájak-korok-Múzeumok Bp. 1991.

75. Szigetváry F.: Szóbeli közlés

76. Pharmaziehistorische Samlung Graz 1975.

77. Szabó L. Gy. ,: Szakosztályi beszámoló

78. Maertens, O.: Mein Krauterbuch. Ehrenwirth Graz 1988.

79. Nikolics, K.: Gyógyszerészet 33, 44 /1989/

8o. Mohr, T.: MGYT Kórházi Szervezet beszámolója

81. Szabó L. Gy. ,: Gyógyszerészet 33, 556 /1989/

82. Brauner,H.: Gyógyszerészet 35, 177 /1991/

83. Stehno,H.: Őst. Apoth. Ztg. 43, 9o5 /1989/

84. Krónika: Pharm. Ztg. 136, 78 /1991/

85. Zalai, K.: Gyógyszerészet 35, 4o1 /1991/

86. Különszám: Őst. Apoth. Ztg. extra 1991. december

87. Krónika: Őst. Apoth. Ztg. 45, 881 /1991/

88. Zalai,K.: Gyógyszerészet 34, 554 /199o/

89. Zalai,K.: Gyógyszerészet 35, 341 /1991/

9o. Nowotny, O.: Őst. Apoth. Ztg. 45, 784 /1991/

91. Sebők,K.: Szóbeli közlés

92. Zalai,K., Rácz, I.: Szóbeli közlés

93. Kata,M.: SZOTE irásbeli összefoglalója

94. Nikolics, K.: Szerves vegyületek kristallográfiai vizsgálata. Akadémiai kiadó 1973.

95. Nikolics,K.: Gyógyszerészet 31, 74 /1987/

96. Zalai,K., Nikolics, K.: Szóbeli közlés

97. Ryslavy,K.: Irásbeli közlés

98. Kovács, L., Nikolics,K.: Szóbeli közlés

99. Soós, Gy.: Gyógyszerészet 34, 154 /199o/

loo. Végh,A.,Laszlovszky,J.,Nikolics,K.: Szóbeli közlés

lol. Brauner,H., Nikolics,K.: Szóbeli közlés

lo2. Brinder,H.,Zeidler,F.: Szóbeli közlés

lo3. Die Freien Berufe in Ősterreich. Jahrbuch 1984/85. Wien

lo4. Koch,P.: Öst. Apoth. Zteg. 45, 1lo6 /1991/

lo5. R.W.: Öst. Apoth. Zteg. 43, 9o2 /1989/

lo6. Kuhnert-Brandstätter, M.: Öst. Apoth. Ztg. 43, 8o8 /1989/.

lo7. Nowotny,O.: Öst. Apoth. Ztg. 15, 485 /1961/

lo8. Kocsis, K.: Doktori értekezés 1986.

lo9. Józsa, A.: Doktori értekezés 1988.

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

I. Burgeland gyógyszertárai

II. A bécsi egyetemen gyógyszerésszé avatott személyek

III. A grácí egyetemen gyógyszerésszé avatott személyek

IV. Az innsbruck-i egyetemen gyógyszerésszé avatott személyek

V. Doktori oklevelet szereztek

VI. A gyógyszerészképzés rendje Ausztriában

ÁBRÁK JEGYZÉKE:

1. Oberländer Gyula cég ajánlata
2. Carl Franke cég prospektusa
3. " " " árjegyzéke
4. " " " eszközei
5. " " " "
6. " " " "
7. " " " vásárlóköre
8. Koritsánszky Ottó
9. Kofler Ludwig
10. Binder Ottó oklevele
11. " " honositási iratai
12. Zalai, K.: A F.I.P. története 1962-1987.
13. F.I.P. Kongresszus Bécs 1962.
14. F.I.P. Kongresszus Budapest 1984.
15. Gyógyszerésztörténeti Konferencia Innsbruck 1977
16. Gyógyszerésztörténeti Konferencia Budapest 1981.
17. Patikamúzeum Sopron
18. Patikamúzeum Grác
19. Congressus Pharmaceuticus Hungaricus VIII. Bp. 1988.
20. Katonagyógyszerészek magyarországi látogatása
21. 75o éves a gyógyszerészi hivatás
22. Paracelsus arcképe

23. Az Osztrák Gyógyszerészeti Társaság tudományos konferenciája

24. Az Osztrák Gyógyszerész Kamara továbbképző konferenciája

25. Theodor Kohl cég ismertetője

26. HERBA AG eszközei

27 " " "

28. a.b.c. Die Freinen Berufe in Ősterreich

29. Interact prospektus

3o. Micropharma prospektus

31. a.b.c. Reisetips

32. Novodata prospektus

33. Datapharm adatok

34. Gyógyszerészi emblémák

35. " "

36. " "

KÖSZÖNETNYILVÁNITÁS

Munkám végeztével hálásan köszönöm Dr. Zalai Károly egyetemi tanár úrnak, a Semmelweis Orvostudományi Egyetem Gyógyszertára és Gyógyszerügyi Szervezési Intézete igazgatójának, hogy értekezésem témájára a figyelmet felhivta, elkészitését lehetővé tette és befejezéshez segítette.

Hálával tartozom Dr. Nikolics Károly c. egyetemi tanár urnak, a gyógyszerészeti tudomány doktorának, hogy tanácsaival irányitást adott, az anyag összegyűjtésében, rendezésében és személyes tapasztalatainak átadásával értékes segitséget nyujtott.

Ehelyütt köszönöm meg alábbi urak hasznos közreműködését több forrásmunka, irodalmi adat összegyüjtése terén: Budapesten az Ernyei József Könyvtárban Dr. Zboray Bertalan, az Osztrák Gyógyszerész Kamara Könyvtárában Dr. Ottó Nowotny, valamint Dr. Kurt Ryslavy urak voltak segitségemre.

Végül a három osztrák egyetem levéltáraiban /Universitatsarchiv/ ezek munkatársai nyujtottak eligazitást, amit ugyancsak itt is megköszönök.